

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

**Celní právo a celní správa
v letech 1848 až 1938**

rigorózní práce

Mgr. Jan Knobloch

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra právních dějin

Celní právo a celní správa

v letech 1848 až 1938

rigorózní práce

Obor rigorózního řízení: Právní dějiny

Mgr. Jan Knobloch

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, listopad 2023

Mgr. Jan Knobloch

Poděkování

Děkuji své rodině a svým nejbližším za podporu, kterou mi věnovali při tvorbě této rigorózní práce.

OBSAH

Úvod	1
1. Celní právo	4
1.1. Historický exkurz	4
1.2. Celní právo v rakouské a rakousko-uherské monarchii	11
1.2.1. Některé vybrané další právní předpisy	21
1.2.1.1. Nařízení č. 23/1851 ř.z.	21
1.2.1.2. Nařízení č. 34/1852 ř.z.	21
1.2.1.3. Nařízení č. 71/1852 ř.z.	21
1.2.1.4. Nařízení č. 91/1852 ř.z.	22
1.2.1.5. Nařízení č. 150/1852 ř.z.	23
1.2.1.6. Nařízení č. 90/1906 ř.z.	23
1.2.2. Některé vybrané dohody a smlouvy	24
1.2.2.1. Obchodní a plavební smlouva mezi Rakouskem a Sardiníí z roku 1851	24
1.2.2.2. Celní smlouva mezi Rakouskem a Lichtenštejnskem z roku 1852	27
1.2.2.3. Celní smlouva mezi Rakouskem, Modenským a Parmským vévodstvím z roku 1852	29
1.2.2.4. Celní smlouva mezi Rakouskem a Uherskem z roku 1878 ...	32
1.2.2.5. Obchodní smlouva mezi Rakousko-Uherskem a Německem z roku 1878	33
1.2.2.6. Obchodní a celní dohoda mezi Rakousko-Uherskem a Německem z roku 1891	37
1.3. Celní právo v první Československé republice	37
1.3.1. Zákon č. 97/1919 Sb. z. a n., o celním území a vybírání cla ..	38
1.3.2. Vládní nařízení č. 379/1919 Sb. z. a n.	39
1.3.3. Celní zákon č. 114/1927 Sb. z. a n.	40
1.3.3.1. Přípravné období celního zákona	40
1.3.3.2. Juristický rozbor celního zákona z roku 1927	41
1.3.4. Některé vybrané další právní předpisy	87
1.3.4.1. Vládní nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.	87
1.3.4.2. Vládní nařízení č. 132/1932 Sb. z. a n.	90

2.	Celní správa	95
2.1.	Historický exkurz	95
2.2.	Organizace a struktura celní správy v rakouské a v rakousko- uherské monarchii	98
2.3.	Organizace a struktura celní správy v první Československé republice	101
2.4.	Významné osobnosti celní správy	106
	Závěr	108
	Summary	111
	Seznam použité literatury a pramenů	115

Úvod

Celní právo patří k významným odvětvím práva, neboť zasahuje svým specifickým způsobem ve společnosti. Není náhodou, že celní právo spadá do odvětví práva veřejného. Historický původ celního práva lze spatřovat v právu panovníka na vybírání určitého poplatku na dovážené nebo vyvážené zboží. V pozdější době toto právo panovník propůjčoval jak světské tak církevní vrchnosti nebo samotným městům.

Způsob vybírání cla a jeho výše byla upravována na základě jednotlivých právních předpisů, z počátku se jednalo o různá privilegia, později se jednalo o různé mandáty, výnosy či patenty a dále pak o jednotlivé celní řády, tarify či zákony a nařízení.

Celní právo se v průběhu času vyvíjelo v rámci společenského vývoje státu, proto též součástí práce bude i historický exkurz celního práva a celní správy. V rámci historického exkurzu bude tak popsán vývoj celního práva a celní správy od vzniku našeho státu až do roku 1848, tj. počátky celnictví na našem území, přes jednotlivé historické etapy, jako např. po třicetileté válce či za panování Marie Terezie a Josefa II.

Cílem této práce je představit vývoj celního práva v letech 1848 až 1938 a to na pozadí jednotlivých relevantních právních předpisů, ale též jednotlivých mezinárodních dohod a smluv. Dalším cílem této práce je představit vývoj celní správy sledovaného období. V tomto období celní správa postupně nabývala nových kompetencí, došlo k její modernizaci a výrazným změnám v její organizaci.

Snahou bude podat ucelený přehled o vývoji celní správy na našem území v letech 1848-1938 a o její činnosti, a podat relevantní informace jejího poslání a význam pro společnost. Při porovnání celní správy z dávných dob bude poukázáno na to, že v průběhu svého vývoje měnila své zaměření, tak jak vyžadovala politická situace a společnost v daném období.

Práce bude rozdělena na dvě hlavní kapitoly, a to na kapitolu pod názvem Celní právo, kterou budou tvořit dvě hlavní podkapitoly s názvem Celní právo

v rakouské a rakousko-uherské monarchii a Celní právo v první Československé republice. Zde bude pozornost zaměřena na konkrétní právní předpisy, v některých případech proveden jejich juristický rozbor. Též zde bude věnována pozornost celní politice, kdy se v jednotlivých historických úsecích měnila z ochranné celní politiky na celní politiku smluvní a naopak.

Zejména v období Rakouska-Uherska je zcela patrná tato obchodní a celní politika v hospodářských vztazích mezi Rakousko-Uherskem a Německem, kdy na tuto politiku působila celá řada různých faktorů, jako byla všeobecná krize, dále pak krize agrární nebo německý kapitál hrající významnou roli v rakouském hospodářství. Výše nastíněné vedlo buď k uzavírání jednotlivých obchodních a celních smluv, nejen mezi těmito státy, nebo k vydávání jednotlivých autonomních celních tarifů, jimiž došlo k zavedení autonomních ochranných cel, zejména agrárních.

V případě období první Československé republiky v platnosti zůstal nadále celní tarif z období Rakousko-uherské monarchie, tj. celní tarif z roku 1906, a i když Československá republika v tomto období uzavřela řadu obchodních smluv s různými státy, nadále patřila v této době k silně ochranným státům.

V tomto období byl vydán významný právní předpis, který představoval unifikaci celního práva na území československého státu. Jednalo se o celní zákon z roku 1927, který představoval novou kodifikaci celního práva, zavedl i novou organizaci celní správy, v neposlední řadě upravoval celní řízení či obsahoval celní trestní právo.

K celnímu zákonu bylo vydáno prováděcí vládní nařízení, které ještě podrobněji vysvětlovalo jednotlivá ustanovení celního zákona. Autorem celního zákona byl JUDr. Emil Martinec, významná osobnost československého celnictví a významný organizátor celní služby. Z tohoto důvodu v závěrečné části této rigorózní práce je mu věnována krátká pozornost.

Dále rigorózní práce obsahuje druhou hlavní kapitolu pod názvem Celní správa, kterou budou tvořit též dvě podkapitoly s názvem Organizace a struktura celní správy v rakouské a rakousko-uherské monarchii a Organizace a struktura

celní správy v první Československé republice. Zde bude představen systém celní správy, poukázáno na vzniknuvší nové orgány celní správy a v některých případech na její přeměnu a reorganizaci v 2. polovině 19. století, tak po vzniku Československé republiky.

Budou zde popsány a představeny jednotlivé úřady od ministerstva financí až po celní úřady a pohraniční finanční stráž či finanční stráž, a dále jejich postavení, působnost apod. v rámci celní soustavy, ale i dalších činností, jako byla ostraha státních hranic či činnost u jiných státních orgánů a institucí.

1. Celní právo

1.1. Historický exkurz

Celní právo je zcela nepochybně spojeno s obchodem. V českých zemích se s výběrem cla setkáváme již od desátého století. Z této doby se zachoval i jeden z nejstarších písemných celních řádů platných pro naše území, a to tzv. raffelstettenský statut.¹

Raffenstettenský celní řád stanovoval vybírání poplatků za zboží dovážené na území, na kterém se dnes nachází náš stát. Např. zde bylo stanoveno, že „Lodě, které připlouvají ze západních zemí, jakmile by opustily Pasovský les a chtěli přistát v Rosdorfu či kdekoliv jinde a obchodovat, necht' platí jako clo půl drachmy, tj. jeden skoti; jestliže by chtěli plout níže k Linci, ať odevzdají z jedné lodi tři půlměřice, tj. tři skafily soli. Z otroků pak a z ostatního zboží ať tu nic neplatí. Potom však mají dovoleno přistávat a obchodovat až po Český les, kdekoliv budou chtít.“²

Upravoval také obchod s podunajskými Slovany, s Byzantskou říší a Východofranskou říší. Např. stanovil, že „Slované, kteří přicházejí za obchodem z kraje Rugiů nebo z Čech, kdekoliv se jim při břehu Dunaje nebo kdekoliv v krajích Rotthalčanů či Riedčanů dostane místa k obchodování (ať platí) z jedné sogmy vosku dvě massioly, z nichž každá necht' má hodnotu jednoho skoti; z nákladu jednoho člověka (má se pak zaplatit) jedna massiola téže hodnoty; jestliže by však (někdo) chtěl předat otroky či koně (ať zaplatí) za jednu služku jednu tremisu, podobně i za hřebce, za otroka pak jednu saigu a podobně za klisnu.“³

Je zde též popsán příchod východofranských židovských obchodníků na území Velkomoravské říše, kde se tito cizinci účastnili významných moravských trhů: „Kupci, tj. Židé a ostatní obchodníci, odkudkoliv přijdou z této země nebo

¹ Listina východofranského krále Ludvíka IV. Inquisitio de theloneis Raffelstetten z let 903-906. Níže v textu k raffelstettenskému celnímu řádu vycházím z FRIEDRICH, G. (ed.). *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I.* Praha 1904-1907, s. 33-36, č. 31 a MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR.* Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 200.

² Čl. I. raffelstettenského celního řádu.

³ Čl. VI. raffelstettenského celního řádu.

z jiných zemí, necht' platí zákonem stanovené clo jak z otroků, tak i z jiných věcí, tak jak tomu bylo vždy za dob předešlých králů".⁴

Právo vybírat clo náleželo panovníkovi jako jeho výsostné právo, který mu přinášel majetkový prospěch. Jednalo se o tzv. celní regál. Clo bylo tak velmi důležitým příjmem do královské pokladny.⁵ Panovník pak toto právo výběru cla poskytoval např. klášterům nebo i jednotlivcům za některé úsluhy, nebo jako náhradu za půjčky. Zejména na Moravě právo zřizovat mýta a vybírat cla přecházela na soukromé osoby, především na světské nebo církevní feudály, a to někdy i prodejem.⁶

O vybírání cla v této době svědčí také existence celnic při litoměřickém, domažlickém a děčínském hradu.⁷ V Čechách a na Moravě postupem doby také vznikala obchodní střediska, např. jako Praha, Olomouc či Brno. Např. v Litoměřicích, kde se vybíralo clo z provozu na řece Labi, měli podle řádu knížete Spytihněva II. domácí lidé i cizinci platit clo z velké lodi po dvou měrách. Z malé lodi platili 15 denárů, cizinci z prostřední lodi míru, z malé tolik denárů, kolik měla měř. V dalších jiných listinách byla stanovena výše cel z rozličného zboží, např. clo při vývozu koní, hrnečné či žitné.⁸

Ve 13. století v důsledku kolonizační vlny se rozšířila i celní privilegia některých měst a klášterů. Obchod v českých zemích se odvíjel především od tranzitu zboží po tzv. Zlaté cestě z alpských zemí do Pobaltí. Clo se zde nevybíralo při přechodu hranice, ale až po dosažení určitého místa ve vnitrozemí na určené celní stanici. K nejvýznamnějším patřil pražský Ungelt,⁹ jehož význam vrcholil ve

⁴ Čl. IX. raffelstettenského celního řádu.

⁵ Clo, jako královský regál, bylo vyhlášeno již za Karla Velikého.

⁶ VANĚČEK, V. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Praha 1975, s. 74.

⁷ ŽEMLIČKA, L. *Celní zákon a předpisy související v praxi*. Český Těšín: Těšínská tiskárna a.s., 1998, s. 9.

⁸ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 17.

⁹ Ungeltum, Ungelt = clo.

14. století.¹⁰ Pražský Ungelt v Týnském dvoře,¹¹ představoval místo, kde cizí obchodníci, projíždějící Čechami, měli povinnost platit clo.¹²

Z roku 1348 se zachoval i pražský celní řád, který obsahoval výši cel na pražském mostě. Nejvyšší sazba 4 groše byla za vyzinu. Za sud drahých italských vín rivoli a bolzana se platily 3 groše. Za sud oleje a sud rakouských vín se platily 2 groše. Za balík suken, bavorského plátna, z vozu soli, železa po jednom groši. Půl groše se platilo ze sudu litoměřického vína apod.¹³

Od zavedení Žitavského celního sazebníku z roku 1386 dominovalo dovozní clo a podle pražského celního řádu z roku 1348 se celní sazby pohybovaly v rozmezí od dvou do tří procent z hodnoty zboží.¹⁴ Z roku 1352 se také dochoval celní tarif města Litoměřice, který byl kompromisem mezi clem a mýtem z dopravy na řece Labi. Podle tohoto celního tarifu se např. platilo z lodě naplněné solí osm grošů nebo z pytle chmele po jednom groši.¹⁵

K výraznější úpravě celního práva došlo za vlády Ferdinanda I., zejména zavedením celních mandátů z roku 1528 a 1546. Zde lze spatřovat již první náznaky pozdějšího celního ochranářství. Těmito mandáty bylo zavedeno první vývozní clo pro české země. Zejména se jednalo o clo ze zemědělských výrobků.¹⁶ Do doby panování Ferdinanda I. se vybíralo clo u nás i při vývozu ze země, ale nešlo ještě o dávku, která byla systematicky ukládaná. Od této doby tak již byla zavedena s definitivní platností a systém vybírání vývozního cla se neustále zdokonaloval, neboť přinášel nemalý příjem. Nakonec výnos vývozního cla daleko převýšil příjem z dovozního cla. Obchodníci, kteří z Čech převáděli dobytek do sousední země,

¹⁰ GRŮŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 250.

¹¹ Ke zrušení výhradního pražského ungelu v Týnském dvoře došlo pak roku 1538 za vlády Ferdinanda I. Viz. ŽEMLIČKA, L. *Celní zákon a předpisy související v praxi.* Český Těšín: Těšínská tiskárna a.s., 1998, s. 10.

¹² Tamtéž.

¹³ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR.* Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 17.

¹⁴ ŽEMLIČKA, L. *Celní zákon a předpisy související v praxi.* Český Těšín: Těšínská tiskárna a.s., 1998, s. 10.

¹⁵ BRODESSER, S. a kol. *Celnictví v Československu – minulost a přítomnost.* Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1982, s. 20.

¹⁶ ŽEMLIČKA, L. *Celní zákon a předpisy související v praxi.* Český Těšín: Těšínská tiskárna a.s., 1998, s. 10.

nebo jen dobytek hnali přes Čechy, platili od poloviny 16. století stejně jako obchodníci, kteří vyváželi obilí, kůže, pivo apod.¹⁷

Roku 1558 je vydán Ferdinandem I. další celní mandát, kterým byl potvrzen zavedený celní pořádek. Na plnění tohoto celního mandátu na základě celních patentů upomenul pak v letech 1571 a 1575 Maxmilián II.¹⁸ V celním patentu Maxmiliána II. z roku 1575 jsou patrné náznaky jistého celního ochranářství. Snižovalo se zde co na vývoz peří, dobytka naopak se zvyšovalo clo na obilí, máslo apod. Za velmi důležité se pokládalo zabránit tomu, aby při vývozu nedocházelo k obcházení celních hranic, a z tohoto důvodu byli celní úředníci a jízdni dohlážitelé finančně zainteresováni na tom, aby veškeré neproclené zboží zabavili. Úředníci z jednotlivých panství a příslušné orgány měst měli být plně nápomocni celním zaměstnancům.

K reorganizaci celnictví přikročil Ferdinand I. ve snaze zlepšit velmi špatný stav státní pokladny. Clo se mělo platit nejen v Praze, ale ve všech královských městech a i mnoha poddanských. Jen na území Čech bylo vybíráno clo přinejmenším na 49 celních stanicích.¹⁹

Dalším mezníkem v případě celního práva byl rok 1602, ve kterém císař Rudolf II. vydal celní řád. Tento celní řád představoval skutečnou systémovou úpravu vybírání cel. Mimo jiné zakazoval používat pro přepravu zboží jiné než určené cesty.²⁰ Roku 1612 byl vydán císařem Matyášem nový celní řád a celní tarif, který navazoval na zmíněný Rudolfův celní řád. Matyášův celní řád a tarif přísně zakazoval vývoz zlatých předmětů, zlomkového zlata a stříbra. Přijatelná byla výše tranzitního cla, kdy z centýře provážené zahraniční mědi nebo cínu se platilo půl nebo jeden groš. Poměrně nízká cena platila i pro tranzit milánských, francouzských a holandských suken. Sukna se proclívala podle jejich ceny, a to tak že z kopy

¹⁷ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 23.

¹⁸ Srv. ŽEMLIČKA, L. *Celní zákon a předpisy související v praxi*. Český Těšín: Těšínská tiskárna a.s., 1998, s. 10 a BRODESSER, S. a kol. *Celnictví v Československu – minulost a přítomnost*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1982, s. 23.

¹⁹ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 22-23.

²⁰ GRŮŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 251.

českých grošů se platil jeden groš. Bylo zakázáno vyvážet střelný prach a různou municí.²¹

Roku 1637 došlo za vlády Ferdinanda III. k vydání patentu, který stanovil povinnosti výběrčích cel. Patentem byla vyměřena výše vývozních i dovozních cel i tranzitního cla. Celní zaměstnanci měli dle patentu povinnost dohlížet na to, aby do země nebyly přiváženy kacířské knihy. Z tranzitu byl zcela vyloučen střelný prach. Roku 1646 pak Ferdinand II. rozšířil platnost tohoto patentu na zboží dovážené z Francie, Anglie a Holandska a zároveň stanovil nové podmínky pro tranzit přes České království.²²

První snahy o sjednocení celních předpisů, které byly do té doby značně roztržité, lze spatřovat za vlády Karla III. roku 1729. V první polovině 18. století byl vydán nový celní řád a tarif (pro Moravu roku 1731, pro Čechy roku 1737 a pro Slezsko roku 1739). Tarify měly zavést v rámci jednotlivých zemí společný pořádek. Je zde patrná snaha o zavedení vyššího cla na zboží, které se dováželo z ciziny, především na takové zboží, které se vyrábělo doma. V každé zemi byla zřízena hlavní celnice se skladištěm. Ve větších městech byly zřízeny celní stanice se skladišti, kde bylo dovážené a vyvážené zboží proclíváno.²³

Roku 1747 bylo na základě zvláštního patentu zrušeno pohraniční clo mezi Čechami a Moravou i tzv. dědičnými zeměmi rakouskými. Téměř zároveň byla velmi ostře zasažena soukromá mýta, event. cla. Pro všechna byla zavedena stejná a neměnná sazba a držitelé mýt měli povinnost udržovat silnice nejen pouhým sypáním hlíny, ale měli je opravovat, a to z výnosu mýta, též šterkem, kamením nebo dřevem.²⁴

Roku 1752 došlo k vypracování nového celního sazebníku a celního řádu, který platil pro celé Čechy, Moravu a zbytek Slezska. Podle celního řádu byly

²¹ BRODESSER, S. a kol. *Celnictví v Československu – minulost a přítomnost*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1982, s. 23-24.

²² BRODESSER, S. a kol. *Celnictví v Československu – minulost a přítomnost*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1982, s. 35-36.

²³ GRŮŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 251.

²⁴ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 37.

určeny hlavní celní stanice, které se pak většinou dále členily na filiálky a dozorčí stanice.²⁵ Podle celního sazebníku na zboží dovážené do Čech a na Moravu byla uvalena cla od třiceti do padesáti procent. Touto celní politikou, která místy přerůstala v celní válku, mělo být přinuceno Prusko, aby se vzdalo Slezska. Vydání celního řádu vyvolalo nespokojenost nejen na straně pruského Slezska ale i mezi obchodníky českých zemí.²⁶

K vydání dalšího celního tarifu došlo za vlády Marie Terezie v roce 1754,²⁷ kdy došlo ke sjednocení celních poplatků vybíraných na pohraničních celních stanicích. Roku 1774 byl vydán císařský patent, kterým se zřizoval v Těšíně veletrh. Bylo tak učiněno na základě rozhodnutí rakouské vlády, že na svém území zřídí několik obchodních středisek a veletržních měst. Návštěvníci na veletrhu v Těšíně pocítovali řadu výhod, zejména celního charakteru, např. na zboží pocházející z Čech a Moravy bylo při dovozu do Těšína zcela osvobozeno od cla. To se mělo platit pouze v případě, že zboží bylo prodáno cizím obchodníkům, za dovoz z ciziny se platilo velmi nízké clo tranzitní. Tento patent ulehčil tak obchod se zahraničím a znamenal uvolnění rakouského vnitřního trhu. Postupem doby ale celní orgány dospěly k názoru spoutat co nejvíce volný průběh veletrhu a tím zamezit volnému prodeji neprocleného zboží. Tím tak měl být zastaven únik peněz ze státní pokladny. Následně došlo k vydání nového patentu, který stanovil nová a přísnější celní opatření. Roku 1782 byly rakouskou vládou veletrhy zrušeny.²⁸

Roku 1775 byl pak ještě Marií Terezií vydán další nový celní řád a tarif. Čechy, Morava, Slezsko, Rakousy, Štýrsko, Korutany, Krajina, Gorice a pobřeží dalmatské se staly jednotným celním územím. Z tohoto celního území byly vyňaty Terst, Rijeka, Tyroly, Cheb, Plzeň a Uhry.²⁹ Nový celní řád a tarif mají v sobě ještě

²⁵ GRŮŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 251.

²⁶ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR.* Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 38.

²⁷ Blíže k celní politice za vlády Marie Terezie srv. BEER, A. *Die Zollpolitik und die Schaffung eines einheitlichen Zollgebietes unter Maria Theresia.* Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 14, Vídeň 1892.

²⁸ Tamtéž, s. 39 an.

²⁹ BEER, A. *Die Zollpolitik und die Schaffung eines einheitlichen Zollgebietes unter Maria Theresia, Mitteilungen des Institutes für österreichische Geschichtsforschung.* Sv. 14, 1982, s. 237 an.

mnoho ochranných prvků. Při vývozu se platila cla nižší než při dovozu, z vývozu byly vyňaty domácí suroviny a pokud se vyvážely, byly zatíženy vysokými cly.³⁰

Dalším, kdo pokračoval ve sjednocování celních poplatků, byl Josef II. Za jeho vlády byl vydán nový celní řád roku 1784. Tento nový celní řád se vyznačoval zejména tendencí ochrany rakouského průmyslu před cizí konkurencí.³¹ Tímto novým celním řádem se do jednotného celního území, jak bylo výše řečeno, zapojila Halič, Cheb a Plzeň, které ztratily své předcházející výlučné postavení.³² Tento celní řád byl však poměrně brzy nahrazen novým celním řádem z roku 1788. Tento nový celní řád se vyznačoval zejména tendencí ochrany rakouského průmyslu před cizí konkurencí.³³ Celní řád z roku 1788 mimo jiné obsahoval seznam zboží, jehož dovoz a vývoz byl přísně zakázán. Zakázáno bylo dovážet sůl, měď, ocel, železo, zrcadla či střelný prach.³⁴

Na počátku 19. století v důsledku válek a také finančního krachu z roku 1811 je zcela patrný rozšiřující se podloudný obchod. Dochází k pašování velkého množství výrobků bez cel. Ani přísné tresty, zabavování zboží, zavírání manufaktur, kterým se prokázalo, že vyvážejí nedovolené výrobky, nezabránily podloudnému obchodu. Počátkem 19. století dochází také ke změně manufakturní výroby na tovární, vznikají nová průmyslová střediska, zavádí se železniční doprava atd. Tyto změny se pak projeví ve všech oblastech tehdejšího státního zřízení, tedy i v oblasti celnictví. Na straně státu se projevovala snaha sjednotit vnitřní trh, bylo vydáno celé množství právních předpisů, zákazů prohibiční povahy, chránících domácí výrobu.³⁵

V letech 1810 až 1812 došlo k vydání několika specializovaných celních tarifů. Jeden z nich upravoval výši cla při dovozu a vývozu různých drogistických

³⁰ Tento nový celní řád a tarif podrobně popisuje BRODESSER, S. a kol. *Celnictví v Československu – minulost a přítomnost*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1982, s. 67-69.

³¹ GRŮŇ, L. Správa celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, XV. svazek Soukromé – Správa ústřední*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2019, s. 585.

³² Viz SOA Brno, knihovna, Zollpatent vom Jahre 1784. Vídeň 1784, č. I – 568.

³³ GRŮŇ, L. Správa celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, XV. svazek Soukromé – Správa ústřední*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2019, s. 585.

³⁴ Viz SOA, Brno, knihovna, Allgemeine Zollordnung. Vídeň 1788, č. E/98.

³⁵ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 47-48.

výrobků, další z nich upravoval cla na dovoz i vývoz potravin, alkoholických nápojů, medu, tabáku a vosku, další pak stanovoval výši cla na různé hornické produkty, v dalším došlo k úpravě cel při dovozu vlny, lnu, konopí a všech druhů hedvábí.³⁶ V letech 1817 až 1822 došlo k vydání několika dílčích celních tarifů upravujících předcházející celní tarify. Nové celní tarify odpovídaly situaci tuzemské výroby a byly vytvořeny s ohledem na dovoz zboží a tendence prohibičního systému.³⁷

Roku 1835 byl vydán státní monopolní řád, který neplatil však pro Uhry. Koncem roku 1838 byla sloučena dřívější nařízení, vydaná od roku 1835 v jeden celek. Nový celní řád z roku 1838 nabyl platnosti dne 1. března roku 1839. Tímto celním řádem byla značně uvolněna dřívější prohibiční politika. Tento celní řád našel plnou podporu mezi výrobci, zejména v českých zemích, neboť jím byly značně sníženy mnohé celní sazby. Tento celní řád platil i pro Uhry.³⁸

Celní řád z roku 1838 celkem obsahoval 654 položek. Bylo povoleno dovážet papír, pivo, skleněné výrobky, tapety, měděné výrobky a další předměty. Podstatně byla snížena cla na dovoz tužek, papíru, hřebenu a několik dalších výrobků. Je zde ještě uvedeno sedmdesát druhů různých výrobků, jejichž dovoz byl zakázán. Jednalo se např. o všechny textilie, železo, a různé železné výrobky, olovo a olovené pláty, rtuť, různé výrobky z cínu, zlata, stříbrný drát, řada tzv. luxusního zboží, mezi které se počítala čokoláda, galanterní zboží, porcelán, šatstvo. Z náboženských důvodů se nesměly dovážet svaté obrázky, z hygienických důvodů produkty, které náležely do skupiny parfumerie a hračky pro děti. Zákaz byl stanoven pro vývoz železné rudy, surového železa, zlata a stříbra a smotky bource morušového.³⁹

1.2. Celní právo v rakouské a rakousko-uherské monarchii

Na počátku sledovaného období, tj. od roku 1848, ještě stále existoval celní systém tzv. prohibitivního charakteru, který zajišťoval ochranu ekonomiky

³⁶ HUDECZEK, K. *Österreichische Handelspolitik im Vormärz 1815 – 1848*. Vídeň 1918, s. 10.

³⁷ Tamtéž, s. 33.

³⁸ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 49-50.

³⁹ HUDECZEK, K. *Österreichische Handelspolitik im Vormärz 1815 – 1848*. Vídeň 1918, s. 140-142.

monarchie před některými evropskými státy, a zároveň před vysokými cly a zákazy dovozu některých komodit. Špatná bilance zahraničního obchodu byla navíc ochromena působením německého celního spolku,⁴⁰ jehož členem monarchie nebyla.

V následující době se začaly rozvíjet jednání o připojení monarchie k německému celnímu spolku. Avšak ani tato další jednání nepřinesla změnu v postojích Pruska, které zastávalo negativní postoj k připojení monarchie k celnímu spolku. Rakousko se nakonec členem německého celního spolku nikdy nestalo.⁴¹

V říjnu roku 1850 došlo k vytvoření jednotného vnitřního trhu habsburské monarchie. Císařským patentem ze dne 7. června 1850 bylo ve shodě s březnovou ústavou 1848 stanoveno, že celá monarchie tvoří jeden celní a obchodní obvod a že od 1. října 1850 již neexistuje celní hranice, která dosud dělila Uhry, Chorvatsko a Sedmihradsko od ostatních korunních zemí.⁴²

Od 1. června 1850 se přestaly vybírat některé celní poplatky a od 1. července 1851 byly zrušeny všechny celní a třicátkové stanice a úřady na této bývalé celní hranici. V témže roce byl uveřejněn nový celní tarif, tj. dne 6. listopadu 1851 na základě císařského patentu č. 244/1851 ř. z., s platností od 1. února 1852,⁴³ v celní oblasti znamenající velký pokrok, který byl pak postupně doplňován až do jeho konečné podoby z roku 1878. Pro Uhersko zvlášť však platila jeho další změna z roku 1882.

Císařský patent č. 244/1851 ř. z. se skládal ze čtyř článků. Císařským patentem bylo stanoveno,⁴⁴ že bude uveden nový celní tarif pro dovoz, vývoz a

⁴⁰ JANÁK, J. Kapitoly z dějin celnictví. *CLO DOUANE*. 1982, č. 5. S. 21.

⁴¹ K tomu blíže VOJÁČEK, L. Německý celní spolek a první sjednocení Německa (1834-1870). *Historický obzor*, 5-6/1998, s. 117.

⁴² GRŮŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 251.

⁴³ Na základě císařského patentu č. 244/1851 ř.z.

⁴⁴ Císařský patent, daný dne 6. listopadu 1851, pro všechny korunní země říšské, vyjímajíc celní výhradky, jímžto se, počínajíc od 1. února 1852, uvádí nová tarifa celní pro dovoz, vývoz a průvoz 4. 244/1851 ř.z.

průvoz, a že celní tarif má vejít v platnost od 1. února 1852 ve všech korunních zemích až na celní výjimky.⁴⁵

V jeho dalším článku bylo uvedeno, že ode dne, kdy nový celní tarif vejde v platnost, bude se v prvním roce vybírat z nejdůležitějších věcí, které byly dosud zakázány dovážet, a to ze zboží /tovaru „tkaného a stávkového, z oděvu a zboží šperkového, ze zboží z kovů prostých a ze zboží z kovů drahých, bižuterií a ze zboží složeného (třídy tarifové XVI., XIX., XXIV., XXV. a XXVI) 10 procent celní přírážky z poplatku v tarifě položeného.“⁴⁶

Další změny se týkaly dalšího produktu a to bavlny. Císařský patent stanovil, že „První rok ustavuje se cla dovozního z celního cetnéře váhy hrubé čili sporco bavlny syrové jeden zlatý a cla dovozního z celního cetnéře váhy čisté čili netto syrové příze bavlněné osm zlatých, a teprve po projití lhůty jednorocní vejdu sazby v celní tarifě obsažené v platnost.“⁴⁷

Pro srovnání dosavadní tarif z roku 1838 měl 654 položek, zatímco nový celní tarif z roku 1851 pouze 338 položek. Starý tarif zakazoval obchod pro 63 důležitých obchodních článků, takže směly být importovány jedině přímým konzumentům. Nový tarif omezil zákaz jen na ty články, kde to vyžadovaly zdravotně policejní důvody. Dříve nejvyšší clo činilo 2000 zlatých z jedné položky, novým celním tarifem bylo sníženo na 600 zlatých. Celní sazby byly vesměs sníženy a pro patnáct druhů byl povolen i volný dovoz.⁴⁸

Celní tarif ze dne 6. listopadu 1851 byl později přepracován a došlo k vydání opravného tarifu dne 5. prosince 1853. V tomto tarifu zbylo z 340 položek jen 265, z nichž 35 bylo oprostěno od cla. Nejvyšší clo se z 600 zlatých snížilo na 250 zlatých. Vývozní cla byla z větší části úplně zrušena. Průvozní cla byla stanovena na šest a patnáct krejcarů z jedné položky. Celními tarifami z let 1851 a 1853 byl tak v Rakousku prosazen celní liberalismus. Nový celní tarif znamenal významný převrat v tehdejší celní politice, jelikož přešel od prohibitivního systému k pouhé

⁴⁵ Čl. I. císařského patentu č. 244/1851 ř.z.

⁴⁶ Čl. II. císařského patentu č. 244/1851 ř.z.

⁴⁷ Čl. III. císařského patentu č. 244/1851 ř.z.

⁴⁸ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 56-67.

celní ochraně.⁴⁹ Roku 1865 došlo k vydání nového celního tarifu, který nabyl platnosti 1. července 1865. Tento nový celní tarif vyjadřoval jak úsilí vlády o snížení sazeb, tak i úsilí představitelů průmyslu o větší celní ochranu průmyslových výrobků. Zvýšení nastalo u 56 položek, snížení u 37 položek.⁵⁰

Rakousko-uherské vyrovnání v roce 1867 se projevilo mimo jiné také v otázkách obchodní a celní politiky. Došlo k zavedení celní unie mezi oběma částmi Rakousko-Uherska, jako bezcelní. Byl přijat nový peněžní zákon o celním odbavení zboží, které se převáželo po řece Dunaji a placení zahraniční měnou.⁵¹ Na základě celní a obchodní smlouvy ze dne 24. prosince 1867 došlo k zachování jednotného celního území, což znamenalo, že obchodní styky mezi oběma částmi státu probíhaly jako bezcelní.⁵² Další celní dohoda mezi Rakouskem a Uherskem byla učiněna roku 1878 na základě zákona č. 62/1878 ř.z.⁵³

Otázky obchodní a celní politiky nebyly ale společnými otázkami monarchie, byly prohlášeny pouze za předmět společného zájmu obou vlád. O hospodářských vztazích vůči třetím zemím uzavíraly Rakousko a Uhersko mezi sebou vždy po deseti letech celní a obchodní dohodu o společném celním území a obchodní politice. Vybírání a správa cel zůstala vládám obou částí monarchie.⁵⁴

V druhé polovině 19. století dochází k růstu oběhu zboží a rozšíření vnitřního trhu Rakousko-uherské monarchie. Začaly se tak projevovat tendence, aby vnitřní trh v monarchii náležel ve většině pouze rakouským a uherským výrobcům a snaha vytvořit výhodné vývozní podmínky nastavením celní politiky. V této době clo začalo představovat základní kámen ochranářské politiky

⁴⁹ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 58.

⁵⁰ Tamtéž, s. 66.

⁵¹ GRŮŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 252.

⁵² PANUŠ, J. Historický vývoj celnictví. *Ročenka Spolku celníků*, TNM PRINT s.r.o., 2006/07, s. 60.

⁵³ Blíže viz kapitola této rigorózní práce „Některé vybrané dohody a smlouvy“.

⁵⁴ GRŮŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 252.

monarchie, která na základě vysokých celních poplatků udržovala monopol na vnitřním trhu. Jako nástroj pro tyto účely začaly sloužit autonomní celní tarify.⁵⁵

Autonomním tarifem sloužící k ochranářské politice monarchie byl tarif z roku 1878,⁵⁶ jehož platnost započala 1. lednem 1879. Tarif z roku 1878 obsahoval 19 tříd s 68 položkami. Větší ochrana zde byla věnována výrobkům textilního průmyslu. K všeobecnému zvýšení cel došlo ale přijetím principu platit clo ve zlatě, popř. podle zlatého ekvivalentu, což mělo přinést kompenzaci slabin rakouské měny, která silně podléhala inflaci.

Tímto tarifem přešlo Rakousko-Uhersko k systému autonomních cel a byl tak učiněn krok k celnímu ochranářství a lze říci, že byl reakcí na celní a ochranářskou politiku Německa projevující se vydáním německého autonomního tarifu roku 1879, nezáměrem Německa uzavřít novou obchodní smlouvu mezi Rakousko-Uherskem a Německem,⁵⁷ a oficiální stanovisko Bismarcka, že si přeje vedle cel na železo i cla na obilí a dobytek.⁵⁸ Dalším tarifem byl nový celní tarif z roku 1882, kterým byla stanovena skoro parita s německými cly.

Počátkem 90 let 19. století končí období ochranářské politiky, vysoké celní sazby byly eliminovány zejména cestou obchodních a celních dohod s Německem a dalšími státy, na základě kterých byly stanoveny vzájemné celní úlevy a prakticky zavedena smluvní cla. Dne 1. května 1891 byla uzavřena smlouva mezi Rakousko-Uherskem a Německem, kterou si oba státy zaručily vývozní úlevy. V obou státech tak skončila éra autonomních tarifů a postupně se začaly uzavírat smlouvy i s jinými státy.⁵⁹

Rakousko-Uhersko uzavřelo v tomto období smlouvy s Německem, Itálií, Švýcarskem a Belgií. Všechny tyto smlouvy nabyly platnosti dne 1. února 1892 a

⁵⁵ PANUŠ, J. Historický vývoj celnictví. Ročenka Spolku celníků, TNM PRINT s.r.o., 2006/07, s. 60.

⁵⁶ K pozadí přijetí autonomního celního tarifu z roku 1878 viz BENEDIKT, H. *Die wirtschaftliche Entwicklung in der Franz-Joseph- Zeit*. Wien-München 1958, s. 104 an.

⁵⁷ Blíže JANÁK, J. *K obchodní a celní politice Rakousko-Uherska a Německa v osmdesátých letech 19. století*. In: Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity. Brno 1985 s. 63.

⁵⁸ RATHMANN, L. Bismarck und der Übergang Deutschlands zur Schutzzollpolitik (1873/75-1879). *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 4, 1956, s. 999.

⁵⁹ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 72.

vztahovaly se na dobu dvanácti let. V dalších letech uzavřelo Rakousko-Uhersko smlouvu s Ruskem, Srbskem a Bulharskem. S Rumunskem byla uzavřena smlouva po jistém odporu ze strany uherských velkostatkářů roku 1893, když v předešlé době ustal celní boj mezi oběma státy.⁶⁰

Toto období, kdy se začaly uzavírat jednotlivé smlouvy, představovalo období, kdy byla částečně zmírněna celní ochrana. Země smluvních stran byly ohraničeny navenek vyššími celními sazbami, kdežto v jejich vzájemném vztahu byly domluveny nižší sazby. Smlouvy s balkánskými a východoevropskými státy měly pak umožnit zvýšení exportu rakouských výrobků, vyrovnat tak nevýhodné stránky dohody s Německem.⁶¹

Výše uvedené smlouvy přinesly i celou řadu nevýhod pro Rakousko-Uhersko. Zejména je nutno konstatovat, že byly výrazem říšskoněmecké převahy, zejména vůči Rakousku-Uhersku. Smlouva s Německem jasně naznačovala stálé větší podléhání Rakouska-Uherska zájmům Německa. Uherští velkostatkáři sice získali výhody snížení celních sazeb na obilí, Rakousko-Uhersko však za to muselo leckdy i značně snížit cla na průmyslové výrobky, které se z valné části vyráběly v českých zemích. Naděje vkládané do těchto smluv se tak nenaplnily.⁶²

V Rakousku-Uhersku nakonec s těmito smlouvami nebyli spokojeni ani velkostatkáři ani průmyslníci, a tím se zde prohluboval rozpor mezi zájmy uherského velkostatku a rakouského průmyslu. A i když zde existovala celní unie mezi Rakouskem a Uherskem, její nevýhody ukázala pak zejména hospodářská krize v letech 1900 až 1903, kdy jak na jedné, tak i druhé straně se projevovaly tendence žádající zrušení společného celního území a vytvoření samostatného celního území.⁶³

Této dualistické krize mezi Rakouskem a Uherskem využilo Německo, které přešlo k celní ochranné soustavě. Roku 1904 uzavřelo Německo obchodní smlouvu nejdříve s Ruskem, v pozdější době s Rumunskem, Itálií, Švýcarskem a Srbskem. Již roku 1902 přijalo Německo autonomní celní tarif se zvýšenými

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž, s. 73.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž, s. 75.

celními sazbami. Rakousko-Uhersko se tak opět ocitlo v nevýhodě nejen vůči Německu, ale i Rusku.⁶⁴

Z tohoto důvodu byl roku 1906 v Rakousku-Uhersku vydán nový autonomní tarif,⁶⁵ který měl být reakcí na výrazné posílení Německa. Tímto tarifem došlo v jeho jednotlivých člancích k zostření celní ochrany a specializaci položek, rozšíření celní povinnosti na zboží, které bylo beze cla a také ke zvýšení agrární celní sazby.

Ustanovení tohoto tarifu měla platnost pro společné celní a obchodní území Rakousko-Uherska a pro ty země a díly zemí, které s ním byly v celní jednotě.⁶⁶ Každé zboží z cizozemského přiváženého podléhalo clu, pokud výslovně nebylo z cla vyjmuto a podrobovalo se tomu clu, které bylo v celní sazbě pro sazební číslo, k němuž zboží přináleželo, předepsáno.⁶⁷ Z průvozního zboží se clo neplatilo. Při vývozu byly „jenom ty věci, které se v příležitosti vývozní sazbě celní vytýkají, podrobeny clu tam předepsanému.“⁶⁸

Zboží, které přicházelo ze států, které by nakládaly s rakouskými a uherskými loděmi nebo se zbožím rakouského a uherského původu „na jakýkoliv způsob nejpriznivěji než s loděmi a se zbožím států jiných, může se, byvši odtud přivezeno, podrobiti kromě cla v sazbě obsaženého, přírážce až do 200 procent tohoto cla, nebo až do výše plné obchodní ceny došlého zboží, a jestli je zboží podle sazby od cla odproštěno, až do výše 100 procent obchodní ceny zboží.“⁶⁹ Pouze na zvláštní povolení byl připuštěn dovoz a průvoz věcí státních monopolů, pokud „sazba zvláštních o tom ustanovení v sobě nezavírá“.⁷⁰

Tarif v jednom ze svých článků stanovil, co je osvobozeno od dovozného cla. Jednalo se o věci určené k přímé potřebě císaře,⁷¹ věci určené k přímé potřebě

⁶⁴ Tamtéž s. 76.

⁶⁵ Zákon o celní sazbě č. 20/1906 z.ř., ze dne 13. února 1906. Srv. ČERMÁK, J., PRUSÍK, J. Všeobecná sazba celní pro rakousko-uherské celní území dle zákona ze dne 13. února 1906. Praha 1907.

⁶⁶ Čl. I. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁶⁷ Čl. II. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Čl. IV. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷⁰ Čl. VII. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷¹ Čl. IX., bod 1. zákona č. 20/1906 ř.z.

suverénních knížat zahraničních států přicházející ze zahraničí, když se tato knížata zdržovala dočasně v celním území,⁷² věci, které byly určeny k přímé potřebě diplomatů pověřených u c. a k. dvora,⁷³ úřední potřeby konzulárních úřadů cizích států, které byly v celním území zřízeny, a to úřední štíty, vlajky, odznaky, úřední razítka, úřední tiskopisy,⁷⁴ věci státních monopolů pro státní továrny a státní sklady.⁷⁵

Na základě tarifu byly dále od cla osvobozeny potřeby vojenské, jako oděv, zbroj, zbraně, střelivo, nářadí, koně mezi vojenskými sbory nebo ústavy válečného námořnictva v celním území i kromě něho sem tam dopravované, trhací a třaskavé látky k vojensko technickým pokusům vojenské správy,⁷⁶ úřední potřeby, které státní ústavy posílaly ze zahraničí, ze svobodných území a z celních výjimek do celního území,⁷⁷ svršky přistěhovalců přestěhovaných do celního území, jakož i jejich stroje a součásti strojů, tovární nářadí a řemeslnické nástroje, jestliže tyto věci byly již v zahraničí v jejich užívání a sloužily k jejich vlastní potřebě, přiměřené jejich stavu a nesoucí na sobě stopy stálého užívání,⁷⁸ věci na výbavu a svatební dary pro cizozemce nebo pro ty tuzemce, kteří bydleli v zahraničí déle než dva roky, když se jmenované osoby za příčinou svého sňatku s osobou v tuzemsku bydlící do celního území přesídlili, a byly tyto věci jejich stavu přiměřené,⁷⁹ věci z dědictví, jako nábytek, domácí, stolní a kuchyňské nářadí, šatstvo, ložní prádlo, prádlo na tělo a stůl, upotřebené tovární nářadí, upotřebené řemeslnické nástroje atd., pokud dědic těchto věcí sám nadále užíval a byly jeho stavu přiměřené,⁸⁰ anatomické preparáty, kostry, mrtvoly i s rakvemi, urny s popelem spálených mrtvol i s věcmi, které jsou rakvím i urnám k ozdobě, nebo v nichž se dále dopravovaly,⁸¹ věci soudního jednání,⁸² propůjčené řádové znaky a výstavní medaile, dary zahraničních panovníků.⁸³

⁷² Čl. IX., bod 2. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷³ Čl. IX., bod 3. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷⁴ Čl. IX., bod 4. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷⁵ Blíže čl. IX., bod 5. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷⁶ Čl. IX., bod 6. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷⁷ Čl. IX., bod 7. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷⁸ Čl. IX., bod 8. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁷⁹ Čl. IX., bod 9. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸⁰ Čl. IX., bod 10. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸¹ Čl. IX., bod 11. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸² Čl. IX., bod 12. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸³ Čl. IX., bod 13. zákona č. 20/1906 ř.z.

Dle tarifu clu dále nepodléhaly zavazadla cestujících, jako prádlo, šatstvo ložní, cestovní, zlaté a stříbrné náčiní a jiné drahocenné věci; nástroje řemeslníků a montérů, jako i nástroje umělců, učenců, lékařů a jiných osob, které provozovaly své umění, nebo vykonávaly své povolání a tyto věci potřebovaly; fotografické aparáty, malé psací stroje, cestovní hodiny, dětské kočárky atd.; náboje myslivců a střelců, nepřesahující 200 kusů, knihy, potraviny a léky ke spotřebě na cesty; tabák, když ho nebylo více než 10 kusů doutníků, 25 kusů cigaret anebo 35 gramů tabáku, pokud byly tyto věci určeny jen k užívání cestujícího a co do povahy a počtu, jeho potřebě, jeho stavu a ostatním okolnostem jeho přiměřeny.⁸⁴

Od cla byly dále mimo jiné osvobozeny např. vozy, káry, soumarské košíky, putny a podobné nářadí k nošení břemen, na kterých se lidé nebo věci dále dopravovali, tažný dobytek a soumaři, jejich postroj a příkrývky jakož i obrok, který s sebou vezly,⁸⁵ vracející se prázdné opotřebené kufry, cestovní košíky atd., ve kterých byly potřeby cestujících dopraveny do zahraničí, vzorníky a vzorky atd.⁸⁶

Od placení dovozného cla byly mimo výše uvedené osvobozeny dále umělecká a vědecká díla určená pro veřejné sbírky a obecně prospěšným ústavům, učební pomůcky pro veřejné školy, díla rakouských a uherských umělců zdržujících se v zahraničí, starožitnosti, pokud jejich povaha nepřipouští žádné pochybnosti o tom, že cena těchto starožitností záleží hlavně v jejich toliko stáří, a že jich k ničemu jinému nelze užívat nežli k tomu, aby se daly do sbírek.⁸⁷

Pokud zde byly hodné toho okolnosti, aby k nim byl brán zřetel, mohlo se povolit, aby určité věci byly osvobozeny od cla nebo byly jen mírně procleny. Dle tarifu se jednalo o věci, které byly určeny k bohoslužbě pro chudé kostely a chrámy různých náboženství,⁸⁸ materiál ke stavbě nebo znovuzřízení a upravení takovýchto kostelů a chrámů. Dále věci k živobytí, šatstvo a jiné věci, kterých se dostalo darem tuzemským obyvatelům, požárem nebo jinými živelnými pohromami do neštěstí příšlým, aby mohli dál pokračovat ve svém životě nebo vystavět nebo upravit své budovy a provozovat své hospodářství. V neposlední řadě staré věci, které nesly na

⁸⁴ Čl. X. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸⁵ S určitými podmínkami v tomto zákoně uvedenými. Blíže čl. X., odst. 2 zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸⁶ Blíže čl. X. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸⁷ Čl. XI. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁸⁸ S výjimkou varhan.

sobě známky, že se jich užívalo, které měli dostat nemajetní lidé ke své vlastní potřebě ze zahraničí darem, pokud byly přiměřeny jejich okolnostem.⁸⁹

Od cla byl osvobozen pastevní a pracovní dobytek, který se přivedl nebo vyvedl přes celní čáru na dočasnou pastvu nebo aby po určitou dobu konal hospodářské práce. Též užítek, který dával tuzemský dobytek vyvezený na pastvu do zahraničí, potom mladý dobytek, „jenž se v tom mezičase připlemení“ se mohl posílat beze cla do celního území.⁹⁰ Též ryby a jiní živočichové, které žily ve vodě, chycené tuzemskými rybáři v pobřežních nebo pohraničních vodách království a zemí na říšské radě zastoupených anebo zemí koruny Uherské, jakož i výrobky, které se z nich získaly, též nepodléhaly clu.⁹¹ V pohraničním okresu „dlužno vzhledem k hospodaření na pozemcích celním pomezím proříznutých, propouštěti bez cla náležitý k nim hospodářský dobytek a hospodářské náradí, jakož i výsevek na pole, potom plodiny rolnické a užítek chovu dobytka.“⁹²

Autonomní tarif kromě 23 základních článků byl dále rozdělen na dva díly, první díl pod názvem dovoz, druhý díl pod názvem vývoz. První díl obsahoval 51 tříd a 652 sazebních položek, které dále obsahovaly podpoložky. Systém vycházel ze zásady od základních surovin přes polotovary ke složitým strojům a přístrojům. Sazebník byl doplněn vydáním obsáhlých vysvětlivek, které objasňovaly obsah jednotlivých položek celního sazebníku. Na tehdejší dobu byl sazebník velmi moderní, a to jak po stránce zvolené systematiky, tak z hlediska úrovně vysvětlivek, které zachycovaly současný stav technologie a výrobních postupů. Tento celní sazebník platil na území Československé republiky až do roku 1947. Byl též vzorem pro celou řadu jiných států.⁹³

⁸⁹ Čl. XII. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁹⁰ Čl. XIV. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Čl. XV. zákona č. 20/1906 ř.z.

⁹³ Srv. MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 76.

1.2.1. Některé vybrané další právní předpisy

Ve sledovaném období mimo výše uvedené, byla vydána řada nařízení, která se pak týkala úpravy cla či celního tarifu, osvobození od cla, různých celních výhod a výjimek apod.

1.2.1.1. Nařízení č. 23/1851 ř.z.

Tímto nařízením došlo ke snížení cla barvicích hmot.⁹⁴ Bylo zde stanoveno, že příchodní clo z barvicích hmot, tzv. lak-lak a lak-dey, se snižuje z toho důvodu, „aby se přičinlivostí průmyslní polehčilo, z 15 zlatých na padesát krejcarů z centnéře Vídeňského váhy hrubé.“ Tato nová celní sazba měla vejít v platnosti 15. únorem roku 1851.

1.2.1.2. Nařízení č. 34/1852 ř.z.

Toto nařízení se týkalo osvobození zboží průvozního od cla,⁹⁵ které se vozilo po silnici vedoucí z Villy do Chiavenny. Jednalo se o to, že měl být vydán nový celní tarif, ve kterém toto nemělo být již obsaženo, a proto tímto nařízením bylo uvedeno, že „posavadní prozatímní osvobození zboží průvozního, kteréž se vozí po silnici, jdoucí z Villy do Chiavenny, od cla průvozního, i při uvedení nové tarify celní v platnosti zachováno býti má.“⁹⁶

1.2.1.3. Nařízení č. 71/1852 ř.z.

Toto nařízení se týkalo některých nově povolených celních osvobození a celních výhod v případě obchodu mezi Rakouskem a Sardinii.⁹⁷ Nařízení se odkazuje na uzavřenou obchodní a plavební smlouvu mezi Rakouskem a Sardinii ze dne 18. října 1851,⁹⁸ kde hovoří, že již v této smlouvě jsou dána celní osvobození a výhody, zároveň stanovuje další osvobození a výhody.

⁹⁴ Nařízení, vydané od ministerium financí dne 31. ledna 1851, v usnešení s ministerium tržby, platné ve veškerých zemích korunních společného spolku celního, jímžto se snižuje příchodní clo z lak-laku a z lak-dye č. 23/1851 ř.z.

⁹⁵ Nařízení, vydané od ministerium financí a tržby dne 30. ledna 1852, strany toho, že se osvobození od cla při obchodu průvozním na silnici z Villy do Chiavenny i dále zachovává v platnosti č. 34/1852 ř.z.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Nařízení, vydané od ministerium financí a tržby dne 12. března 1852, jímžto se vyhlašují některá nově povolená celní osvobození a celní výhody v obchodu se Sardinskem č. 71/1852 ř.z.

⁹⁸ K této smlouvě blíže viz kapitola této rigorózní práce „Některé vybrané dohody a smlouvy“.

Např. snižuje clo dovozní u vína Piemontského, a to ze dvou zlatých na jeden zlatý a 10 krejcarů.⁹⁹ Dále pak od rakouského dovozního a vývozního cla byly v obchodu přes hranice rakousko-sardinské osvobozeno dřevěné uhlí, hrubé brousky na kosy a srpy, mouka až do dvaceti celních liber, čerstvé maso až do osmi celních liber, sýr a čerstvé máslo až do čtyř celních liber, zemňáky¹⁰⁰ až do 200 celních liber.¹⁰¹

Nařízení nadále potvrzuje platnost zvláštních výhod, tzv. řečených *Proprietarii misti*, které byly ustanoveny na základě dosavadních smluv mezi Rakouskem a Sardinií.

1.2.1.4. Nařízení č. 91/1852 ř.z.

Nařízení ministerstva financí se týkalo celního závaží.¹⁰² Jelikož rakouským celním tarifem z 6. listopadu 1851, za celní míru pro takové zboží, jehož celní sazby se vyměřovaly dle váhy, byl nařízením ustanoven celní cetněř, který byl roven padesát kilogramům, a libra celní půl kilogramu nebo půl metrické libry. Zároveň celní úřady všech korunních zemí, ve kterých platil obecný celní tarif, s výjimkou království Lombardsko-Benátského, kde metrická váha se užívala, měly být opatřeny celním závažím.

Dále nařízením bylo stanoveno, že „Šéma čili obrazec tuto přiložený s popsáním, podlé kteréhož dle usnešení, od ministerium financí v srozumění s ministerium vnitra a tržby učiněného, závaží celní se má zhotoviti, uvádí se tím doložením ve známost, že to co v §. 9. Připomenutí k obecné tarifě celní strany dovolení, aby se zboží podlé váhy vídeňské a potahmo podlé váhy metrické mohlo opovídati, jest ustanoveno, i dále ještě v platnosti se zůstavuje.“¹⁰³

⁹⁹ Blíže bod 1. nařízení č. 71/1852 ř.z.

¹⁰⁰ Zemňáky = brambory. Pozn. autora.

¹⁰¹ Viz bod 2. nařízení č. 71/1852 ř.z.

¹⁰² Nařízení, vydané od ministerium financí dne 7. Dubna 1852, platné ve všech zemích korunních, v společném svazku celním jsoucích, vyjímajíc království Lombardsko-Benátské, jímžto se v známost uvádí šéma úplné garnitury závaží celního č. 91/1852 ř.z.

¹⁰³ Viz nařízení č. 91/1852 ř.z.

1.2.1.5. Nařízení č. 150/1852 ř.z.

Toto nařízení bylo vydáno pro všechny korunní země společného celního svazku,¹⁰⁴ kterým se vysvětlovala určitá sazba celního tarifu. Ministerstvo financí, které toto nařízení vydalo, v něm prohlásilo, že hospodářské náradí ze železa, v tarifu celním z. 6. listopadu 1851, položce 88. lit. a), vedlejším oddělením dd) zvláště pojmenované a železné nástroje řezací, v tarifu zvláště nepojmenované, když jsou jen zostřeny nebo na některých místech zhruba obroušeny, měli se vylívat jako pěkné zboží železné podle odděl. 88. lit. d), nýbrž podle sazeb tarifových 88. a), odděl. vedl. dd) a 88, b.

Dle nařízení bylo dále stanoveno, že také želízka na boty, na některých místech obroušená se nesměla proclívat jako železné zboží pěkné, nýbrž jako železné zboží sprosté, s poukazem na odděl. 88. lit. b.

1.2.1.6. Nařízení č. 90/1906 ř.z.

Nařízení vydané ministerstvem orby, obchodu, vnitra a financí,¹⁰⁵ bylo vydáno proto, aby byla provedena poznámka 5 k číslu 100 tarifní přílohy A dodávkové smlouvy, učiněné mezi Rakousko-Uherskem a Německou říší dne 25. ledna 1905,¹⁰⁶ a k obchodní a celní smlouvě ze dne 6. prosince 1891.

V nařízení bylo stanoveno,¹⁰⁷ že na základě úmluvy s císařskou německou vládou učiněné hodnoty koní k vývozu do Německé říše určených některým c. k. hřebčínem nebo některým veterinářem postaveným ve státní službě vyšetřené, a úřední osvědčení vydaná o odhadech budou zpravidla uznávána za dostatečný základ pro zařazení koní do některého hodnotního stupně tarifního čísla 100 německého celního tarifu, jak toho je třeba k celnímu odbavení.¹⁰⁸

C. k. státní hřebčiny a veterináři postavení ve státní službě měli k žádosti strany po důkladné prohlídce příslušných zvířat odhadnout koně ustanovené k vývozu do Německé říše a vydávat žádaná úřední osvědčení. Osvědčení mělo

¹⁰⁴ Nařízení, vydané od ministerium financí dne 18. července 1852, pro všechny korunní země společného svazku celního, jímžto se vysvětluje sazba 88. lit. d) tarify celní č. 150/1852 ř.z.

¹⁰⁵ Nařízení ministerií orby, obchodu, vnitra a financí ze dne 1. května 1906, o celním odbavování koní v obchodu do Německé říše č. 90/1906 ř.z.

¹⁰⁶ Zákon č. 24/1906 ř.z.

¹⁰⁷ Nařízení obsahovalo celkem devět paragrafů.

¹⁰⁸ § 1 nařízení č. 90/1906 ř.z.

obsahovat hodnotu koně, jeho zevrubný popis podle věku, pohlaví, tyčové nebo pásové míry, barvy, značek a jiných zvláštních vlastností, jakož i důvody, které byly rozhodné pro odhad.¹⁰⁹

Nařízením bylo dále konstatováno, že takové koně, pro které při dovozu do Německé říše požaduje se zvláštního cla 50 nebo 75 marek z kusu, náležejí k čistému norskému rázu nebo ke zkřížení hřebce tohoto rázu s kobylou jiného čistého chladnokrevného rázu, „budiž podle úmluvy s císařskou německou vládou učiněné prokázáno rovněž vysvědčením, které budiž vydáno některým c. k. státním hřebčincem nebo některým zvěrolékařem ve státní službě postaveným.“¹¹⁰ Toto ustanovení dále rozvíjelo následné ustanovení nařízení.¹¹¹

Nařízení obsahovalo taktéž přílohy obsahující vzory, dle kterých se mělo osvědčení vydávat. Osvědčení mělo být opatřeno úřední pečeti, a osoba, která osvědčení vydala, mělo k svému podpisu doložit přesné označení svého služebního postavení.¹¹² Pokud osvědčení nebylo vydáno v německé řeči, musel být k osvědčení připojen úředně ověřený německý překlad.¹¹³ Za výkon úředních úkonů byla strana povinna zaplatit poplatek.¹¹⁴

1.2.2. Některé vybrané dohody a smlouvy

1.2.2.1. Obchodní a plavební smlouva mezi Rakouskem a Sardinii z roku 1851

Obchodní a plavební smlouva uzavřená dne 18. října roku 1851 mezi Rakouskem a Sardinii vyjma obchodní a plavební problematiky řešila též v jednotlivých ustanoveních celní záležitosti.¹¹⁵

V případě celní problematiky bylo smlouvou např. stanoveno, že veškeré zboží, jehož dovoz, vývoz, průvoz nebo uložení v jednom ze smluvních států na tamních lodích bylo dovoleno, mohlo se na lodích i druhého státu zákonně dovážet,

¹⁰⁹ § 2 nařízení č. 90/1906 ř.z.

¹¹⁰ § 3 nařízení č. 90/1906 ř.z.

¹¹¹ Blíže § 4 nařízení č. 90/1906 ř.z.

¹¹² § 5 nařízení č. 90/1906 ř.z.

¹¹³ § 6 nařízení č. 90/1906 ř.z.

¹¹⁴ Blíže § 7 nařízení č. 90/1906 ř.z.

¹¹⁵ Smlouva obchodní a plavební mezi Rakouskem a Sardinskem, učiněná dne 18. října 1851 č. 69/1851 ř.z.

vyvážet a provážet i ukládat a to bez placení vyšších cel a poplatků, a nepodléhalo jiným nebo větším omezením a požívalo zcela těch privilegií, redukcí, dobrodiní a náhrad, „ježto zbožím na lodích domácích dovezeným, vyvezeným, provezeným a uloženým jsou nebo budou povoleny.“¹¹⁶

Dále bylo smlouvou např. stanoveno, že pokud lodě smluvních stran část svého nákladu přijímaly nebo skládaly v přístavech ležících na území druhé strany, nemusely platit jiný poplatek, nežli ten poplatek, který platily lodě domácí.¹¹⁷ Výslovně smlouvou bylo stanoveno, že se za „lodě, jich částky a pozůstatky, za svršky a zboží, kteréž v případě ztroskotání lodě nebo havárie na některém místě země té se vezmou k schování, nebude se platiti žádného cla, pokud věci tyto se dají pod dohlídku příslušných úřadů a nepřijdou v požívání v zemích zdejších.“¹¹⁸ Např. plavba na řece Pádu, Tičinu a jejich postranních řekách, které byly pod vládou sardinskou nebo rakousko-sardinskou měla být svobodná a osvobozena od veškerých poplatků.¹¹⁹

V této smlouvě se smluvní strany dohodly na různých celních výhodách a snížení cel.¹²⁰ Ze strany Rakouska např., že dovozní clo z obyčejného vína z Piemontu u dovozu přes některý celní úřad na rakouské, států sardinských se dotýkající hranici, které bylo dosud vyměřeno na deset rakouských lir a sedmdesát centů, se za každý metrický kvintal sporco, snižovalo na sedm rakouských lir za jeden metrický kvintal. Přívozní clo z rýže dosud na čtyři a půl rakouské liry za jeden metrický kvintal netto vyměřený se snižoval na jeden a půl liry rakouské. Přívozní clo na jalový dobytek jedno až dvouroční vyměřený dosud na rakouských lir z kusu se snižoval na jednu a tři čtvrtě rakouské liry.

Ze strany Sardinie např. že dovozní clo z příkrývek vlny odpadkové, soukenných odřezků a okrajků, stanovené na jeden frank za kilogram se snižovalo na padesát centů, dovozní clo za obyčejné tažné řemení, které bylo dosud vyměřené na sto franků za sto kilogramů, se snižovalo na sedmdesát pět franků, clo přívozní z ozdobného taženého řemení dosud vyměřeného na sto padesát franků za sto

¹¹⁶ Čl. 6. smlouvy č. 69/1851 ř.z.

¹¹⁷ Čl. 9. smlouvy č. 69/1851 ř.z.

¹¹⁸ Čl. 10. smlouvy č. 69/1851 ř.z.

¹¹⁹ Čl. 12. smlouvy č. 69/1851 ř.z.

¹²⁰ Čl. 14 smlouvy č. 69/1851 ř.z.

kilogramů se snižovalo na sto deset franků, dovozní clo z hraček a obyčejného dřevěného kramářského zboží se snižovalo z padesáti franků za sto kilogramů na čtyřicet franků.

Dále se ve smlouvě smluvní strany zavázaly, že jak od cla dovozního, tak i vývozního byly v obchodu přes hranice rakousko-sardinské v obou státech osvobozeny:¹²¹

„a) Všeliké zboží, z kterého celá suma poplatků, ježto se mají vybírat, činí méně pěti centesím,

b) tráva, seno, sláma, stláni, mech k zabalování a ucpávání, byliny krmné, sítí a obyčejné rákosí, přeslička, byliny čerstvé (pláně a sazenice z vinného réví) obilí ve snopech, luštěniny na rostlině, netřený len a konopí,

c) úly s živými včelami

d) krev zvířecí

e) vejce všelikého druhu

f) mléko, i sražené (tvaroh)

g) uhlí dřevěné, uhlí kamenné, rašelina a uhlí rašelinové,

h) kámen k stavení a lánaný, kameny dlažební a mlýnské, sprosté brusy, sprosté brousky na kosy a na srpy, tyto všechny ať jsou otesané nebo neotesané, avšak ne hlazené ani na plochy rozřezané; škváry, křemen, písek, nehašené vápno a sádra, slín, jíl a vůbec všeliká sprostá hlína na cihly, hrnce, dýmky a nádobí,

i) cihly

k) otruby, sarza (vytlačené, docela suché šupiny olivové) záboje a jiné zbytky z vytlačeného a docela vyvařeného ovoce a semen olejných,

l) vyloužený popel čili štěl z bylin a uhlí kamenného, mrva (také guáno), výpalky, pomyje, mláto a matoliny, smetí, střepy z nádobí kamenného a hliněného, zlaté a stříbrné piliny, náplav.

m) chléb a mouka z tíží 10 chilogramů

kaštany. . . .	10	„
maso čerstvé	4	„
sýr, máslo čerstvé	2	„
zemňáky	100	„“

¹²¹ Čl. 16 smlouvy č. 69/1851 ř.z.

Dále se zakotvovalo, že přírodní plodiny z té části pozemků náležejících poddaným obou smluvních stran, které rakousko-sardinsko pomezí čarou od těch kterých obydlí a stavení byla odloučena, mohly se beze cla dovozního i vývozního do těchto obydlí a stavení donášet.¹²²

Dle článku 19 této smlouvy se výše uvedené výjimky vztahovaly i na knížectví Monacké,¹²³ které bylo pod ochranou Sardinie, a to s přivolením rakouského císaře na žádost sardinského krále.

Smlouva obsahovala i ustanovení,¹²⁴ které nabízelo přistoupení k této smlouvě pro vévodství Modenské, království Španělské a vévodství Parmské. Dále smlouvou bylo stanoveno, kdy má dojít k její ratifikaci.¹²⁵ K ratifikaci této smlouvy došlo dne 23. února 1852.

1.2.2.2. Celní smlouva mezi Rakouskem a Lichtenštejnem z roku 1852

Tato celní smlouva,¹²⁶ která byla uzavřena mezi Rakouskem a Lichtenštejnem se týkala nejen celního práva ale i daní. Skládala se z patnácti základních článků a sedmi zvláštních článků, které pak rozvíjely některé základní články ve smlouvě uvedené. Na základě této smlouvy nabyly pak mimo jiné na území Lichtenštejnska právní moci rakouské právní předpisy, zejména „řád cel a státních monopolů a zákon trestní úpadkový, vydaný dne 11. července 1835, zákony a předpisy, týkající se daně potravní, vydané dne 25. května 1829, 28. října a 15. listopadu 1848, zákon kolkový, vztahující se na kalendáře, karty hrací a noviny, vydaný dne 27. ledna 1840 a tarifu celní, vydanou 6. listopadu 1851“.¹²⁷

Na základě této smlouvy se pak na území Lichtenštejnska přestalo vybírat průchodní clo, Umgeld a jakékoliv jiné dávky nepřímé, které se až dosud při

¹²² Tamtéž.

¹²³ ...“pokud výmínek těchto tam lze užití a na vzájemnost’ se strany dotčeného knížectví.“ Viz čl. 19 smlouvy č. 69/1851 ř.z.

¹²⁴ Čl. 21 smlouvy č. 69/1851 ř.z.

¹²⁵ Čl. 22 smlouvy č. 69/1851 ř.z.

¹²⁶ Smlouva státní mezi Rakouskem a Lichtenštejnem, uzavřená dne 5. června 1852, kterou se ustanovuje, že knížectví Lichtenštejnské přistupuje k rakouskému obvodu celnímu a berníčnému, č. 145/1852 ř.z.

¹²⁷ Blíže článek 2 smlouvy č. 145/1852 ř.z.

dovozu, vývozu nebo průvozu, při děláni, přípravě, prodeji nebo zprostředkování zboží nebo kalendářů, novin a hracích karet vybíraly.¹²⁸

Celní a berní úřady se v knížectví Lichtenštejském měly pokládat za společné, tj. měly se pokládat za císařsko-rakouské a knížectví Lichtenštejské a měl se na ně dát erb obou států. Celní a berní úředníky, jakož i dohlížecí orgány mělo pak v knížectví jmenovat, taktéž platit, sesazovat a propouštět dávat na odpočinek atd. Rakousko. Zároveň všichni rakouští úředníci a služebníci, které měli své stanoviště v knížectví, po čas co tam konali službu, měli povinnost slíbit poslušnost a věrnost knížeti z Lichtenštejska. Ve službě měli pak povinnost nosit nejen rakouskou ale i lichtenštejskou kokardu. Pokud by se dopustili nějakého trestného činu, který byl trestný dle rakouských trestních zákonů, příslušeli v první instanci knížecím soudům.¹²⁹

Smlouva ve svých ustanoveních pak řeší problematiku vybírání jednotlivých poplatků a jejich výši. Např. v případě silničního a jiných poplatků místo něho vybíraných, dále pak některých dalších se měli vybírat jen v té míře, pokud nepřevyšovaly „náklady chovací a obvyklé v zemi úroky kapitálu zakládacího; také při tom nemá býti žádného rozdílu dle toho, jaké povahy a jakého původu jsou věci, které se vozí“. Tarif mýta cestního a silničního, který byl uveden od roku 1822 v Rakousku, se měl pokládat za nejvyšší a neměl se nikdy překročit.¹³⁰

V červenci roku 1852 bylo pak vydáno nařízení,¹³¹ kterým knížectví Lichtenštejské bylo přijato do rakouského celního spolku. V tomto předpisu se pak v sedmi bodech nařizovalo:

„1. Počínajíc od 1. srpna 1852, zrušuje se linie celní mezi Lichtenštejským a Vorarlberskem, uvádí se svobodný obchod mezi oběma zeměmi státními, a pročež činí linii celní hranici, ježto knížectví Lichtenštejské dělí od Švýcar.

2. Ku předse brání řízení celního zřízen jest v knížectví Lichtenštejském c.k. rakouský a knížecí Lichtenštejský úřad celní v Benderu, ježto má práva

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Blíže čl. 4 smlouvy č. 145/1852 ř.z.

¹³⁰ Čl. 10 smlouvy č. 145/1852 ř.z.

¹³¹ Vyhlášení vydané od ministerium financí a tržby dne 10. července 1852, týkajíc se pojetí knížectví Lichtenštejského v rakouský svazek celní č. 147/1852 ř.z.

vedlejšího úřadu celního třídy druhé, a úřad takový v Balzersu, ježto má práva zrušeného nyní vedlejšího celního úřadu třídy první v Gallmistě.

3. Za silnice celní prohlašují se silnice, kteréž se končí u Benderu, Melsu a Lucienšteigu a vedou k dotčeným úřadům celním.

4. Knížectví Lichtenšteinské pojímá se dle celé rozsáhlosti své v okres hraniční dsolečného¹³² obvodu celního.

5. Ustanovení, ježto platí ve hraničním okrese Vorarlberském, mají též platnost v hraničním okrese Lichtenšteinském.

6. Změny v posavadním hraničním okrese Vorarlberském a ustanovení orgánů kontrolních a jich okresu v knížectví Lichtenšteinském, ku kterému mají přihlížeti, vyhlásí se později.

7. Aby se zákonové tito a opatření k tomu se vztahující nejprve uvedla ve skutek, uloženo jest komisi z zřízenců obou vlád sestavené, ježto sídlo své míti bude ve Vaduci.

Což komise tato úlohu svou ukončí, přejde správa společných cel, státních monopolů, daní potravních a kolků zpotřebních v knížectví Lichtenšteinském na c.k. komorní okresní správu ve Feldkirchu.“

1.2.2.3. Celní smlouva mezi Rakouskem, Modenským a Parmským vévodstvím z roku 1852

Jedná se o smlouvu,¹³³ na základě které Rakousko, Modenské vévodství a Parmské vévodství vstoupili do společného celního spolku.¹³⁴ Tato smlouvy byla dotčenými státy ratifikována dne 15. září 1852. Podle smlouvy se celní jednotka měla týkat zákonodárství, správy a celního účtování. Smlouva se skládala z 32 článků a čtyř zvláštních článků označených písmen A až D.

Celní linie, kterou dosud dělily vévodství Modenské a Parmské od sebe a od celního území Rakouského, byla zrušena a zboží, které bylo v těchto státech zhotovené nebo vyceno mohlo pak být svobodně vyváženo do ostatních těchto sjednocených zemí a nebylo podrobeno žádnému úřednímu jednání, placení cla nebo jiným poplatkům.¹³⁵

¹³² Předpokládám, že se jedná o překlep v předpise a má být správně uvedeno „do společného“.

¹³³ Smlouva o celní sjednocení mezi Rakouskem, Modenskem a Parmskem, učiněná dne 9. srpna 1852 č. 203/1852 ř.z. Tato smlouvy byla dotčenými státy ratifikována dne 15. září 1852.

¹³⁴ Viz čl. 1 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

¹³⁵ Čl. 2 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

Žádný ze tří smluvních států nesměl učinit taková opatření, na základě kterých by se svobodný obchod mezi nimi zúžil, a obapolný obchod s obilím a jinými potřebami potravinovými se nesměl na společném celním území omezit ani v době drahoty.¹³⁶ Avšak na druhé straně bylo smlouvou smluvním státům ponecháno právo v čas války nebo politického nepokoje „zapovědět dovoz nebo vyvážení koňů, zbraně, střeliva a věcí, z kterých se tyto dvě věci dělají.“¹³⁷

Smlouva řešila taktéž problematiku „nezdělaného a zdělaného“ zlata a stříbra. Na základě této smlouvy se také měly v každém z těchto tří smluvních států vyhlásit porovnávací tabulky o stupních čistoty kovu a puncích, které měly pak platnost ve dvou ostatních státech.¹³⁸

Smlouvou byly taktéž zrušeny rozdíly, které dosud trvaly v Rakouském císařství a ve vévodstvích mezi obyvateli jednoho státu a obyvateli ostatních států „v příčině placení mýta při záporách, mostech, splavech, převozech na průlivech, řekách a jiných vodách, nebo v příčině platu za užívání veřejných skladů, vozů, jeřábů a jiných přístrojích.“¹³⁹

Smlouvou bylo dále stanoveno, že po její ratifikaci, se zřídí v Miláně pod předsednictvím rakouského úředníka, který měl alespoň postavení ministerského rady, kterého v případě překážky ba zastupoval lombardský finanční prefekt, centrální komise sestávající se ze tří komisařů z každého smluvního státu.¹⁴⁰

Této komisi dle smlouvy příslušelo např., aby vyrovnávala spory, záležitosti, které se týkaly této celní jednoty, činit návrhy jednotlivým vládám v případě oprav, které by se ve společném finančním zákonodárství a jmenovitě v celním tarifu viděly být přiměřené, revidování měsíčních přehledů příjmů v Modenském a Parmském vévodství a společných výloh od nich zapravených atd.¹⁴¹

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Čl. 6 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

¹³⁹ Čl. 8 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

¹⁴⁰ Čl. 23 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

¹⁴¹ Tamtéž.

Tato komise pak byla skutečně ustanovena na základě výnosu ministerstva financí č. 222/1852 ř. z.,¹⁴² ze dne 5. listopadu 1852. Komise, jak je ve výnosu stanoveno, začala působit od 28. října 1852 pod jménem „Mezinárodní komise v příčině rakousko-modensko-parmského sjednocení celního (Commissione internazionale della Lega doganale Austro-Estense-Parmigiana).

V tomto výnosu bylo oznámeno, že s odkazem na článek 23 smlouvy o sjednocení celním, uzavřené mezi Rakouskem, Modenskem a Parmskem dne 9. srpna 1852 (Zák. říšsk. Č. LXI., č. 203), je prezidentem komise jmenován místodržící v Lombardsku, hrabě Strassoldo, a jeho náměstkem v řízení komise první rada prefekturní lombardské prefektury finanční a náměstek finančního prefekta doktor Jan z Cappellari della Colomba. Za komisaře z rakouské strany byl ustanoven finanční rada doktor Jan Brusa, z modenské strany major a vojenský auditor doktor Peter Cimbaridi a z parmské strany hrabě Řehoř Morandi.¹⁴³

Smlouva též obsahuje ustanovení týkající se soudů, pravomocí soudců, udělování milosti apod.¹⁴⁴ Zejména je zde stanoveno, že prezident apelačního soudu, který má své sídlo v Miláně, a dva radní téhož soudu, které on ustanovuje, budou spolu s komisařem estenským a parmským vykonávat vrchní soud důchodkový pro obě vévodství.

Prezident nejvyššího soudu Modenského a dva od něho jmenovaní radové téhož soudu měli spolu s dvěma od ministra financí zvolenými konzultory téhož ministerstva vykonávat nejvyšší soud důchodkový pro vévodství Modenské. Prezident revizního soudu, dva jím jmenovaní radové a dva od ministerstva financí zvolení správcové divizní finančního úřadu vykonávat nejvyšší soud důchodový v Parmském vévodství.

„Práva, v zákonech touto smlouvou přijatých rakouskému ministerium financí ve vztazích jeho k nejvyššímu soudu důchodkovému povolená, budou v Modensku a Parmsku vykonávati ta která ministeria financí. Právo Jejich c.k.

¹⁴² Vynešení, vydané od ministerium financí dne 5. listopadu 1852, jímžto se vyhláší, že zřízena jest komise centrální v příčině rakousko-modensko-parmské jednoty celní č. 222/1852 ř.z.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Čl. 24 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

Výsostí vojvod Modenského a Parmského, udělovati milost, zůstává v příčině prominutí pokut peněžitých a jiných trestů pro přestupky důchodkové nezměněno.¹⁴⁵

Vévodství Modenské a vévodství Parmské se touto smlouvou zavázalo také přijmout rakouské zákony, a to obecní celní tarif z 1. listopadu 1851 a tarif vedlejších poplatků z roku 1838 se změnami a instrukcemi na ně se vztahující. Dále řád celní a státních monopolů z 11. července 1835 i s pozdějšími celními zákony, s předpisy a naučeními a zákony o úředním a soukromém označování zboží, trestní zákon důchodkový z 11. července 1835 se změnami, předpisy a naučeními, které se na to vztahovaly, pokud se týkaly přestoupení zákonů, pod. lit. a, b, c, f, podotknutých. Dále organická nařízení a služební předpisy pro finanční stráž, které byly obsaženy v řádu, který vešel v účinnost dne 1. srpna 1843 a ve změnách, které se ho týkaly, nejvyšší patent z 6. září 1850 o kolku na hrací karty, kalendáře, noviny a návštějí s pozdějšími změnami a nejvyšší nařízení z 12. listopadu 1849 o ukládání daně na domácí cukr a pozdější změny.¹⁴⁶

Na základě této smlouvy přistoupila obě vévodství k plavební a obchodní smlouvě ze dne 18. října 1851 a ke smlouvě ze dne 22. listopadu 1851, které byly uzavřeny mezi Rakouskem a Sardinii.¹⁴⁷ V této smlouvě také obě vévodství přivolila, aby Rakousko začalo vyjednávat společným jménem o uzavření celní jednoty nebo celních a obchodních smluv k ulehčení obchodu s jinými vlašskými a německými státy.¹⁴⁸

1.2.2.4. Celní smlouva mezi Rakouskem a Uherskem z roku 1878

Celní smlouva mezi Rakouskem a Uherskem z roku 1878 obsahovala 22 článků.¹⁴⁹ V této smlouvě bylo stanoveno, že po dobu platnosti této smlouvy budou obě smluvní strany tvořit dohromady jeden celní a obchodní obvod, který bude ohraničený společným celním pomezím. Dále bylo stanoveno, že po dobu platnosti smlouvy, nebude mít žádná strana právo, ukládat na obchodní věci, které se

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Čl. 10 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

¹⁴⁷ Čl. 25 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

¹⁴⁸ Čl. 26 smlouvy č. 203/1852 ř.z.

¹⁴⁹ Tato smlouva byla uzavřena na základě zákona č. 62/1878 ř.z. Zákon, daný dne 27. června 1878, jímžto se ministerstvo království a zemí v radě říšské zastoupených zmocňuje, aby učinilo smlouvu celní a obchodní s ministerstvem zemí koruny uherské.

povezou z jedné země do druhé, jakékoliv dovozní, vývozní nebo průvozní clo a zřizovat celní linii mezi zeměmi.¹⁵⁰

Dle ustanovení této smlouvy bylo dále zakotveno, že smlouvy, které byly uzavřeny s cizími státy, mající za účel úpravu hospodářských svazků se zahraničím, zejména smlouvy celní, obchodní, plavební, konzulské, poštovní a telegrafické, mají stejnou zavazující moc, co se týče zemí koruny uherské i co se týče království a zemí v radě říšské zastoupených.¹⁵¹

Smlouvou byla stanovena podmínka, že celní zákony a tarify ve společném celním obvodu a v celních výjimkách, také předpisy o vybírání a spravování cel v obojím celním obvodu se mohou měnit nebo rušit pouze na základě společné úmluvy obojího zákonodárství, popř. po dohodě obou resortních ministrů.¹⁵²

Vybírat a spravovat cla měly vlády smluvních stran v mezích obvodu zemí pod nimi postavených. Obě smluvní strany měly zřídit inspektory, které měly oprávnění dohlížet na jednání k celním věcem se vztahující celních a finančních úřadů druhé strany a oznamovat, co shledali příslušným resortním ministrům.¹⁵³

Smlouva řešila problematiku přístavní správy a obchodních lodí. Mimo jiné obchodní lodě obou zemí měly mít předepsanou společnou vlajku. V případě provozování plavby a námořního rybářství byly lodě a jejich příslušníci obou zemí postaveny na stejnou roveň. Např. majáky, které dle jejich místa prospívaly plavbě do přístavů obojího obvodu zemí, se měly stavět společným nákladem.¹⁵⁴

1.2.2.5. Obchodní smlouva mezi Rakousko-Uherskem a Německem z roku 1878

Tato obchodní smlouva se taktéž týkala celních záležitostí mezi Rakousko-Uherskem a Německem.¹⁵⁵ Smlouvající strany se v ní zavázaly k tomu, že při dovozu, vývozu a průvozu zboží nebudou uplatňovat zákazů. Výjimky z toho

¹⁵⁰ Čl. I. zákona č. 62/1878 ř.z.

¹⁵¹ Čl. II. zákona č. 62/1878 ř.z.

¹⁵² Čl. IV. zákona č. 62/1878 ř.z.

¹⁵³ Čl. V. zákona č. 62/1878 ř.z.

¹⁵⁴ Blíže čl. VI. zákona č. 62/1878 ř.z.

¹⁵⁵ Smlouva obchodní, učiněna dne 16. prosince 1878, mezi Rakousko-Uherskem a Německou říší, č. 1/1878 ř.z.

mohly být uplatněny pouze při tabáku, soli a střelném prachu, z důvodů zdravotní policie a z důvodu válečných potřeb a mimořádných událostí.¹⁵⁶

Co se týkalo výše cla dovozního a vývozního, jeho zjištění a vybírání, též co se týkalo průvozu, neměla žádná smluvní strana k některému jinému státu být příznivější než k druhé smluvní straně. Pokud by se tak z některých důvodů stalo, téže výhody se mělo dostat smluvní straně, aniž by tato strana za to něco poskytla. Vyjmuty z toho byly výhody, které ta nebo ona smlouvající se strana povolila jistým pohraničním částem některé sousední země a obyvatelům některé krajiny pro usnadnění obchodu s potravinami tam vyrobenými a s věcmi domácího průmyslu a dále výhody, které ta či ona smluvní strana povolila celní smlouvou již uzavřenou nebo které v budoucnu by takovou smlouvou povolila.¹⁵⁷

Za zboží, které se skrze země smluvních stran vyváželo či do země druhé vezlo, nebylo dovoleno vybírat průvozní clo.¹⁵⁸ Na základě smlouvy bylo od dovozního i vývozního cla osvobozeno následující zboží: příze a domácí tkaniny, které se do země druhé strany pro upravení nebo zdělání dovezly a po vykonání toho se nazpět přivezly, a to příze a tkaniny k praní, bílení, barvení, valchování, k potištění a vyšívání, příze v postříhané osnově kromě náležité příze ochranné na děláni tkanin, jakož i přediwo na děláni krajek a prýmkařského zboží; všelijaké věci z důvodu reparatury vyvážené a zase přivážené; jiné zboží a věci, které se z důvodu zdělání nebo zpracování v pomezním okrese vyvezou a nezměňvše podstatné povahy své a pojmenování obyčejného obchodu zase přivezly.¹⁵⁹

Další výjimky byly uděleny lodím obou smluvních stran. Pokud se některá loď smluvní strany z důvodu neštěstí nebo nouze vjela do přístavu druhého státu, a pokud se bez příčiny tam dlouho nezdržela, nebyly v tomto případě vybírány plavební ani přístavní poplatky.¹⁶⁰ Další osvobození se týkala některých lodí plujících po řekách, užívání silnic či železnice.¹⁶¹

¹⁵⁶ Čl. 1. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁵⁷ Čl. 2. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁵⁸ Čl. 4. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁵⁹ Čl. 6. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶⁰ Čl. 12. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶¹ K tomu blíže Čl.13.-15. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

Smluvní strany se ve smlouvě zavázaly k povolení práva jmenovat konzuly ve všech přístavech a obchodních místech druhé strany, ve kterých se připouštěli konzulové některého jiného státu. Tito konzulové měli pak požívat všech předností, práv a svobod, které požívali konzulové některého jiného státu.¹⁶²

Tato smlouva se vztahovala knížectví Lichtenštejnské a též na vévodství Lucemburské, pokud náleželo k německému celnímu obvodu.¹⁶³ Smlouva nabyla účinnosti dne 1. ledna 1879 a nahradila obchodní a celní smlouvu ze dne 9. března 1868.¹⁶⁴

Součástí této smlouvy byla příloha A pod názvem „Kartel celní“ o dvaceti šesti paragrafech a „Protokol závěrečný“, kde se podrobněji vyjadřuje k jednotlivým ustanovením obchodní smlouvy mezi Rakousko-Uherskem a Německem. V příloze A se pak smluvní státy zavázaly, že budou hledět na zamezení a potrestání přestupků celních zákonů obou států.¹⁶⁵

Oba smluvní státy dále mimo jiné měly uložit svým úředníkům za povinnost, aby zamezovali přestupování celních zákonů, či činit oznámení, když byly přestoupeny, používat všech veškerých dostupných prostředků k přerušení těchto přestupků atd. Celní úřady strany jedné, když se dozvěděly o přestupku celních zákonů strany druhé, měly povinnost oznámit to hned celním úřadům druhého státu a poskytnout o tom patřičnou zprávu.¹⁶⁶

Žádná ze smluvních stran neměla ve své zemi dopustit, aby se v ní zřizovaly spolky k vedení podlouného obchodu do země druhé strany, a též měly povinnost překazít, aby se „blíže hranic strany druhé nashromažďovaly nebo bez dostatečného zjištění proti zlému užívání, jehož se obávati jest, nakládaly zásoby zboží, o nichž by se mohlo pokládati za to, že jsou ustanoveny k obchodu podlounému do země strany druhé“.¹⁶⁷

¹⁶² K tomu blíže Čl. 21.-22. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶³ Čl. 24. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶⁴ Čl. 26. smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶⁵ § 1 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶⁶ §§ 2-3 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶⁷ §§ 7-8 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

Obě smluvní strany se zavázaly k dalším povinnostem, a to např. k tomu, že propouštět zboží, které bylo zakázáno, bylo do země strany druhé dovážet nebo veskrze vozit, do této země u celního nebo daňového úřadu jen tehdy, když bylo prokázáno zvláštní povolení, dále měly povinnost propouštět u celního úřadu nebo daňového úřadu anebo výkazem opatřovat zboží, z kterého se v zemi druhé strany platilo dovozní clo a bylo do ní ustanoveno, do této země; jen cestou do některého tamějšího dovozního úřadu opatřeného dostatečnou mocí; od vývozních úřadů nebo legitimačních štací jen takovou dobou ve dne, aby mohlo na pomezí dojít včas, když to tam bylo dovoleno, a tak aby se zamezilo, aby se zboží mezi vývozním úřadem nebo legitimační štací a mezi pomezím nikde nezdržovalo, kde se tomu šlo vyhnouti.¹⁶⁸

Příloha obsahovala též jednotlivá trestní ustanovení, kde bylo např. stanoveno, že žádná ze smluvních stran, není dle tohoto kartelu povinna, ukládat za trest vězení nebo práci nebo ukládat trest na cti, odejmutí živnostenských práv nebo hrozit oznámením, že někdo byl odsouzen. Podle trestů tam uvedených se měly trestat také jiné přestupky, přečiny a zločiny, kterých se někdo při porušení celních zákonů státu druhého dopustil, a to urážky, zprotivení se proti právu, výhrůžky nebo násilí, falšování, uplácení nebo vydírání atd.¹⁶⁹

Vyšetřování příslušela soudu, v jehož okresu byl spáchán přestupek, a soudu, v jehož okresu obviněný bydlel, anebo jestli se cizozemec zdržoval, dotud, pokud se pro týž přestupek na téhož obviněného nepočalo nějaké řízení u některého jiného soudu anebo závěrečným rozhodnutím nebylo ukončeno.¹⁷⁰ Náklady trestního řízení a vykonání trestu měly být uloženy podle těch pravidel, ježto měly platnost v důvodu trestního řízení pro téže přestoupení zákonů vlastního státu. Na to měl dohlížet stát, ve kterém se vedlo vyšetřování.¹⁷¹

Právo prominout nebo zmírnit trest, k němuž byl obviněný odsouzen, nebo k němuž se dobrovolně přiznal, příslušelo tomu státu, u jehož soudu byl obviněný odsouzen nebo k trestu se podal. Než se však trest prominul nebo zmírnil, mělo se

¹⁶⁸ § 9 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁶⁹ §§ 15-16 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁷⁰ § 18 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁷¹ § 20 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

poskytnout příslušnému úřadu státu, jehož zákony byly přestoupeny, příležitost, aby se k tomu vyjádřil.¹⁷²

Soudy obou smluvních stran byly povinny, co se týče trestního řízení, v druhé zemi po přestoupení celních zákonů této země k žádosti příslušného soudu vyslýchat k požádání svědky a znalce, kteří se v jejich soudním okrese zdržovali, pod přísahou, a „přidržeti dle potřeby onyho k vydání svědectví, pokud se toho dle zákonů zemských odepríti nemůže, když se např. dotýče vlastní spoluviny svědků, nebo se má vztahovati k okolnostem, ježto s obviněním nejsou v blízkém spojení; ohledání úřední předsebráti a nález věrou opatřovati; dáti obsílky a nálezy dodávati obviněným, kteří se zdržují v okrese soudu dožádaného, ačkoliv nenáležejí ke svazku státnímu toho soudu; zadržovati a vydávati přestupce a jich statky movité, které jsou v okrese soudu dožádaného, nebo k některému takovému státu jinému, kterýž jest smlouvou zavázán, přestupek, o který činíti jest, se své strany náležitě dáti vyšetřiti a přestupce potrestati.“¹⁷³

1.2.2.6. Obchodní a celní dohoda mezi Rakousko-Uherskem a Německem z roku 1891

Dne 1. 5. 1891 byla uzavřena smlouva mezi Rakousko-Uherskem a Německem, kterou si oba státy zaručily vývozní úlevy. V obou státech tak skončila éra autonomních tarifů a postupně se začaly uzavírat smlouvy i s jinými státy. K této dohodě později přistoupilo Švýcarsko a Belgie. Snížily se některé vzájemné celní tarify. Na druhou stranu došlo k prohloubení ochrannářských tendencí vůči třetím zemím.

1.3. Celní právo v první Československé republice

Na základě recepčního zákona č. 11/1918 Sb. z. a n. byla i v případě celnictví převzata právní úprava Rakousko-uherské monarchie. V případě českých zemí šlo o celní a monopolní řád z roku 1835 a celní tarif z roku 1906. Na Slovensku a Podkarpatské Rusy platil třicátkový řád z roku 1788.

¹⁷² § 23 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

¹⁷³ § 24 přílohy A smlouvy č. 1/1878 ř.z.

Po vzniku Československé republiky z prvních právních předpisů týkajících se celního práva byl zákon o celním území a vybírání cla z února 1919 a prováděcí vládní nařízení z téhož roku, které zakotvily území Československého státu jako právně samostatné celní území. Nadále v platnosti zůstaly ještě celní tarify z roku 1906 a to až do zavedení nového systému celních přírážek v květnu roku 1921, podle francouzského vzoru, jejichž hlavním účelem nebylo jen prohloubení fiskální funkce cla ale i ochrana domácí výroby.

V období první Československé republiky byl pro vývoj cla charakteristickým rysem i vznik a zavedení agrárních cel, která dosti zhoršila situaci na úseku obchodních styků se sousedními zemědělskými státy, jejichž možnosti vývozu zemědělských produktů do ČSR byly velmi omezené. Jako odvetu za agrární cla pak tyto státy omezovaly průmyslový obchod s ČSR.¹⁷⁴

V období hospodářské krize došlo k citelným zásahům do oblasti zahraničního obchodu a jmenovitě celnictví. Obrat zahraničního obchodu klesl skoro o šedesát procent a v dalších letech se aktivity dosahovaly zejména zásadním omezováním dovozu. Tato situace pak nahrávala celnímu protekcionismu, především v oblasti agrárních ochranných cel. Většina států zaváděla dovozní a vývozní povolení, kontingenty, licence a monopoly v zájmu snížení dovozu zboží. Tyto nástroje se ukázaly být účinnější než clo, což bylo ještě umocněno probíhajícími měnovými opatřeními. Nástroje obchodního protekcionismu ve spojení s devizovými omezeními se staly trvalou součástí obchodní politiky a dosavadní význam cla v jeho základních funkcích se již nepodařilo obnovit.¹⁷⁵

1.3.1. Zákon č. 97/1919 Sb. z. a n., o celním území a vybírání cla

Jak bylo výše nastíněno, tímto zákonem z února 1919 bylo území Československé republiky prohlášeno za samostatné celní území.¹⁷⁶ Zákonem, který měl pouhých osm paragrafových ustanovení, bylo konstatováno, že nadále

¹⁷⁴ GRÚŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 253.

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ § 1 zákona č. 97/1919 Sb. z. a n.

platily předcházející celní předpisy,¹⁷⁷ a až do uzavření obchodních smluv autonomní celní tarif č. 20/1906 ř.z. ze dne 13. února 1906.¹⁷⁸

Dle zákona mohl ministr financí po dohodě s ministrem obchodů a zemědělství pro určité druhy zboží nezbytně potřebného dočasně snížit nebo i zrušit clo.¹⁷⁹ Zákonem bylo stanoveno, že clo, až dosud vyjádřené v rakouské měně, se převádí na francouzské franky a mohlo být dle zákona hrazeno jak ve francích, tak i v jiných měnách podle kurzu, které stanovovalo ministerstvo financí.¹⁸⁰

1.3.2. Vládní nařízení č. 379/1919 Sb. z. a n.

Prováděcí vládní nařízení ze dne 12. května 1919 výše uvedeného zákona o celním území a vybírání cla,¹⁸¹ obsahovalo 8 paragrafových ustanovení, dále jako přílohu tzv. Všeobecnou celní sazbu pro československé celní území a Návod, týkající se vyclívání a statistiky. V dovozní části Všeobecná celní sazba pro československé celní území čítala 657 položek, ve vývozu pouze jednu¹⁸². Zboží, které zde nebylo výslovně uvedeno, bylo bez cla.

Nařízením bylo stanoveno, že celní území tvořilo až do definitivního stanovení hranic československého státu území jsoucí v dosahu moci československé vlády.¹⁸³ Veškeré zboží dopravené do tohoto území po 7. březnu 1919 bez ohledu na svůj původ, tj. i zboží z ostatních států, vzniklých na území bývalé rakousko-uherské říše podléhalo clu dle ustanovení celní sazby.¹⁸⁴

Celní poplatky, celní přírážky a vážné bylo možné bez ohledu na to, zda byly stanoveny ve francích nebo československých korunách, zaplatit dle volby strany v těchto měnách: v československých korunách, ve francích francouzské měny, ve francích švýcarské měny, v italských lirách, vydaných italskou bankou, v norských korunách, v dánských korunách, ve švédských korunách,

¹⁷⁷ S výjimkou § 65 celního řádu z 11. července 1835.

¹⁷⁸ § 2 zákona č. 97/1919 Sb. z. a n.

¹⁷⁹ § 3 zákona č. 97/1919 Sb. z. a n.

¹⁸⁰ § 4 zákona č. 97/1919 Sb. z. a n.

¹⁸¹ Vládní nařízení č. 379/1919 Sb. z. a n., o provedení zákona ze dne 20. února 1919, č. 97 Sb. z. a n., o celním území a vybírání cla.

¹⁸² Pod názvem „Hadry a jiné odpadky k výrobě papíru“.

¹⁸³ § 1 vládního nařízení č. 379/1919 Sb. z. a n.

¹⁸⁴ § 2 vládního nařízení č. 379/1919 Sb. z. a n.

v holandských zlatých, v anglických librách šterlinků nebo v německých markách.¹⁸⁵

1.3.3. Celní zákon č. 114/1927 Sb. z. a n.

Zásadní změna v oblasti celního práva v období první Československé republiky nastala vydáním nového celního zákona č. 114/1927 Sb. z. a n. s prováděcím nařízením č. 168/1927 Sb. z. a n.

1.3.3.1. Přípravné období celního zákona

Autorem celního zákona byl JUDr. Emil Martinec, proto je též někdy nazýván jako Martincův celní zákon. I když byl jedním z nejmodernějších celních zákonů své doby a splňoval náležitosti jak fiskálního, tak i ochranného pojetí cla v době jeho přípravy, tj. od roku 1920 pokračovala práce na návrhu celního zákona pomalu, neboť jak sám píše jeho autor, musel se věnovat naléhavějším pracím.

Návrh celního zákona byl z jeho strany dokončen roku 1924. V roce 1925 byla o tomto návrhu provedena rozsáhlá expertiza, a poté byl prodebatován a upraven v meziministerských poradách a předložen ministrem dr. Karlem Englišem ministerské radě ke schválení. Ministerská rada schválila návrh celního zákona na svém sezení v květnu 1926, s nepatrnými změnami, které přineslo ještě připomínkové řízení, a předložila ho k ústavnímu projednání Senátu Národního shromáždění.

V Senátě byl vládní návrh přidělen národohospodářskému a ústavněprávnímu výboru. Zprávu o vládním návrhu podali senátor dr. Jan Rozkošný v národohospodářském výboru a senátor dr. Luděk Krupka v ústavněprávním výboru. Souhlasný návrh těchto výborů byl schválen Senátem Národního shromáždění na 63. schůzi konané dne 24. února 1927 a usnesení bylo odevzdáno Poslanecké sněmovně dne 11. března 1927.

Usnesení Senátu bylo v Poslanecké sněmovně přiděleno výboru pro živnosti, průmysl a obchod a ústavněprávnímu výboru. Projednání usnesení Senátu

¹⁸⁵ § 4 vládního nařízení č. 379/1919 Sb. z. a n.

se setkalo v Poslanecké sněmovně s určitými potížemi,¹⁸⁶ avšak nakonec tyto překážky byly odstraněny koaličními stranami dne 30. června 1927 a byla uvolněna cesta ke schválení usnesení Senátu. Toto usnesení bylo přijato v nezměněném znění dne 11. července 1927 oběma poslaneckými výbory a schváleno plénem Poslanecké sněmovny dne 14. července 1927.¹⁸⁷

V účinnost vstoupil celní zákon dne 1. ledna 1928. Tímto dnem pozbyla účinnosti všechna ustanovení upravující celní právo vyjma ustanovení, jimž zákon vyhradil další platnost. Tímto zákonem došlo k unifikaci celního práva v Československé republice, které se dosud zakládalo na dvou podle různých zásad vybudovaných základních zákonech.¹⁸⁸

Zákonem byla upravena pouze část celnictví, která zahrnovala organizaci celní správy, celní řízení a trestní celní právo. Obecně lze říci, že zákon upravoval postupy pro přestup zboží přes státní hranici a postup při jeho vyclívání. Druhá část celní oblasti, účel hospodářský a funkce cla, byly upraveny celním tarifem v sazebníku.

Celní zákon byl zákonem rámcovým a obsahoval základní právní pravidla. Proto byly ze zákona vyloučeny předpisy, které upravovaly formální postup při celním řízení a vnitřní službu celních úřadů, aby mohly být, pokud by se ukázala potřeba, rychle změněny. Tyto předpisy byly vydány vládním nařízením č. 168/1927 Sb. z. a n. ze dne 13. prosince 1927,¹⁸⁹ a návodem k němu č. 1/1928 věstníku ministerstva financí ze dne 24. ledna 1928.

1.3.3.2. Juristický rozbor celního zákona z roku 1927

Celní zákon obsahoval sedm hlav, avšak vlastní správní celní právo bylo upraveno pouze v prvních pěti hlavách. Primární zásadou celního zákona byla

¹⁸⁶ Tyto potíže byly způsobeny ochrannými požadavky producentů chmele, pak odchýlnou dikcí § 7 o antidumpingové klausuli od dikce obsažené v zákoně č. 109/1926 Sb. z. a n. (slova „mohou býti“ měla být nahrazena slovem „budtéz“) a požadavkem, aby ustanovení §3 předústavního zákona č. 97/1919 Sb. z. a n. byla zachována v platnosti.

¹⁸⁷ MARTINEC, E. Celní zákon ze dne 14. července 1927, č. 114 Sb., prov. nařízení k němu ze dne 13. prosince 1927, č. 168 Sb. Praha: Průmyslová tiskárna v Praze, 1928.

¹⁸⁸ FAJSTAVROVÁ, J. (ed.). *JUDr. Emil Martinec, osobnost československého celnictví. Finanční stráž československá*. Hradec Králové: Celní ředitelství Hradec Králové, 2011, s. 11.

¹⁸⁹ Vládní nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n. ze dne 13. prosince 1927, jímž se provádí celní zákon (c.z.).

zásada, že celní řízení se vykonává na návrh strany, tj. osoby, která má zboží v moci nebo je oprávněna celní správě navrhopvat, jakému druhu celního řízení má být zboží podrobno. Osobě, které celní úřad oznámil, jako navrhovateli celního řízení celní pohledávku se stala poplatníkem. Oznámením clení pohledávky vznikl mezi státem a poplatníkem osobní závazek zaplatit celní pohledávku. Avšak poplatník měl právo požadovat, aby, jakmile celní pohledávku zaplatil a splnil podmínky stanovené jinými předpisy, mu bylo vydáno.

Další zásadou a změnou od dřívější právní úpravy bylo, že pouhým přestupem celní hranice nevznikala ještě povinnost platit clo ze zboží, nýbrž že přestup celní hranice zakládal pouze nárok státu na celní projednání zboží a na celní pohledávku, která by byla při něm případně vyměřena, tj. že zakládala celní závaznost, dokud příslušný celní úřad nezjistil, že zde je nárok a kolik činí tento nárok nebo že zde nárok není. Toto právo projevovalo svůj účinek v tom, že stát si ho mohl zajistit zadržením věci, bez ohledu na práva třetích osob ke zboží.

Hlava I. (§§1-8)

V první hlavě bylo zejména zakotveno výlučné právo Československé republiky vybírat clo z dováženého a vyváženého zboží.¹⁹⁰ Setkáváme se zde s vymezením základních pojmů celního práva, jako např. celní území, svobodné území, celní pohraniční pásmo.¹⁹¹ Za československé celní území se považovalo území, na které se vztahovalo právo státu vybírat clo.¹⁹² Za celní hranici se považovala státní hranice a v případě kde státní hranici tvořily mezinárodní řeky, byl za celní hranici považován československý břeh řeky nebo ramene, ve kterém ležela státní hranice.¹⁹³

Tato výše uvedená ustanovení celního zákona byla dále rozvinuta vládním nařízením, kde bylo stanoveno, že celní hranice je zpravidla totožná s hranicí státní. Dále zde bylo stanoveno, že pokud státní hranici tvoří toky mezinárodních řek Dunaje, Moravy s Dyjí, Labe a Odry a tok mezinárodně řeky Tisy, uchyluje se celní hranice os státní hranice a jde po okraji československého břehu. Při ústí přítoku nebo u mrtvých ramen pokračovala celní hranice ve směru okraje břehu

¹⁹⁰ § 1. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

¹⁹¹ § 2. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

¹⁹² § 2., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

¹⁹³ § 2, odst. 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

přetínajíc nejkratší čarou ústí přítoků nebo mrtvé rameno na břeh hlavního ramene. Pokud se rozvětvovaly tok výše uvedených řek v ramena tak, že tvořily ostrovy, sledovala celní hranice směr státní hranice jdoucí hlavním ramenem tak, že přetínala vedlejší rameno přímou čarou a šla ze břehu na břeh hlavního ramene, zahrnujíc tak ostrovy patřící k československému státnímu území do československého celního území.¹⁹⁴

K dalším pojmům zde se vyskytujících náležel pojem celní jednota, celní výluka, celní přípojka. Dle smlouvy bylo stanoveno, že na základě mezinárodních smluv mohly být do československého celního území zahrnuta celá území jiných států,¹⁹⁵ nebo jejich části,¹⁹⁶ a naopak mohly být části státního území vyloučeny a připojeny k cizímu celnímu území^{197, 198}.

Zákon též stanovil, co se rozumí pohraničním stykem a pohraničním hospodářstvím. Za pohraniční styk se považoval styk obyvatelstva československého celního pohraničního pásma s celním pohraničním pásmem sousedního celního území, které se dělo k uspokojení denní potřeby.¹⁹⁹ Pohraničním hospodářstvím se rozumělo takové polní, lesní nebo rybníční hospodářství, které bylo přeříznuto celní hranicí nebo které leželo v pohraničním pásmu sousedního státu a bylo hospodářsky obstaráváno a spravováno z místa v československém celním pohraničním pásmu. Obdobně bylo za pohraniční hospodářství považováno takové polní, lesní nebo rybníční hospodářství, které leželo v československém celním pohraničním pásmu a bylo hospodářsky obstaráváno a spravováno z místa za celní hranicí.²⁰⁰

Pojem Pohraniční hospodářství rozvíjelo dále vládní nařízení, kde stanovilo, že při posuzování celně právní povahy pohraničního hospodářství a stanovení jeho rozsahu nepřihlíží se k vlastnickému právu, nýbrž pouze k jednotnému hospodářskému spravování a obstarávání. Za obstarávání z celního území nebo

¹⁹⁴ § 1 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

¹⁹⁵ Celní jednota.

¹⁹⁶ Celní přípojky.

¹⁹⁷ Celní výluky.

¹⁹⁸ § 2., odst. 3 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

¹⁹⁹ § 3., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁰⁰ § 3. odst. 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

z celní ciziny se předpokládalo, kdy obytné nebo hospodářské budovy byly v tom nebo onom pohraničním celním pásmu.²⁰¹

Nařízení dále v tomto odkazovalo na mezinárodní smlouvy se sousedními státy a jejich podrobnější ustanovení o tom, jakých úlev požívají pohraniční hospodářství ve styku s pohraničním pásmem sousedního státu s odkazem, že místní úlevy, které se odedávna vžily v pohraničním styku, se ponechávaly v platnosti, i když nebyly se sousedním státem smluvně zajištěny.²⁰²

V hlavě první celního zákona byla obsažena zásada, že styk s celní cizinou (dovoz a vývoz) je volný, a stanovila, z jakých důvodů může být výjimečně dovoz nebo vývoz zboží omezen nebo zakázán.²⁰³ Toto ustanovení rozšířilo vládní nařízení ve svém ustanovení pod názvem „Pojem zboží“, kdy pod tímto pojmem považovalo zboží za všechny hmotné věci movité v jakémkoliv stavu (suroviny, polotovary, tovary) ať byly předmětem právního obchodu či nikoliv, ať podléhaly clu nebo byly beze cla, nebo od něho osvobozeny. Za zboží byly též považovány věci, jejichž dovoz, vývoz nebo průvoz byl zakázán nebo jejich volný oběh byl omezen, tj. vázán na splnění předepsaných podmínek a předpokladů.²⁰⁴ Seznam zboží, jehož vývoz, dovoz nebo průvoz byl zakázán nebo ve styku s celní cizinou omezen zvláštními kontrolními opatřeními byl obsažen v příloze tohoto nařízení.²⁰⁵

Clo bylo celním zákonem definováno jako dávka, která se vybírá podle ustanovení celního sazebníku z dováženého zboží (dovozní clo) nebo vyváženého zboží (vývozní clo).²⁰⁶ Bylo zde dále definováno tzv. smluvní clo. Šlo o clo, které bylo stanovené celním sazebníkem, a které mohlo být sníženo nebo zrušeno na základě smluv s cizími státy.²⁰⁷ Dle zákona celní sazebník stanovoval, které zboží podléhá při dovozu nebo vývozu clu, i výši cla.²⁰⁸

²⁰¹ § 4 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Blíže § 4. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁰⁴ § 5 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁰⁵ Příloha A vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁰⁶ § 5., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁰⁷ § 5., odst. 3 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁰⁸ § 6., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

V hlavě první se také nachází ustanovení o odvetných opatřeních v případě, že by jiný stát ukládal na československé zboží nepříznivější cla než na zboží z jiných států nebo nespravedlivě ztěžoval dovoz nebo průvoz zboží. Také se zde nachází antidumpingová klausule.²⁰⁹

V posledním ustanovení této hlavy je definováno, kdo a co je strana, poplatník, celní pohledávka a celní zboží. Stranou podle zákona byla osoba, která měla zboží v moci, nebo osoba, která prokázala, že je oprávněná celní správě navrhnout, jakému celnímu řízení má být zboží podrobeno.²¹⁰ Za poplatníka se považovala osoba, které celní úřad vydal zboží do volného oběhu nebo k vývozu do celní ciziny, nebo osoba, která nedbala ustanovení tohoto zákona, dovezla zboží z celní ciziny do volného oběhu v celním území nebo vyvezla zboží z celního území do celní ciziny.²¹¹

Za celní pohledávku se považovala částka, která měla být ze zboží na cle, daních a jiných dávkách zaplácena, která vznikla, jakmile celní úřad zjistil její výši.²¹² Celním zbožím se rozumělo zboží, které podléhalo celnímu řízení.

Hlava II. (§§9-20)

V této hlavě se nacházela ustanovení, upravující organizaci celní správy a vymezovala oprávnění jednotlivých úřadů a orgánů.

Nejvyšším úřadem celní správy bylo ministerstvo financí, které spravovalo celní důchodek a bylo nejvyšším dozorovým orgánem v oblasti celnictví. Do oboru činnosti ministerstva financí náležel zejména dozor nad tím, aby celní zákony a nařízení k jejich provádění vydaná, i zákony a nařízení, při kterých bylo zapotřebí součinnosti celní správy, byly správně prováděny. Ministerstvo financí mělo dále pravomoc rozhodovat ve věcech, jejichž vyřízení nebylo přiděleno podřízeným úřadům celní správy.²¹³

²⁰⁹ Blíže § 7 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²¹⁰ § 8., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²¹¹ § 8., odst. 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²¹² § 8. odst. 3 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²¹³ § 9. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

Výše uvedené ustanovení celního zákona bylo dále rozvedeno ve vládním nařízení, kde se stanovovalo, že ministerstvu financí jakožto nejvyššímu úřadu celní správy byly podřízeny okrskové celní správy i celní úřady a finanční stráž. Celní správa jednala svými práva znalými finančními úředníky, celními úředníky, úředníky a zřizenci finanční stráže a podle potřeby též jinými úředníky a zřizenci.²¹⁴

Vládním nařízením byla dále stanovena působnost ministerstva financí v celním oboru. Nařízením bylo ministerstvo financí uvedeno jako nejvyšší rozhodující, správní a dohlédací úřad, kterému zejména příslušelo dozírat na to, aby byly celní zákony a nařízení podle nich vydaná, i zákony a nařízení, při kterých bylo zapotřebí součinnosti celní správy, řádně a správně prováděny; vysvětlovat celní předpisy, pokud vznikly u podřízených úřadů pochybnosti o jejich smyslu a správném používání; provádět ustanovení obchodních smluv, pokud se týkaly celní služby; rozhodovat ve všech celních věcech, jejichž vyřízení nebylo přikázáno celním zákonem nebo sazebníkem nebo nařízením k nim vydaným, podřízeným úřadům celní správy; dbát o vzdělávání a výcvik celních úředníků a finanční stráže a vydávat služební předpisy; dohlížet na podřízené okrskové celní správy a celní úřady a vykonávat celní cenzurní službu a dozírat na výkon služby finanční stráže.²¹⁵

Nižšími správními úřady byly okrskové celní správy, kterým byly podřízeny vyměřující a výkonné celní úřady a složka finanční stráže. Okrskové celní správy byly zákonem pokládány za vyšší úřady celní správy.²¹⁶

Vládním nařízením se pak konstatovalo, že celní území Československé republiky se dělilo na čtyři celní okrsky tak, že první okrsek zaujímal zemi Českou (Čechy), druhý zemi Moravskoslezskou (Moravu a Slezsko), třetí zemi Slovenskou (Slovensko) a čtvrtý zemi Podkarpatoruskou (Podkarpatskou Rus).²¹⁷ Za okrskové celní správy se ustanovily: pro první okrsek zemské finanční ředitelství v Praze, pro druhý okrsek zemské finanční ředitelství v Brně, pro třetí okrsek generální finanční ředitelství v Bratislavě a pro čtvrtý okrsek hlavní finanční ředitelství v Užhorodě. Ministru financí bylo dále umožněno v jednotlivých celních okrscích zřizovat podle

²¹⁴ § 9 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²¹⁵ § 10 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²¹⁶ § 10., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²¹⁷ § 11 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

potřeby jednu nebo více odboček okrskové celní správy s omezenou věcně a místní působností.²¹⁸

Okrskové celní správy měly řídit úřadování celních úřadů a službu finanční stráže, rozhodovat ve všech věcech, pokud toto rozhodování nebylo vyhrazeno ministerstvu financí nebo nepříslušelo podřízeným celním úřadům, navrhnout opatření, které pokládaly za vhodná v zájmu zjednodušení a zlepšení úřadování a služby a vydávat pokyny, které uznaly za potřebné k docílení a zajištění jednotnosti služby. Do působnosti okrskových celních správ náležely veškeré služební a personální věci podřízených celních úřadů a finanční stráže v jejich obvodu, pokud si je ministerstvo financí nevyhradilo.²¹⁹

Celní úřady byly úřady první stolice. Měly za úkol vykonávat veškeré úkony spojené s projednáváním zboží v dovozu, vývozu a průvozu, měly vyměřovat celní pohledávky a zároveň je vybírat, a při celním řízení vykonávat dozor, aby byly zachovávány platné zákazy a omezení styků se zahraničím.²²⁰

Celní úřady měly dále zabraňovat celním trestným činům.²²¹ Oprávnění celních úřadů v trestních věcech stanovilo vládní nařízení.²²² V trestních věcech byly celní úřady oprávněny jednak upouštět od trestního řízení, jednak trestat celní nepořádnosti. Dle nařízení se celní úřady zmocňovaly upouštět od trestního řízení pro celní přestupky, a to: silniční celní úřady, pokud nepřesahovala nejnižší zákonitá pokuta 200 Kč a ostatní celní úřady, pokud nepřesahovala nejnižší zákonitá pokuta 500 Kč. Celním úřadům náleželo též trestání celních nepořádností, vyjma těch, které spáchali ve službě zaměstnanci veřejného dopravního podniku a které trestali jejich nadřízení jako porušení služebních povinností.

V nařízení bylo též uvedeno, jak mají ve výše uvedených věcech postupovat. Pokud celní úřad (popř. finanční stráž) objevil nepořádnost, měl sepsat popis činu. O okolnostech v něm uvedených, měl celní úřad ihned vyslechnout obviněného, pokud byl přítomen, jinak obeslat ho k výslechu. Pokud se obviněný

²¹⁸ § 12 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²¹⁹ § 13 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²²⁰ § 11., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²²¹ § 11, odst. 6 a § 137 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²²² § 18 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

bez odůvodněné omluvy k výsledku nedostavil, ač byl řádně obeslán, měl celní úřad posoudit věc podle skutečností popisem činu zjištěných. Pokud celní úřad zjistil, že zde nebylo trestného činu, řízení měl zastavit.

Pokud celní úřad shledal podle zjištěných okolností skutkovou podstatu celní nepořádnosti, měl vydat celní nález, ve kterém obviněnému uložil přiměřenou pokutu v mezích výměry stanovené zákonem. Nález s důvody mohl být oznámen obviněnému ústně, pokud byl přítomen. Pokud nebyl, vydal celní úřad nález písemně.

V písemném nálezu mělo být uvedeno následující: jméno a bydliště obviněného, označení celní nepořádnosti, uložená pokuta a náhradní trest vězení, který nastoupí na místo pokuty, pokud by byla nedobytná, dále úřad, u kterého se měla zaplatit pokuta a lhůta, do které se tak musí stát a připojeno poučení o opravném prostředku. Celní úřad mohl také od nálezu upustit, pokud obviněný zaplatil pokutu ve lhůtě stanovené celním úřadem, a vdal se dalšího hájení a všech opravných prostředků.

Celním úřadům dle zákona mohly být též svěřeny i jiné úkoly pro finanční správu vůbec a také i pro jiná odvětví státní správy, pokud se opatření těchto stýkaly s celním projednáváním zboží nebo s přestupem státní hranice atd.²²³

Celní úřady se rozlišovaly na pohraniční celní úřady, které byly u celní hranice a na vnitrozemské celní úřady, které byly v celním vnitrozemí. Celní úřady mohly být též zřízeny ve svobodném celním území, nebo pokud cizí stát souhlasil, též na cizím celním území.²²⁴

Ustanovení o celních úřadech dle celního zákona byla také rozvinuta ve vládním nařízení.²²⁵ Zejména se jednalo o jejich příslušnost. Celním úřadům a jejich odbočkám v první stolici příslušelo vykonávat veškeré úkoly související s projednáváním zboží při dovozu, vývozu a průvozu, vyměřovat celní pohledávky, vybírat je a při celním řízení přesně zachovávat ustanovení celního sazebníku,

²²³ Blíže § 11, odst. 1 a 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²²⁴ § 11., odst. 3 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²²⁵ § 14 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

celního zákona a nařízení vydaných k jejich provádění, zejména bdít, aby nebylo jednáno proti zákazům a omezením nařízeným ve styku s celní cizinou.

Došlo k rozšíření jejich povinností a stanoveno, že jim může být též uloženo, aby konaly též práce pro jiná odvětví finanční správy nebo též pro jiná odvětví ostatní státní správy, pokud se opatření těchto stýkaly s celním projednáváním zboží nebo s přestupem státní hranice.

Dále byla nařízením stanovena jejich podřízenost a přesně definováno, jak se dělí a rozlišují pohraniční a vnitrozemské celní úřady. Celní úřady byly podřízeny přímo okrskové celní správě. Zřizovat a rušit celní úřady nebo jejich odbočky bylo vyhrazeno ministerstvu financí.

Za pohraniční celní úřady se považovaly celní úřady, které byly přímo u celní hranice nebo v její blízkosti tak, že nebylo před nimi celního úřadu na celních cestách vedoucích k nim od celní hranice. K pohraničním celním úřadům se počítaly též celní úřady zřízené v zahraničí nebo ve svobodném území. Ostatní celní úřady byly považovány za úřady vnitrozemské.

Celní úřady a odbočky, které byly zřízeny v nádražích železnic se nazývaly nádražními celními úřady, celní úřady, které byly zřízeny v přístavech se nazývaly přístavními celními úřady, a celní úřady u silničních přechodů se nazývaly silničními celními úřady.

Velkou pozornost ve svých ustanoveních druhé hlavy věnoval zákon finanční stráž. Finanční stráž byla ozbrojeným a stejnokrojem opatřeným sborem, jehož kázeň byla přizpůsobena vojenské kázní. Finanční stráž měla střežit celní hranici, vykonávat celní dozor na přechod osob a přestup zboží na celní hranici a hraničních vodách²²⁶, zabraňovat celním přestupkům a konat pomocné služby u celních úřadů.

²²⁶ Níže v textu této práce uvedená její práva mohla vykonávat finanční stráž na hraničních vodách pouze na plavidlech, která přistála u břehu. Viz § 13., odst. 5 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n. V případě celního vnitrozemí, tj. na nádražích, v přístavech, v překladištích, ve kterých se zboží celně projednávalo a v podnicích podrobených celnímu dozoru. Viz § 13., odst. 6 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

Dalším úkolem finanční stráže bylo střežit státní hranici a vykonávat dozor na pohraniční osobní styk a na oběh zboží z hlediska kontroly patřící do oblasti působnosti jiných správních odvětví dle pokynů daných celní správou. Finanční stráž mohla také konat strážní, kontrolní a jinou službu v jiných oborech státní služby.²²⁷

Celním zákonem byla stanovena všeobecná oprávnění finanční stráže k ochraně celního důchodku. Finanční stráž byla v celním pohraničním pásmu oprávněna vstupovat při výkonu dozorcí služby na pozemky a do budov a je prohlížet s výjimkou do obydlených bytů a uzavřených místností k nim náležejících. V tomto případě měla povinnost prokázat své oprávnění k prohlídce budov, a pokud toho požadovala osoba, u které se prohlídka budovy vykonávala, byla povinna vydat této osobě hned nebo nejdéle do 24 hodin písemné potvrzení o vykonané prohlídce a důvodech pro její provedení, i o věcech u ní zabavených.²²⁸

V celním pohraničním pásmu měla právo prohlížet silniční vozidla, plavidla a letadla, i zboží na nich naložené, nahlížet do celních, dopravních a jiných listin, požadovat údaje a vysvětlení, aby mola posoudit, zda došlo k zachování celních předpisů. Při výkonu služby v celním pohraničním pásmu mohla zastavovat osoby a požadovat po nich předložení osobních dokladů, a pokud měla důvodné podezření, že zastavená osoba má pod oděvem zboží, mohla ji podrobit tělesné prohlídce.²²⁹

Finanční stráž měla dle zákona oprávnění použít během služby zbraň, avšak jen v případě nutné obrany, aby odvrátila násilný útok, který na ní byl učiněn nebo jí přímo hrozil, nebo nebylo možné jinak překonat odpor směřující ke zmaření jejího služebního výkonu, nebo nemohla zamezit útěku pachatele a nemohla ho zadržet jiným způsobem. V celním pohraničním pásmu směla finanční stráž užít zbraně také proti osobám, které se nezastavili, ačkoliv je finanční stráž několikrát

²²⁷ § 12. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²²⁸ § 13., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²²⁹ § 13., odst. 3. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n. Pokud toto oprávnění nebylo možné vykonat přímo na místě nebo s prohlídkou na místě nesouhlasila zastavená osoba, měla se vykonat u nejbližšího celního nebo bezpečnostního úřadu nebo u finanční stráže nebo na jiném příhodném místě. Viz § 13., odst. 4 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

k tomu vyzvala a neohrožovala tím jiné osoby. V celní cizině vykonávala finanční stráž službu pouze jako pomocný orgán celních úřadů beze zbraně.²³⁰

Další ustanovení hlavy druhé celního zákona stanovovala zvláštní oprávnění orgánů celní správy,²³¹ upravovala otázku zadržení a vzetí do vazby osoby obviněné z celního přestupku či podezřelou z celního trestního činu,²³² dále řešila problematiku prohlídky místností a osob,²³³ zakotvovala zvláštní oprávnění při celním dozoru,²³⁴ oprávnění orgánů celní správy u některých druhů dopravy,²³⁵ upravovala povinnost jiných veřejných úřadů spolupracovat s orgány celní správy, tj. tzv. součinnost,²³⁶ a také zde byl upraven poměr zaměstnanců veřejných dopravních podniků k celní službě.²³⁷

Hlava III. (§§21-83)

Celní zákon ve své třetí hlavě pojednával o celním řízení. Třetí hlava byla rozčleněna do tří oddílů.

První oddíl (§§21-37) Všeobecná ustanovení.

První oddíl hlavy třetí celního zákona obsahoval všeobecná ustanovení. Bylo zde zakotveno, kde je dovoleno přestupovat celní hranici. Zboží smělo být dle zákona dováženo nebo vyváženo přes celní hranici jen po celních cestách, pokud nešlo o výjimky stanovené tímto zákonem. Za celní cesty se považovaly železnice, sloužící veřejné dopravě jen pro železniční dopravu, mezinárodní vodní cesty, přístavy na hraničních vodách a vjezdy do nich, pokud byly otevřeny pro všeobecnou dopravu zboží a pozemní a vodní cesty, které byly veřejně vyhlášeny za celní cesty a byly označeny za celní cesty.²³⁸

Byla zde též určena doba, ve které bylo dovoleno přestupovat státní hranici.²³⁹ Byla zde zakotvena povinnost dodat zboží celnímu úřadu k celnímu

²³⁰ § 13., odst. 7 až 9 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³¹ § 14. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³² § 15. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³³ § 16. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³⁴ § 17. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³⁵ § 18. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³⁶ § 19. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³⁷ § 20. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³⁸ § 21., odst. 1 a 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²³⁹ Blíže § 22. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

řízení a povinnost přihlásit zboží pohraničnímu celnímu úřadu k celnímu řízení. Byla zde stanovena zásada, že celní řízení může být vykonáno pouze na návrh strany na základě písemného či ústního prohlášení. Dále obsahoval ustanovení o celní prohlídce, o omezeních a zostřeném dozoru v pohraničním pásmu a celním vnitrozemí.²⁴⁰

Omezení dopravy zboží při zostřeném dozoru podrobně rozvádělo vládní nařízení.²⁴¹ Dle nařízení zboží, které podléhalo zostřenému dozoru v pohraničním pásmu, muselo být provázeno těmito osvědčeními: při dopravě od celního úřadu celní listinou, které potvrzovala, že celní řízení bylo vykonáno, v ostatních případech výkazkami.

Této povinnosti bylo zproštěno zboží dopravované železnicí, poštou nebo jinými veřejnými dopravními podniky; malé množství zboží stanovené vyhláškou, pokud nešlo o obchodní zásilku; zboží dopravované od celní hranice k pohraničnímu celnímu úřadu; zboží dopravované dům od domu uvnitř osady a hospodářské výrobky ve vnitřním styku určitého hospodářství.²⁴²

Výkazky vydávaly na písemnou nebo ústní přihlášku celní úřady nebo celní úřady nebo oddělení finanční stráže, které byly nejbližší místu, z kterého se zboží odesílalo. Předpokladem k vydání výkazky bylo, že nebylo pochybnosti o poctivé držbě zboží podle celních předpisů. Pokud zde byla pochybnost o poctivosti držby, musel být prokázán původ, odběr nebo vyclení zboží. Též mohlo být požadováno, aby zboží bylo dodáno úřadu.

Výkazky měly platnost velmi krátkou dobu, aby nedocházelo k jejich zneužití. Celní úřady mohly též zmocnit k výdeji výkazek spolehlivé osoby a obchodníky, kteří obchodovali zbožím vyžadující výkazek, pokud o toto zmocnění si zažádali. V tomto případě byla pak oprávněna finanční stráž nahlížet jak do výkazek tak i do obchodních knih, které vedli.²⁴³

²⁴⁰ Blíže §§ 23. až 37. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁴¹ K § 26 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁴² § 39 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁴³ Tamtéž.

Druhý oddíl (§§38-69) Druhy celního řízení.

Druhý oddíl hlavy třetí obsahoval právní formy celního řízení: vyclívání, poukazování, uskladňování, záznamní styk, přepravní styk a dovozní styk s celní výhodou.

Ustanovení o vyclívání obsahovala základní právní pravidla a byla velmi stručná.²⁴⁴ Tato ustanovení podrobně rozvádělo vládní nařízení.²⁴⁵ Jednak obsahovalo všeobecná ustanovení pro dovozní vyclívání. Pokud bylo zboží dovezené z celní ciziny a určeno podle návrhu strany do volného oběhu, podrobil ho celní úřad podle písemné nebo ústní prohlášky vnější a vnitřní prohlídce. Účelem této prohlídky mělo být zjištění, je-li podle ustanovení celního sazebníku nebo jiných zákonů a nařízení zákonitý podklad pro povinnost platit clo nebo jiné daně a dávky.

Pokud zde tento podklad byl, vyhotovil celní úředník prohlídkou pověřený nález a vyměřil podle výsledku celní prohlídky celní pohledávku, příp. poplatky a útraty celního řízení, popř. též jiné stanovené poplatky a dávky. Strana byla pak povinna zaplatit vyměřenou částku u celní pokladny a obdržela celní stvrzenku na zaplacenou částku. Pokud celní úřad neshledal, že tu je zákonitý podklad pro vyměření cla nebo daní a dávek, vyhotovil nález a propustil zboží do volného oběhu.²⁴⁶

Nařízením bylo zakotveno oprávnění celních úřadů při dovozním vyclívání. Silniční celní úřady a silniční odbočky celních úřadů měly omezené vyclívací oprávnění. Měly oprávnění vyclívat jakékoliv množství zboží těch druhů, které byly vyjmenovány v příloze C vládního nařízení, jiné druhy zboží pouze v omezeném množství, a to zboží clu nepodléhající do 200 kg, zboží podléhající clu podle počtu kusů do 10 ks a zboží podléhající clu podle váhy do 100 kg, pokud nepodléhalo vyšší základní celní sazbě než 75,- za 100 kg, podléhalo-li však vyšší sazbě jen do 10kg.²⁴⁷

²⁴⁴ Viz §§ 38. až 41. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁴⁵ §§ 64 až 71 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁴⁶ § 64 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁴⁷ § 65 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

Silniční celní úřady mohly vyclívat též zboží, jmenované v příloze D vládního nařízení, pokud jeho vyclívání nebylo vyhrazeno výslovně zmocněným celním úřadům, avšak jen podle celních sazeb, stanovených na zboží sazebních čísel, udaných v třetím sloupci seznamu a jen v omezeném množství, jak bylo výše uvedeno.²⁴⁸

Ostatní celní úřady byly zásadně oprávněny vyclívat všechny druhy zboží vyjma druhů jmenovaných v příloze D vládního nařízení. Tyto druhy zboží směly vyclívat podle příslušných sazeb pouze ty celní úřady, které byly ministerstvem financí zmocněny k jejich vyclívání, kdežto jiné celní úřady pouze, pokud strana navrhla, aby zboží bylo vycleno dle celní sazby, stanovené na zboží sazebního čísla, uvedeného v třetím sloupci seznamu, nebo aby bylo zboží nebo vzorek z něho na její náklady zasláno zmocněnému celnímu úřadu a aby byla celní pohledávka vyměřena podle sazby, určené zmocněným úřadem. Zboží, které podléhalo hodnotnému clu, mohly podle skutečné ceny vyclívat jen celní úřady, které k tomu byly výslovně zmocněné. Ostatní celní úřady mohly vyclívat zboží podléhající clu podle ceny jen podle stanovených průměrných cen, a nebyla-li stanovena průměrná cena, jen nejvyšší celní sazbou, stanovenou podle váhy.²⁴⁹

Kromě všeobecných ustanovení pro dovozní vyclívání obsahovalo vládní nařízení též všeobecná ustanovení pro vývozní vyclívání a oprávnění celních úřadů při vývozu.²⁵⁰ Každé zboží, které bylo určeno k vývozu do celní ciziny z volného oběhu v celním území, muselo být zpravidla dodáno pohraničnímu celnímu úřadu k celnímu řízení. Od této dodací povinnosti mohla okrsková celní správa osvobodit zboží, které nepodléhalo vývoznímu clu a jehož vývoz se nemusel prokazovat ani nebyl zakázán.

Vývoz zboží do celní ciziny musel být prokázán u toho zboží, jehož vývoz byl povolen na základě výjimky z vývozního zákazu, nebo jestliže na vývozu zboží záviselo odepsání nebo vrácení cla, daně nebo jiné dávky nebo jistiny, nebo museli celní úřad dohlížet na výstup zboží podle ustanovení monopolních, puncovních nebo jiných předpisů.

²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ §§ 69 až 70 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

Na důkaz toho, že bylo zboží podléhající vývoznímu clu vyceno, vydal pohraniční celní úřad kvitanci, kdežto projednání jiného zboží potvrzoval otiskem místního a denního razítka na nákladním listu nebo na jiné dopravní listině nebo na vývozní prohláše. Zboží, které podléhalo vývoznímu clu, jehož vývoz však nemusel být prokázán, mohly projednávat též vnitrozemské celní úřady. V tomto případě musela celní kvitance provázet zásilku k výstupnímu celnímu úřadu, který na ni otiskl místní a denní razítka a ponechal ji u dopravní listiny.

V případě oprávnění celních úřadů při vývozu bylo stanoveno, že vývozní zboží mohlo být projednáno zpravidla všemi celními úřady. Z tohoto pravidla činilo výjimku zboží, jehož vývoz musel být prokázán, aby mohla být odepsána nebo vrácena dávka. Toto zboží směly projednávat silniční celní úřady, jen když byly k tomuto celnímu řízení zmocněny. Další výjimku z tohoto pravidla činila papírovina ze dříví, slámy, kavidu a podobných vláknin sazebníku číslo 284b, jakož i obyčejná lepenka sazebníku číslo 285a. tuto papírovinu nebo lepenku směly silniční celní úřady ve vývozu projednávat bez zvláštního zmocnění jen do 200 kg hrubé váhy.

U poukazování,²⁵¹ zůstalo v platnosti rozlišení mezi poukazováním odpovědkou a poukazováním průvodkou.²⁵² V případě uskladňovacího řízení definoval celní zákon, co jsou celní skladiště a jaké jsou jejich druhy. Dále celní zákon rozlišoval celní skladiště na sklady veřejné a soukromé,²⁵³ a v případě veřejných skladišť dále ještě na úřední a samostatná celní skladiště.²⁵⁴

Za celní skladiště byly považovány budovy nebo ohrazené prostory, které byly určeny k ukládání celního zboží s účinkem, že po dobu uložení nevznikala povinnost platit clo a že strana mohla později rozhodnout o celním řízení a hospodářském určení zboží v mezích celního zákona. Jiné zboží mohlo být v celních skladištích též uloženo, avšak pouze na základě povolení celní správy.²⁵⁵

²⁵¹ Tj. odkazoval-li celní úřad zboží pod celním dozorem k dalšímu celnímu řízení u jiného celního úřadu.

²⁵² §§ 42. an. a 47. an. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁵³ § 51., odst. 3 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁵⁴ § 52., odst. 3 a § 52., odst. 4 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁵⁵ § 51., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

Ve veřejných skladech mohl skladovat zboží kdokoliv,²⁵⁶ v soukromých celních skladech jen osoba, které bylo skladování povoleno a osoba, které to podnikatel skladiště dovolil se souhlasem celní správy.²⁵⁷

Problematiku veřejných a soukromých celních skladišť rozvádělo též vládní nařízení. Úřední celní skladiště se zpravidla zřizovala u celních úřadů, u kterých toto vyžadovaly zájmy čilého všeobecného obchodního a dopravního styku, pokud nebylo dostatečně postaráno o uložení zboží v samostatném nebo v soukromém celním skladu. Samostatné celní skladiště povolovalo ministerstvo financí po dohodě s ministerstvem průmyslu, obchodu a živností, a pokud šlo o zemědělské výrobky též s ministerstvem zemědělství po slyšení příslušné obchodní a živnostenské komory, pokud se to týkalo příslušné zemědělské rady.²⁵⁸

Žádost o povolení samostatného celního skladu se podávala prostřednictvím příslušné obchodní a živnostenské komory okrskové celní správě. V žádosti bylo nutné popsat podrobně sklad podle stavebního plánu k ní připojeného a mimo to bylo k žádosti nutné připojit návrh skladištního řádu. Skladištní řád samostatných celních skladišť schvalovalo ministerstvo financí po dohodě s ministrem průmyslu, obchodu a živností, popř. též po dohodě s ministerstvem zemědělství.²⁵⁹

Skladištní řád musel obsahovat zejména ustanovení o vyhlášení řádu a sazeb skladného, jakož i o vyhlásování změn řádu a sazeb; ustanovení o povinnostech podnikatele skladiště a o jeho poměru k celní správě; podmínky pro používání skladiště a jeho zařízení; ustanovení o povinnostech a právech stran ukládajících zboží do skladiště a o prodeji zboží uloženého ve skladišti.²⁶⁰

Soukromé celní sklady se povolovala ministerstvem financí po dohodě s ministerstvem průmyslu, obchodu a živností, a pokud šlo o zemědělské výrobky též s ministerstvem zemědělství obchodníkům, průmyslníkům a živnostníkům, kteří řádně vedli obchodní knihy, měli plnou důvěru celní správy a bydleli v místě, ve kterém hodlali skladiště zřídit, nebo ustanovili způsobilou osobu tam bydlící za

²⁵⁶ § 52., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁵⁷ § 53., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁵⁸ § 86 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Tamtéž.

svého zástupce. Povolení mohlo být uděleno také sdružením obchodníků, průmyslníků nebo živnostníků, která vedla řádně obchodní knihy.²⁶¹

Žádost o povolení soukromého skladiště se podávaly prostřednictvím příslušné obchodní a živnostenské komory okrskové celní správě. V žádosti bylo nutné podrobně popsat skladiště podle plánu k ní připojeného a udat, zda žadatel v něm hodlá ukládat zboží všeho druhu nebo jen zboží určitého druhu.²⁶²

Celním zákonem byly stanoveny povinnosti podnikatele veřejného celního skladiště. Podnikatel měl řadu povinností, např. povinnost udržovat skladiště v dobrém stavu. Zboží, které bylo uskladněno ve veřejném celním skladu, muselo být pojištěno proti požáru a proti vloupání atd.²⁶³

Za použití veřejného celního skladiště byla povinnost platit skladné, stanovené nebo schválené celní správou. Skladné se vybíralo i za dobu dočasného uložení. Podnikatel veřejného celního skladiště měl ze zákona zástavní právo na uloženém celním zboží do částky skladného. Pokud nebylo zapláceno skladné, nemohlo být zboží vydáno.²⁶⁴ Zákonem je podrobně popsán postup při příjmu zboží do celního skladiště a výdeje zboží z celního skladiště.²⁶⁵

V případě záznamního styku byla povinnost platit snížené clo, pokud by takové opatření vyžadovaly hospodářské poměry.²⁶⁶ Zákonem byly stanoveny druhy záznamního styku: zboží na nejistý prodej; vzorky obchodních cestujících; zboží na ukázkou, k dočasnému používání, k vyzkoušení, k pokusům a napodobení, na výstavy, k soutěžím a závodům; dobytek na pastvu nebo k vykonání polních a jiných prací; zboží ke správce; zboží k zušlechtění (zpracování).²⁶⁷

Přepravním stykem se považoval styk, kdy se dopravovalo zboží, které bylo ve volném oběhu, z jedné části celního území přes celní cizinu do jiné části celního území s nárokem, aby nevznikla povinnost platit celní pohledávku při vývozu nebo

²⁶¹ § 87 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ Blíže § 55. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁶⁴ § 58., odst. 1 a 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁶⁵ Blíže §§ 59-60 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁶⁶ § 62. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁶⁷ § 63. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

při zpětném dovozu.²⁶⁸ Přepavní styk byl dovolen pouze na tratích, na kterých byl výslovně povolen, a u celních úřadů, které byly výslovně zmocněny konat přepavní řízení.²⁶⁹

Poslední formou celního řízení byl dovozní styk s celní výhodou. Dovozním stykem s celní výhodou se považoval dovoz zboží podléhajícího clo na zvláštní povolení za snížené clo nebo beze cla s podmínkou, že se ho upotřebí ve stanovené době k určitému účelu nebo že se zpracuje určitým způsobem.²⁷⁰

Třetí oddíl (§§70-83) Zvláštní ustanovení pro některé druhy dopravy a styku.

Třetí oddíl hlavy třetí upravoval celní řízení v poštovní, železniční, vodní a letecké dopravě. Mimo jiné zde byly podrobně stanoveny povinnosti pro jednotlivé úřady a výše uvedené přepravce a dopravce.

Např. v případě poštovního úřadu byla poštovní správa povinna bezplatně poskytnout celním úřadům zřízených u poštovních úřadů kancelářské místnosti a místnosti potřebné k prohlídkám a projednávání celního zboží a k dočasnému uložení zadrženého nebo do dočasné úschovy převzatého nebo zabaveného zboží. Všechny místnosti musely být opatřeny nutným zařízením a udržovány v dobrém stavu. Dále za náhradu skutečných výloh musely být čištěny, vytápěny a osvětlovány.²⁷¹

Pošta byla povinna dodat všechny poštovní zásilky, které dovezla z celní ciziny pro příjemce v celním území, v nezměněném stavu s prvotními celními prohláškami příslušnému celnímu úřadu k celnímu řízení, a pokud je nedodala, měla povinnost hradit ušlé dávky.²⁷²

Železnice a podniky provozující plavbu po vodě měli povinnost bezplatně dát celní správě ve stanicích, ve kterých byly zřízeny celní úřady, kancelářské místnosti, i místnosti, rampy a složiště, kterých bylo zapotřebí k prohlídkám a

²⁶⁸ § 66. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁶⁹ § 67. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷⁰ § 69., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷¹ § 70. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷² § 71., odst. 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

k projednávání celního zboží nebo k dočasnému uložení zadržného, v prozatímní úschovu převzatého nebo zabaveného zboží.

Měly též povinnost všechny místnosti opatřit zařízením, udržovat je v dobrém stavu a také je za náhradu skutečných výdajů čistit, vytápět a osvětlovat. Dále výše uvedené podniky měly povinnost se za přiměřenou náhradu postarat o byty pro zaměstnance celních úřadů, umístěných v nádražích a u přístavišť, pokud byl tento požadavek odůvodněn místními poměry.²⁷³

Železnice a podniky provozující plavbu po vodě měli též povinnost bezplatně dopravovat zaměstnance celní správy, které byli pověřeni kontrolou dopravy po železnici nebo po lodích nebo služebním dohledem na celní úřady, kdykoliv cestovali služebně.²⁷⁴

Pokud zaměstnanci celní správy doprovázeli vlaky nebo lodě, měl dopravní podnik povinnost bezplatně je dopravit na zpáteční cestě nebo se postarat o jejich bezplatnou zpáteční dopravu.²⁷⁵ V neposlední řadě měly dopravní podniky povinnost upravit jízdní řád vlaků a lodí tak, aby ve stanicích, ve kterých se vlaky a lodi celně projednávají, bylo dosti času k celnímu řízení.²⁷⁶

Taktéž letecká doprava a podnikatele letiště měly dány povinnosti celním zákonem. Např. podnikatel letiště měl povinnost opatřit a zařídit kancelářské a jiné místnosti pro celní úřady, které vykonávaly celní dozor na letišti, opatřit byty pro zaměstnance celní správy na letišti.²⁷⁷

Letadla letící z celní ciziny do celního území měla povinnost přeletět celní hranici mezi určitými body a směla přistát jen na celních letištích, které určila celní správa. Pouze z těchto letišť směla odlétat letadla odlétající z celního území do celní ciziny a byla rovněž povinna přeletět hranici mezi stanovenými body.²⁷⁸

²⁷³ § 74., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷⁴ § 74., odst. 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷⁵ § 74., odst. 3 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷⁶ § 74., odst. 5 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷⁷ § 80., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁷⁸ § 80., odst. 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

Pokud letadlo muselo nezbytně přistát jinde než na celním letišti, byl pilot letadla povinen ihned o tom podat zprávu po přistání nejbližšímu celní úřadu nebo jinému finančnímu i bezpečnostnímu úřadu a vyčkat na jejich povolení k odletu.²⁷⁹

Hlava IV. (§§84-109)

Hlava čtvrtá pod názvem „Povinnost platit clo.“ Byla rozdělena do sedmi oddílů, ve kterých se hovořilo o vzniku platební povinnosti, rozsahu platební povinnosti, splatnosti a posečkáání celní pohledávky, o zániku platební povinnosti, o zástavním právu a osobním ručení za celní pohledávky, o upuštění od výběru cla, o vrácení cla a použití celních předpisů na jiné daně a dávky, které byly vybírány ze zboží při celním projednání.

Zákon stanovil, v jakých případech vzniká platební povinnost. Stanovil, že vzniká v těchto případech: při dovozu a vývozu. Při dovozu vznikla, pokud celní úřad projednal zboží podléhající dovoznímu clu do volného oběhu nebo do dovozního styku s celní výhodou nebo zaznamenal ho nebo se celní zboží dostalo do volného oběhu, aniž bylo dodáno celnímu úřadu nebo podvedením celního úřadu, nebo se dostalo neprávem z úschovy celní správy. Při vývozu, projednal-li celní úřad vývozní zboží podléhající vývoznímu clu do oběhu v celní cizině nebo zaznamenal ho nebo vystoupilo-li zboží podléhající vývoznímu clu do oběhu v celní cizině, aniž bylo dodáno celnímu úřadu, nebo podvedením celního úřadu.²⁸⁰

Zákonem byl stanoven dále okamžik vzniku platební povinnosti: platební povinnost vznikla, jakmile celní úřad zjistil celní pohledávku a sdělil jí straně. Pokud zboží uniklo do volného oběhu nebo do oběhu v celní cizině, aniž byla splněna platební povinnost, vznikla platební povinnost v okamžiku, ve kterém zboží přišlo do oběhu.²⁸¹

V případě rozsahu platební povinnosti bylo zákonem určeno, že pokud se změnil celní sazebník nebo jiné ustanovení směrodatné pro výši celní pohledávky, řídí se výměra celní pohledávky ustanoveními, která platila v okamžiku vzniku platební povinnosti. Pokud zboží uniklo celnímu řízení a nešlo zjistit, kdy vznikla

²⁷⁹ § 80., odst. 4 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁸⁰ § 84., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁸¹ § 85. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

platební povinnost, rozhodovalo o výměře celní pohledávky ustanovení, které bylo účinné v době, kdy únik byl objeven.²⁸²

Ze zákona byla celní pohledávka splatná v okamžiku vzniku platební povinnosti a bylo jí třeba zaplatit ihned, pokud celní správa nepovolila odklad platby. Pokud vznikla celní pohledávka na²⁸³ základě podmíněné platební povinnosti, byla splatná, nesplní-li se podmínka, jakmile uplyne lhůta stanovená ke splnění podmínky. Pokud vznikla podmíněná platební povinnost na základě zvláštního, kdykoliv odvolatelného povolení, byla celní pohledávka splatná v okamžiku, ve kterém odvolání povolení bylo straně oznámeno.

Ručení za celní pohledávku bylo zakotveno v podobě zástavního práva a osobního ručení. V případě zástavního práva bylo stanoveno, že zboží ručí za celní pohledávku, pokud bylo v moci celní správy nebo celního skladiště nebo poplatníka cla nebo osoby, která převzala zboží proti zákonu nebo omylem nebo ho nabyla, ačkoliv věděla, že nebylo učiněno zadost platební povinnosti, nebo se v tomto směru dopustila hrubé nedbalosti. Celní správa mohla v pořadí před právy třetích osob uspokojit celní pohledávku ze zboží po dobu trvání zástavního práva.²⁸⁴

V případě osobního ručení za celní pohledávku ručila rukou společnou a nedílnou s poplatníkem osoba, které celní úřad vydal nebo dal do úschovy celní zboží před zaplacením celní pohledávky nebo omylem nebo proti předpisu, i příjemce zboží jmenovaný v celní prohlášení, prokázal-li ten, kdo zboží převzal, že mu je odevzdal. Dále osoba, která převzala celní zboží se závazkem dodat ho v nezměněném stavu celnímu úřadu nebo ho v nezměněném stavu opatrovat.²⁸⁵

Dále o osobu, která uvedla celní zboží proti zákonu do volného oběhu nebo vyvezla proti zákonu tuzemské zboží podléhající vývoznímu clu do celní ciziny, i osoba, která se zúčastnila takového jednání způsobem, které podle celního zákona podléhalo trestu. Dále osoba, která použila dovezeného zboží s celní výhodou k jinému než stanovenému účelu nebo ho zpracovala jiným než dovoleným způsobem. V neposlední řadě ručila osobně též osoba, která nabyla celního zboží a

²⁸² § 88. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁸³ § 96. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁸⁴ § 99. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁸⁵ § 100. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

věděla, že platební povinnosti nebylo učiněno zadost, nebo by to mohla vědět, kdyby se nedopustila hrubé nedbalosti.²⁸⁶

Celní zákon řešil také problematiku zániku platební povinnosti, jejího promlčení, prominutí celní pohledávky z důvodu slušnosti a vymáhání celní pohledávky. Dle zákona platební povinnost zanikala několika způsoby a to: zaplacením celní pohledávky, a pokud byla podmíněná, splněním podmínky; jestliže zboží zaniklo po vzniku platební povinnosti, jestliže strana po vzniku platební povinnosti, avšak před vydáním zboží do volného oběhu, do záznamního styku nebo do dovozního styku s celní výhodou změnila svůj původní návrh tak, že zboží zůstalo ve vázaném oběhu, jestliže strana u vyváženého clu podléhajícího zboží změnila po vzniku platební povinnosti svůj původní návrh tak, že upustila od vývozu zboží a promlčením nebo prominutím celní pohledávky.²⁸⁷

Dle zákona se celní pohledávka promlčovala ve lhůtě jednoho roku po vzniku platební povinnosti. Pokud byla celní pohledávka posečkána, běžela promlčecí lhůta dnem po uplynutí posečkáací doby. Pokud se stal trestný čin, pohledávka se promlčovala ve lhůtě stanovené pro promlčení výkonu trestu. Pohledávka za celní správou na vrácení cla se promlčovala do roka po oznámení rozhodnutí.²⁸⁸

Celní správa mohla v jednotlivých případech zcela nebo z části prominout celní pohledávku a náhradu ušlých dávek, kdyby jejich vybrání nebylo podle stavu věci slušné.²⁸⁹ Celní pohledávky se vymáhaly jako dlužné daně přímé.²⁹⁰

Zákon řešil též otázku upuštění od vybrání cla nebo vrácení cla. Od vybrání dovozního cla mohlo být upuštěno nebo vybrané clo vráceno, dovezl-li vývozce zboží, které do celní ciziny prodal nebo dal do komise, zpět v nezměněném stavu, z důvodu, že z obchodu sešlo nebo obchod se neuskutečnil nebo protože zboží bylo vráceno jako nevyhovující. Obdobně mohlo být vráceno vývozní clo ze zboží, které bylo zpět dovezeno do celního území z důvodů výše uvedených nebo které vůbec

²⁸⁶ § 100. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁸⁷ § 101. zákona č. 114/1927 z. a n.

²⁸⁸ § 102. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁸⁹ § 103. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁹⁰ § 104. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

nevystoupilo z celního území.²⁹¹ Celní zákon řeší otázku vrácení cla i v jiných případech.²⁹²

V neposlední řadě celní zákon řešil otázku, jaké věci byly od cla osvobozeny s dodatkem „S podmínkami, jež budou stanoveny nařízením“.²⁹³ Vládní nařízení tyto podmínky upřesnilo tak, že stanovilo, že zboží, které je podle § 87 celního zákona osvobozeno od cla, nemusí být prohlašováno písemně, pouze stačí ústní prohlášení. Strana byla ale povinna prokázat osvobozující důvod doklady, osvědčeními a podobnými listinami a podle potřeby předložit seznamy zboží.²⁹⁴

Dále bylo nařízením stanoveno, že druh a sazební povaha zboží, a podléhalo-li hodnotnému clu, také jeho cena nemusela být prohlašována. Zemi původu bylo nutno udat toto jen tehdy, pokud to bylo nařízeno z odvetných důvodů, protože některý stát zrušil nebo omezil celní osvobození.²⁹⁵

Celní úřady byly oprávněny povolovat osvobození od cla ve své působnosti, pokud oprávnění nebylo vyhrazeno nadřízeným úřadům. Pokud strana dodatečně prokázala ve lhůtě do tří měsíců po vycelení, že byly splněny podmínky stanovené pro celní osvobození, byly celní úřady oprávněny vrátit vybrané clo v těch případech, ve kterých jim příslušelo povolit celní osvobození ve vlastním oboru působnosti.²⁹⁶

Celní zákon vyjmenovával dále jednotlivé věci, které byly od cla osvobozeny.

Dle celního zákona byly od cla osvobozeny věci dovážené pro hlavy cizích států po dobu, po kterou se zdržovaly dočasně v tuzemsku a pro jejich družinu.²⁹⁷ Vládním nařízením toto zákonné ustanovení bylo rozvinuto dále, že pokud cestovaly hlavy cizích států do celního území nebo jím projížděly, měly celní úřady jejich věci a věci jejich družiny i s dopravními prostředky bez prohlídky a beze cla

²⁹¹ § 105. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁹² Blíže § 106. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁹³ § 87., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

²⁹⁴ § 149, odst. 1 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁹⁵ Tamtéž, odst. 2 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁹⁶ Tamtéž, odst. 4 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁹⁷ § 87., odst. 1, bod 1. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

propustit. Též věci, které se zasílaly hlavám cizích států předem nebo za nimi, měly být celními úřady propuštěny bez prohlídky a beze cla na úřední povolení, že byly určeny pro takové osoby v době, kdy se dočasně zdržovaly v celním území.²⁹⁸

Celním zákonem byly dále od cla osvobozeny věci, které se dovážely pro vlastní potřebu diplomatických zastupitelstev cizích států pověřených pro Československou republiku a jiných exteritoriálních osob úřadujících v celním území, pokud tyto věci zůstaly v jejich užívání.²⁹⁹ Vládním nařízením bylo toto ustanovení velmi podrobně rozšířeno.³⁰⁰

Zejména zde bylo stanoveno, že představitelé diplomatických zastupitelstev cizích států, byli oprávněni dovést z celní ciziny beze cla všechny věci, které byly určeny k jejich vlastní potřebě nebo potřebě členů jejich rodiny, bydlících s nimi ve společné domácnosti. Stejného celního osvobození požívali též chargés d'affaires po dobu řízení úřadu.

Projednávání a propouštění beze cla zásilek věcí pro potřebu představitelů diplomatických zastupitelstev a jim přidělených úředníků příslušelo celnímu úřadu v Praze. Zásilku dopravovanou pro představitele diplomatického zastupitelstva cizího státu poštou, po železnici, po vodě nebo letadlem oznámila pošta, popř. celní úřad adresátovi.

Představitel diplomatického zastupitelstva cizího státu opatřil pak oznámení prohlášením, že zásilka je určena k jeho vlastní potřebě nebo k potřebě jeho členů rodiny a vrátil je celnímu úřadu, který pak na to zásilku vydal.

Zásilky pro představitele diplomatických zastupitelstev byly osvobozeny od celní prohlídky, pokud byly přímo na ně adresovány. Od této prohlídky byly též osvobozeny zásilky, které na ně přímo adresovány nebyly, pokud se k jejich převzetí dostavil k celnímu úřadu úředník příslušného zastupitelského úřadu jmenovaný v prohlášení.

²⁹⁸ § 150 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

²⁹⁹ § 87., odst. 1, bod 2. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁰⁰ § 151 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

Dle celního zákona dále byly od cla osvobozeny věci k úřední potřebě (úřední štíty, vlajky, znaky, razítka, tiskopisy a kancelářské zařízení) diplomatických zastupitelstev a konzulárních úřadů cizích států úřadujících v celním území.³⁰¹

K tomu pak vládní nařízení stanovilo,³⁰² že úřední štíty, vlajky, znaky, razítka, tiskopisy a kancelářské zařízení, které byly určeny k úřední potřebě diplomatických zastupitelstev nebo konzulárních úřadů cizích států úřadujících v celním území, dále věci, které byly předmětem řízení československých veřejných úřadů, např. corpora delicti, propouštěly celní úřady do volného oběhu beze cla na potvrzení přijímacích úřadů.

Celní úřady měly též propouštět beze cla dary věnované hlavami cizích států, řády, čestné ceny, pamětní mince, výstavní medaile apod. na průkaz o propůjčení daru nebo bez jakéhokoliv průkazu vyznamenání příjemců, spisy, listiny, dopisy a platidla (bankovky, státovky, kovové mince, směnky, šeky, cenné papíry atd.).

Od cla byly celním zákonem osvobozeny bohoslužebné věci pro chudé kostely a modlitebny, pokud se nevyráběly v celním území, a hmoty ke zbudování nebo opravě takových kostelů a modliteben, pokud by je bylo možné opatřit je v celním území jen s nadměrnými obtížemi a náklady.³⁰³

Vládním nařízením bylo pak stanoveno, že výše uvedené celní osvobození věcí povolovala okrsková celní správa na potvrzení politického úřadu první stolice o nemajetnosti kostela nebo modlitebny a na osvědčení příslušné obchodní a živnostenské komory.³⁰⁴

Dle celního zákona byly dále osvobozeny věci, které sebou vezly cestující osoby, zřízení veřejných dopravních podniků, vozkové, lodníci a letci ke svému vlastnímu užívání nebo k výkonu svého povolání, pokud byly přiměřeny poměrům jmenovaných osob. Dále potraviny, poživatiny a léky, které sebou vezly jmenované

³⁰¹ § 87., odst. 1, bod 3. a bod. 5 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁰² § 152 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³⁰³ § 87., odst. 1, bod. 4 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁰⁴ Blíže § 153 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

osoby v množství přiměřeném spotřebě během cesty, a předměty státního monopolu ve množství přípustném podle nařízení.³⁰⁵

Celní osvobození cestovních potřeb podrobně popsalo ve svém ustanovení vládní nařízení.³⁰⁶ Vládní nařízení stanovilo, že k cestovním potřebám patřilo prádlo, šatstvo, obuv, skvosty, toaletní potřeby a jiné předměty denní potřeby, potraviny, nápoje, poživatiny a léky v množství přiměřeném spotřebě během cesty, knihy, zvláštní cestovní nářadí, např. vaky, cestovní koše a podobné schránky, ruční nářadí a nářadí řemeslníků a dělníků, nářadí a nástroje hudebníků, herců a jiných umělců a artistů a výstroj potřebná k výkonu povolání, sportovní náčiní, fotografické přístroje, turistické pomůcky, honební zbraně, střelné zbraně pro osobní ochranu s 25 kusy nábojů do nich, spolkové prapory, spolkové odznaky, podstavce na noty apod.

Avšak od cla dle nařízení nebyly osvobozeny věci, které se při výkonu povolání spotřebovaly, např. hřebíky, šrouby, nitě, knoflíky a pod, dále prospekty, programy apod., které cestující umělci vezli s sebou.

Cestovní potřeby měly být zpravidla upotřebené, tj. musely mít zřetelné stopy užívání. Předpokládalo se, že věci byly přiměřené stavu a osobním poměrům cestující osoby, účelu a trvání její cesty a délce pobytu s ní spojeného. Celní úřady mohly požadovat, aby jim byly předloženy cestovní doklady, aby mohly posoudit přiměřenost cestovních potřeb.

Cestujícím osobám bylo dovoleno dovést beze cla a licenčního poplatku 12 kusů doutníků obyčejné velikosti nebo 60 kusů cigaret nebo 60 gramů tabáku, 25 gramů hrubé váhy tablet nebo 10 gramů prášku nebo krystalů umělých sladidel k vlastní spotřebě. Pokud se dovážely doutníky, cigarety a tabák zároveň, počítal se jeden doutník obyčejné velikosti za 5 cigaret nebo 5 gramů tabáku. Pokud se dovážely doutníky neobvyklé velikosti, nesmělo jich být propuštěno beze cla a licenčního poplatku více než osm kusů.

³⁰⁵ § 87., odst. 1, bod 9. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁰⁶ § 154 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

Lovcům a střelcům, kteří bydleli trvale v celní cizině, bylo povoleno dovážet při cestách do celního území 200 kusů nábojů bez cla a licenčního poplatku, pokud se pohraničnímu celnímu úřadu prokázali tuzemským honebním lístkem, popř. průkazem, že jsou členy známého cizího střeleckého spolku a účastníky domácích střeleckých závodů.

Dále celním zákonem byly od cla osvobozeny upotřebené svršky (též výrobní zařízení) přistěhovalců a vystěhovalců dovážené nebo vyvážené k vlastnímu užívání osobami stěhujícími se, pokud byly přiměřeny jejich poměrům.³⁰⁷ Podle nařízení,³⁰⁸ osvobození od dovozního cla příslušelo přistěhovalcům, tj. cizozemským příslušníkům, kteří se vzdali dosavadního bydliště a stěhovali se do celního území k trvalému pobytu.

Za přistěhovalce se považovali též českoslovenští příslušníci, kteří se vraceli do vlasti, po stálém, alespoň dvouletém pobytu v celní cizině. Pokud československý příslušník bydlel v zahraničí kratší dobu než dvě léta, omezovalo se celní osvobození na věci, o kterých prokázal, že je vyvezl z celního území do zahraničí.

Předpokladem osvobození stěhovavých svršků od cla bylo, že stěhující se osoba užívala stěhovavých svršků již před svým přesídlením, že svršky jsou upotřebené, tj. mají zřetelné známky užívání a že byly přiměřené poměrům stěhující se osoby, popř. potřebám její rodiny, podle množství, druhu a vypravení a určeny k dalšímu užívání osoby nebo její rodiny.

Aby svršky byly propuštěny bez cla, musel přistěhovalec předložit následující: potvrzení cizozemského obecního nebo policejního úřadu o tom, že se vzdal dosavadního bydliště v celní cizině a potvrzení tuzemského obecního nebo policejního úřadu o tom, že se přihlásil k trvalému pobytu v celním území a že má v novém bydlišti byt; seznam stěhovaných svršků, který byl potvrzen místním úřadem dosavadního bydliště o tom, že měl stěhovavé svršky a užíval jich již delší dobu před přesídlením; vlastní prohlášení, že bude stěhovavých svršků dále užívat

³⁰⁷ § 87., odst. 1, bod 10. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁰⁸ § 155 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

a že jich do dvou let ode dne dovozu nepodstoupí třetím osobám v celním území ani za úplaty ani bezplatně bez zaplacení cla.

Svršky bylo nutné zpravidla dovést naráz. Pokud se dovážely postupně, bylo nutné je všechny ohlásit při první zásilce a zbytek dovést do tří měsíců po prvním dovozu u téhož celního úřadu. Okrsková celní správa mohla za výjimečných okolností prodloužit lhůtu na jeden rok, delší lhůtu mohlo povolit ministerstvo financí.

Od cla nebyly však osvobozeny zásoby všeho druhu, zejména potraviny, nápoje a požívatin, spotřební věci, suroviny, nezpracovaná tkanina a látky, i jiné polotovary k dalšímu zpracování.

K stěhovavým svrškům, které byly osvobozeny od cla, patřily též stroje, přístroje a jejich součásti pro továrny a jiné výrobní podniky, které se dovážely do celního území z důvodu, že se do něho stěhoval celý závod nebo že se zřizoval v celním území samostatný závod jako pobočka cizozemského podniku nebo že se rušily pobočné závody československých podniků v zahraničí, za předpokladu, že dovážené věci byly užívány v československém mateřském podniku, popř. v pobočce československého podniku.

V obou výše uvedených případech bylo nutné, aby se zároveň do celního území přestěhoval majitel podniku, pokud jich bylo více, alespoň jeden z nich, a u kapitálových asociací ředitel nebo vedoucí správce závodu. Ve všech případech mohla být požadována celní jistota až na dobu tří let, aby bylo zaručeno, že dovezené zařízení bude skutečně použito pouze k udanému účelu. Celní osvobození strojů a zařízení povolovala okrsková celní správa.

Celním zákonem byla dále osvobozena od cla výbava příslušnic cizích států nebo příslušnic československého státu, které bydlely před sňatkem nepřetržitě alespoň dva roky v zahraničí, když se stěhovaly do celního území vdávající se za muže zde bydlícího, pokud předměty výbavy byly přiměřeny poměrům manželů.³⁰⁹

³⁰⁹ § 87., odst. 1, bod 11. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

Vládní nařízení stanovilo, jaká výbava je a jaká není od cla osvobozena a další podmínky.³¹⁰

K výbavě osvobozené od cla patřil nábytek, prádlo, kuchyňské náčiní a věci, které přinášela nevěsta uzavírající manželství do domácnosti ke své osobní nebo ke společné potřebě. K výbavě osvobozené od cla náležela též první dětská výbava, když se dovezla do tří let po svatbě. Od cla nebyl osvobozen dobytek a vozidla všeho druhu a předměty spotřeby, jako potraviny, nápoje a poživatiny, nezpracovaná tkanina a tkaniny.

Za podmínku pro propuštění výbavy bez cla se dále požadovalo předložení dokladů celnímu úřadu, a to: potvrzení cizozemského obecního nebo policejního úřadu o tom, že a jak dlouho nevěsta bydlela před sňatkem v celní cizině, a potvrzení tuzemského obecního nebo policejního úřadu o tom, že ženich (manžel) má stálé bydliště v celním území; seznam věcí, potvrzený místním úřadem dosavadního bydliště nevěsty, že věci jsou výbavou nevěsty a převážejí se z důvodu provdání se za osobu bydlící v Československé republice; prohlášení nevěsty, že věci bude užívat ve společné domácnosti a že je do dvou let ode dne dovozu nepostoupí třetím osobám v celním území ani za úplatu ani bezplatně bez zaplacení cla a oddací list.

Pokud nebylo možné předložit oddací list v den dovozu výbavy, mohl celní úřad výbavu vydat s podmínkou, že mu bude oddací list předložen dodatečně, ve lhůtě jím stanovené, pokud strana zajistila celní pohledávku. Výbava musela být jinak dovezena do tří měsíců po sňatku a pokud možno najednou. Dodatečné zásilky musely být hlášeny celnímu úřadu již při dovozu první části a dovezeny do celního území u téhož celního úřadu.

Celní zákon od cla osvobozoval též darované věci. Jednalo se o potraviny, šatstvo, prádlo, domácí zařízení, nářadí a jiné věci, které byly darovány osobám, které byly postiženy např., že vyhořely nebo byly zasaženy povodní nebo jinou živelnou pohromou, k vlastnímu jejich užívání, ke stavbě a zařízení budov nebo k vedení hospodářství.³¹¹ A dále se jednalo o upotřebené věci darované ze zahraničí

³¹⁰ § 156 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³¹¹ § 87., odst. 1, bod. 12. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

nemajetným osobám k vlastnímu užívání nebo dobročinným ústavům pro jejich účely.³¹²

Dle vládního nařízení bylo pak stanoveno,³¹³ že v případě osob, které byly postiženy pohromami, mohly být darované věci i nové. Všechny věci uvedené v celním zákoně propustil bez cla celní úřad oproti potvrzení obecního úřadu. V případě upotřebených věcí darovaných ze zahraničí nemajetným osobám bylo nutné prokázat dopisy, nemajetnost pak osvědčením obecního starosty bydliště příjemce. Povaha předmětů musela být přiměřena stavu příjemce. Okrskové celní správě pak příslušelo povolovat celní osvobození upotřebených věcí darovaných dobročinným ústavům.

Celní zákon od cla osvobozoval i upotřebené zděděné věci.³¹⁴ Toto jeho kraťoučkové ustanovení podrobněji rozebíralo vládní nařízení.³¹⁵ Jednalo se o věci zděděné osobami bydlícími v celním území z pozůstalosti osob zemřelých v celní cizině. Nařízení pak stanovilo, které věci jsou a které věci nejsou osvobozeny od cla. Věci, které náležely do pozůstalostního jmění, které byly koupeny dědicem ve veřejné dražbě pozůstalosti, se projednávaly stejně jako věci zděděné.

Aby mohlo být přiznáno celní osvobození věcí, v nařízení od cla osvobozených, musely být celnímu úřadu předloženy tyto doklady: seznam věcí potvrzený soudem, že věci byly zděděny nebo, že byly dědicem koupeny ve veřejné dražbě pozůstalosti; prohlášení dědice, že bude zděděných věcí užívat ve své domácnosti, popř. ve svém hospodářství, a nepoustoupí je do dvou let ode dne dovozu třetím osobám v celním území ani úplatně ani bezplatně bez zaplacení cla.

Zděděné věci musely být dovezeny do celního území ve lhůtě jednoho roku po odevzdání pozůstalosti, popř. po veřejné dražbě pozůstalosti, a to najednou.

Celní zákon dále od cla osvobozoval úlovek československých rybářů v hraničních vodách,³¹⁶ sklizeň z pohraničních hospodářství a užitek z dobytka

³¹² § 87., odst. 1, bod. 13. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³¹³ § 157 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³¹⁴ § 87., odst. 1, bod. 14. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³¹⁵ § 158 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³¹⁶ § 87., odst. 1, bod. 15. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

pěstovaného na těchto hospodářstvích,³¹⁷ umělecká díla československých umělců vyskytujících se v zahraničí.³¹⁸ Tato výše uvedená ustanovení byla velice stručná, a proto je též vládní nařízení podrobněji rozvádělo.

Za rybářský úlovek se nařízením chápaly ryby a jiná vodní zvířata.³¹⁹ V případě rybářského úlovku, ten byl osvobozen od cla, pokud byl uloven v hraničních vodách a dováželi ho rybáři, kteří bydleli trvale v pohraničním pásmu a byli oprávněni k rybolovu a řídili se předpisy o výkonu rybolovu v hraničních vodách.³²⁰

V případě celního osvobození sklizně a užitku z dobytka z pohraničních hospodářství nařízení na rozdíl od celního zákona jasně definovalo, co se považuje za sklizeň a co se pokládá za užitek dobytka. Za sklizeň se považovaly zemědělské plodiny³²¹ získané na pozemcích,³²² pak dříví a stelivo z lesů a ryby z rybníků, pokud nebyly tyto věci dále zpracovány, než bylo nutné k jejich získání a k další dopravě. Za užitek z dobytka se pokládalo nejen mléko, tvaroh, máslo a sýr, nýbrž i med, vejce, peří a vlna.³²³

Pokud si majitelé, popř. uživatelé či nájemci, činili nárok na celní osvobození sklizně, měli povinnost ohlásit nejbližšímu oddělení finanční stráže nejdéle do konce března každého roku výměru pozemků, druh jednotlivých plodin, které na nich hodlali pěstovat, a cesty, po kterých bude sklizeň dovezena.

Zároveň museli prokázat na základě úředních potvrzení vlastnictví, právo užívání nebo pachtovní poměr k dotyčným pozemkům a kromě toho okolnost, že mají stálé bydliště v československém pohraničním pásmu, a že z místa ležícího v tomto pásmu hospodářství obstarávají. Dále měli povinnost ihned ohlásit každou změnu druhu sadby a 14 dní před sklizní pravděpodobný rozsah sklizně.³²⁴

³¹⁷ § 87., odst. 1, bod. 16. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³¹⁸ § 87., odst. 1, bod. 17. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³¹⁹ V celním zákoně pojem „rybářský úlovek“ nebyl definován.

³²⁰ § 159 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³²¹ Obilí, luštěniny, zelenina, ovoce, vinné hrozny, seno, zelená píče atd.

³²² Pole, louky, zahrady, vinice.

³²³ § 160 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³²⁴ Tamtéž.

V případě celního osvobození uměleckých děl československých umělců se za umělecká díla dle nařízení pokládaly jen původní umělecké práce, které byly československým umělcem za přechodného pobytu v celní cizině vytvořeny, avšak nikoliv díla podle takových prací zhotovená po živnostensku, jako kašny, odlitky apod. Umělecká díla československých umělců propouštěly celní úřady na osvědčení československých zastupitelských úřadů, že dílo bylo vytvořeno československým umělcem za jeho přechodného pobytu v zahraničí.³²⁵

Od cla osvobozoval celní zákon také věci umělecké, vědecké, průmyslové a řemeslné, které byly určeny do veřejných sbírek nebo k vědeckým pracím vědeckých a všeobecně prospěšných ústavů,³²⁶ dále přístroje a nástroje, které sloužily přímo k léčbě nemocných, pokud byly určeny pro veřejné nemocnice nebo nemocnice a léčebné ústavy, zřízené sociálně pojišťovacími ústavami, a nevyráběly se v tuzemsku,³²⁷ a dále učební pomůcky pro veřejné školy, pokud se nevyráběly v tuzemsku.³²⁸

Poslední výše uvedené ustanovení celního zákona bylo velmi strohé. Blíže se k tomu vyjádřilo vládní nařízení v tom smyslu, že učební pomůcky mají nárok na celní osvobození za předpokladu, že se v tuzemsku nevyrábějí, jak konstatoval i celní zákon a dále, že za učební pomůcky se pokládají věci, které se ukazují při vyučování a jimiž se vysvětluje učební látka. Za učební pomůcky se dle nařízení nepokládaly zařízení škol, jako např. lavice, stoly, tabule, chemikálie pro laboratoř apod. Nařízením se za veřejné školy pokládaly též školy, kterým bylo uděleno právo veřejnosti.³²⁹

Celní osvobození povolovala okrsková celní správa na žádost školy doloženou potvrzením, že věci budou zařazeny do inventáře školy a k čemu jich bude použito. Před rozhodnutím vyslechla okrsková celní správa příslušnou obchodní a živnostenskou komoru o tom, zda se věci v celním území nevyrábějí.³³⁰

³²⁵ § 161 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³²⁶ Avšak nesmělo se v tomto případě jednat o věci spotřebitelné a věci, které se v tuzemsku vyráběly – ty od cla osvobozeny tedy nebyly. § 87., odst. 1, bod. 18. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³²⁷ § 87., odst. 1, bod. 19. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³²⁸ § 87., odst. 1, bod. 20. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³²⁹ § 163 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³³⁰ Tamtéž.

Osvobozené od cla byly dále dle celního zákona rakve s lidskými ostatky, urny s popelem z lidských ostatků a květinové ozdoby dovážené zároveň s nimi, květinové dary věnované při pohřbech nebo na hroby osobami bydlícími v cizině.³³¹

Dále železniční a silniční vozidla, vodní plavidla i letadla, které přestupovaly celní hranici jako dopravní prostředky, jejich zařízení, náhradní součástky a provozní prostředky, jízdní a tažná zvířata, soumaři s postrojem, příkrývkami i krmivem, též káry, vozíky, putny, nůše a podobné náčiní potřebné k tažení nebo nošení břemen, pokud bylo zřejmé, že nešlo o trvalý dovoz nebo vývoz a nebylo podezření zamýšleného zkrácení cla.³³²

Dále stavivo, provozní prostředky a služební potřeby pro přípojové a krátké průběžné trati a přípojové stanice zahraničních železnic, stavivo pro úpravu hraničních řek, prováděnou sousedním státem, služební potřeby a zařízení zahraničních celních a pasových úřadů podle zvláštních smluv a dohod.³³³

Dle vládního nařízení se za stavivo rozumělo vše, co cizí železniční správa dováží, aby splnila závazek, že zřídí přípojovou stanici (pohraniční nebo výměnnou stanici) a přípojovou trať mezi stanicí a hranicí. Provozními prostředky a služebními potřebami se rozumělo vše, čeho je zapotřebí k udržování přípojové nebo krátké průběžné trati a přípojové stanice, k zařízení stanice a k zastávání provozní služby vykonávané cizí železniční správou.³³⁴

Služebními potřebami se také rozuměly služební potřeby a zařízení, které se dovážely pro celní a pasové úřady cizího státu, zřízené v přípojové stanici, ležící v celním území na spojovací trati, jakož i stejnokroje a jiná služební výstroj zaměstnanců cizího železničního podniku a ostatních zúčastněných odvětví cizího státu, pokud konali službu na přípojové trati.³³⁵

³³¹ § 87., odst. 1, bod. 21. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³³² § 87., odst. 1, bod. 22. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³³³ § 87., odst. 1, bod. 23. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³³⁴ § 170 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³³⁵ Tamtéž.

Celním zákonem pak ještě byly od cla osvobozeny předměty státního monopolu, pokud je odebírala monopolní správa,³³⁶ dále neprodejné obchodní vzorky zboží,³³⁷ a vrácené obaly a balení, ve kterých bylo vyvezeno zboží.³³⁸ Poslední dvě uvedená ustanovení celního zákona byla též velmi strohá, vládní nařízení je podrobně rozvedlo.

V případě osvobození od cla neprodejných obchodních vzorků zboží jednak vládní nařízení definovalo, co se rozumí za neprodejné obchodní vzorky. Rozuměly se tím předměty různé velikosti, tvaru, jemnosti, které byly určeny pouze k tomu, aby něco znázorňovaly, byly předmětem vyzkoušení nebo prohlídky, jež však neměly samostatné ceny pro svou nepatrnost nebo svou zvláštní povahu.

Dále jsou zde uvedeny příklady, jako např. vzorkovnice s ústřížky tkanin, výšivek a lemůvek, odstřížky záclon, čalounů a kobereců, jednotlivé boty k napodobení, soupravy soustružnických a vzorkařských předmětů, soupravy železného a kovového zboží, jako kování a zámečnických výrobků atd.³³⁹

Pokud by se však vzorky hodily k tomu, aby se jich dalo použít ještě k nějakému účelu, mohlo se upustit od vybírání cla, pokud se tak dělo na návrh strany nebo s jejím souhlasem se přeměnily pod celním dozorem tak, aby se jich nedalo upotřebit jinak, než předcházejícímu účelu. Celní osvobození nepřislušelo obrázkům znázorňujícím zboží, nebo vzorkovým soupravám, které se dovezly z celní ciziny na objednávku jako obchodní zboží.³⁴⁰

V případě celního osvobození obalů byly od cla osvobozeny upotřebené sudy, které byly opatřeny československou cejchovní značkou; z volného oběhu v celním území pocházející značkové vnější obaly a balení, prostředky k ochraně zboží, nakládací nářadí a pomůcky, které byly vyvezeny s tuzemským zbožím, pokud byly ohlášeny při vývozu k zpětnému dovozu; z volného oběhu v celním území pocházející značkové vnitřní obaly, schránky a vložky, též cívky pod odvinutí příze, které byly vyvezeny s tuzemským zbožím, pokud byly ohlášeny při

³³⁶ § 87., odst. 1, bod. 24. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³³⁷ § 87., odst. 1, bod. 25. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³³⁸ § 87., odst. 1, bod. 26. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³³⁹ § 172 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³⁴⁰ Tamtéž.

vývozu k zpětnému dovozu a prázdné upotřebené dřevěné sudy od petroleje, dovážené tuzemskými čistírnami minerálních olejů.³⁴¹

Celní zákon, v případě všech výše uvedených věcí osvobozených od cla, stanovil, že tyto výhody mohly být odepřeny, pokud by se jich zneužívalo k obcházení cla a dále, že pokud by některý stát neuznal vzájemně některého výše uvedeného osvobozovacího důvodu, mohlo být pro tento stát toto celní osvobození zrušeno nebo omezeno.³⁴²

Hlava V. (§§110-112)

V hlavě páté byly zakotveny opravné prostředky, a to stížnost do výměry celní pohledávky a ostatní právní stížnosti, a správní řízení o stížnostech do výše celní pohledávky stanovené celními úřady a do jiných rozhodnutí úřadů nebo orgánů celní správy. Pro řízení o stížnosti byly ustaveny jen dvě instance, aby tak došlo ke zjednodušení celního správního řízení.

Podat stížnost do výměry celní pohledávky byla oprávněna osoba, která platila celní pohledávku nebo příjemce zboží, jmenovaný v prohlášení. Tyto osoby si mohly stěžovat do výměry celní pohledávky z důvodů,³⁴³ které měly vliv na její výši buď ústně při projednávání zboží, nebo písemně u celního úřadu, který vyměřil celní pohledávku.³⁴⁴

Vládní nařízení toto ustanovení dále rozvádělo v tom smyslu, že stížnost do výměry celní pohledávky z důvodů, které měl vliv na její výši, jako např. zařazení do sazebního čísla nebo položky, použití všeobecné celní sazby místo smluvní, výměra táry, výše ceny atd., mohla být podána u celního úřadu, který vyměřil celní pohledávku, buď při celním projednání zboží ústně, jinak písemně do třiceti dnů po dni, kterého celní úřad, projednávající zboží, oznámil vyměřenou celní pohledávku osobě, která zboží vyclívala, aby ji zaplatila.³⁴⁵

³⁴¹ § 173 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³⁴² § 87., odst. 2 a 3, zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁴³ Např. zařazení do sazebního čísla nebo položky, použití všeobecné sazby místo smluvní, výměra táry, výše ceny apod.

³⁴⁴ § 110., odst. 1 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁴⁵ § 231 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

Ze zákona pro celní úřad byla stanovena povinnost učinit o stížnosti podané ústně zápis a zjistit se stěžovatelem předmět sporu vhodným způsobem.³⁴⁶ Stěžovatel si mohl vyhradit sobě nebo příjemci zboží, jmenovanému v celní prohláše, že odůvodní stížnost písemně ve stížnostní lhůtě.³⁴⁷

Stížnost do výměry celní pohledávky neměla odkladný účinek. Pokud celní úřad uznal, že stížnost je zřejmě důvodná, vyhověl jí, jinak jí předkládal ministerstvu financí k rozhodnutí. Ministerstvo financí věc přezkoumalo a rozhodlo o stížnosti; mohlo též změnit spornou výměru celní pohledávky, avšak v neprospěch stěžovatele pouze v opravné lhůtě. Pakliže uznalo, že je toho zapotřebí, mohlo konat šetření nebo vyslechnout znalce a mohlo též uložit stěžovateli nebo příjemci zboží, jmenovaného v celní prohláše, aby svá tvrzení dokázal.³⁴⁸

K tomu podrobněji vládní nařízení stanovilo, že ve stížnosti musí být jmenován celní úřad, který vydal nález, datum i číslo tohoto nálezu, vymezení požadavku stěžovatele, zejména údajem sazebního čísla, do něhož dle jeho názoru mělo být zboží zařazeno, popř. celní nebo tárové sazby, které prý mělo být použito a u zboží podléhajícího hodnotnému clu údajem ceny, ze které prý mělo být clo vyměřeno.³⁴⁹

V případě stížnosti, která byla učiněna ústně, měl celní úřad sepsat se stěžovatelem zápis a v jeho přítomnosti odebrat vzorek ze sporného zboží. Vzorek se musel vzít v tom stavu, v jakém zboží bylo dodáno k celnímu projednání a zboží nesmělo být před tím nijak upraveno. Stěžovatel neměl vliv na výběr vzorku, mohl však požadovat, aby celní úřad mu dal stejný ztotožněný vzorek. Totožnost vzorku se zbožím vycleným byl povinen zajistit nejen celní úřad, nýbrž i stěžovatel.

Pokud bylo zboží takové povahy, že z něho nešlo vzít vzorek, anebo uznal-li to celní úřad za vhodné, byl stěžovatel povinen dodat na jeho výzvu popis zboží, vyobrazení, výkresy, zevrubnější vysvětlení o jakosti, způsobu výroby, určení nebo používání zboží. Stěžovatel mohl v zápise o stížnosti vyhradit sobě nebo příjemci

³⁴⁶ Např. vzorky, vyobrazeními, popisem atd.

³⁴⁷ § 110., odst. 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁴⁸ § 110., odst. 3 až 5 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁴⁹ § 231 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

zboží, jmenovaného v celní prohláše, dodatečné písemné odůvodnění stížnosti ve stížnostní lhůtě.³⁵⁰

Celní úřad předkládal zápis o stížnosti ústně podané s doklady a zprávou k rozhodnutí ministerstvu financí, a to ihned, nevyhradil-li stěžovatel sobě nebo příjemci zboží právo dodatečného písemného odůvodnění, nejpozději však ihned po uplynutí stížnostní lhůty.³⁵¹

Dle celního zákona, pokud byla písemná stížnost podána po uplynutí stížnostní lhůty nebo nešlo-li v době, kdy stížnost byla podána, s určitostí zjistit totožnost zboží nebo předmět sporu, stížnost celní úřad zamítl. Do rozhodnutí, jímž byla stížnost zamítnuta, mohla si osoba, které bylo rozhodnutí dáno, písemně stěžovat u celního úřadu, který stížnost zamítl, okrskové celní správě, jejíž rozhodnutí bylo konečné.³⁵²

V obou výše uvedených případech měl celní úřad připojit k rozhodnutí poučení, že stěžovatel mohl do tohoto rozhodnutí u něho podat písemnou stížnost nadřízené okrskové celní správě do třiceti dnů po dni, kterého mu rozhodnutí bylo doručeno.³⁵³

Pokud se někdo domníval, že rozhodnutím celního úřadu nebo okrskové celní správy jako první stolice byla porušena jeho práva, mohl si písemně stěžovat u úřadu, který rozhodl. O těchto stížnostech rozhodoval s konečnou účinností úřad přímo nadřízený úřadu, který vydal napadené rozhodnutí. Stížnost neměla vliv na pozastavení účinnosti vydaného rozhodnutí, avšak úřad, který vydal napadené rozhodnutí, mohl jeho výkon odložit.³⁵⁴

Výše uvedené ustanovení celního zákona velmi podrobně rozvádí též vládní nařízení, kde bylo stanoveno, že pokud se někdo domníval, že rozhodnutím celního úřadu nebo okrskové celní správy jako první instance byla porušena jeho práva, mohl si stěžovat písemně u úřadu, který rozhodl. Ve stížnosti musel být jmenován

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ Tamtéž.

³⁵² § 110., odst. 6 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁵³ § 231 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³⁵⁴ § 111. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

úřad, který vydal napadené rozhodnutí, datum a číslo tohoto rozhodnutí, rozsah v jakém se rozhodnutí napadá, právní ustanovení, o které stěžovatel nárok stížností hájený opíral, skutečnosti a důkazy, jimiž stížnost odůvodňoval a návrh opatření, jehož se stížností domáhal.³⁵⁵

Pokud byla stížnost podána na správném místě, úřad ji měl přezkoumat, zda byla podána včas a zda stěžovatel byl oprávněn stížnost podat. Nebyla-li stížnost podána včas nebo byla podána osobou, která neměla právo ji podat, úřad, jehož rozhodnutí bylo napadeno, ji zamítl s údajem důvodu a poučením o opravných prostředcích. Byla-li stížnost podána včas na správném místě oprávněnou osobou, úřad měl připojit ke stížnosti úřední spisy s ní souvislé a předložit je úřadu, který byl povolán rozhodnout o stížnosti.³⁵⁶

O stížnostech do rozhodnutí celního úřadu nebo do opatření finanční stráže rozhodovala s konečnou platností okrsková celní správa, v jejímž obvodu se nacházel onen celní úřad příp. finanční stráž. O stížnostech do rozhodnutí, které vydal okrsková celní správa v první instanci, rozhodovalo ministerstvo financí.

Uznal-li úřad, který rozhodoval o stížnosti, že stížnost potřebuje v určitém bodě vysvětlení nebo doplnění, vyzval stěžovatele, aby do určité lhůty doplnil nebo objasnil stížnost v bodech, které mu určil. Pokud tak stěžovatel neučinil, mohl úřad, který rozhodoval o stížnosti zvážit věc podle okolností jinak mu známých. Úřad rozhodující o stížnosti přezkoumal případ, maje zřetel na skutkovou povahu jeho, již uznal za pravou. Uznal-li úřad rozhodující o stížnosti, že je toho třeba ke správnému posouzení případu, mohl konat nebo dát vykonat šetření nebo vyslechnout znalce, aniž by stěžovatel měl právo být u toho přítomen nebo měl vliv na výběr znalce.³⁵⁷

Pokud navrhl stěžovatel, aby správnost důkazů nebo okolností ve stížnosti udaných byla zjištěna místním ohledáním, byl povinen, uznal-li úřad rozhodující o stížnosti za vhodné přijmout jeho návrh, uhradit výlohy spojené s vysláním úředního orgánu, znalce nebo komise na místo, a to ihned, jakmile mu byla

³⁵⁵ § 232 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

³⁵⁶ Tamtéž.

³⁵⁷ Tamtéž.

příslušná částka oznámena. Úřad rozhodující o stížnosti mohl také uložit stěžovateli, aby složil zálohu ke krytí těchto výloh. Pokud tak stěžovatel neučinil, ačkoliv k tomu byl vyzván, mohl úřad rozhodnout o stížnosti bez dalšího šetření a na skutkovém podkladě, který podle okolností mu známých uznal za pravý.³⁵⁸

Celním zákonem byla stanovena lhůta, ve které mohl být podána stížnost do výměry celní pohledávky. Činila 30 dnů a počínala dnem po doručení výměry. Pokud připadl poslední den stížnostní lhůty na neděli nebo zákonem uznaný den sváteční nebo památný, končila lhůta příštím všedním dnem. Dny poštovní dopravy se nepočítaly do lhůty, pokud byla stížnost dána na poštu doporučeně.³⁵⁹

Pokud celní úřad nebo okrsková celní správa, rozhodující v první instanci, nevyhověla žádosti strany, musela odůvodnit své rozhodnutí a vždy k němu připojit poučení o opravném prostředku, o stížnostní lhůtě i o tom, u kterého úřadu může být stížnost podána. Pokud poučení nebylo dáno, stalo se rozhodnutí právoplatným, pokud strana nepodala celní správě žádnou stížnost do 60 dnů po doručení rozhodnutí. Nesprávné poučení nesmělo být straně na újmu.³⁶⁰

Dle vládního nařízení bylo dále stanoveno, že pokud bylo rozhodnutí doručeno více osobám, běžela stížnostní lhůta každé osobě samostatně. Zanikla-li před uplynutím stížnostní lhůty osoba oprávněna stěžovat si, byla oprávněna podat stížnost ta osoba, která nastoupila do jejích práv a závazků. Pokud bylo oprávněno více osob podat stížnost, a podala-li stížnost některá z nich, mohla jiná osoba, oprávněná stěžovat si, připojit se ke stížnosti nebo sama stížnost podat, dokud neprošla její stížnostní lhůta. Pokus se dal stěžovatel zastoupit, mohl celní úřad požadovat, aby se zmocněnec prokázal plnou mocí.³⁶¹

Pakliže byla stížnost podána více oprávněnými osobami, z nichž jen jedna ji podepsala, pokládala se za stěžovatele pouze tato osoba. Podepsalo-li stížnost více oprávněných osob, pokládala se osoba podepsaná na prvním místě za zmocněnce všech ostatních. Úřad celní správy, u kterého byla stížnost podána, se měl přesvědčit, zda jde o stížnost do jeho rozhodnutí. Byla-li stížnost podána u

³⁵⁸ Tamtéž.

³⁵⁹ § 112., odst. 1 až 2 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁶⁰ § 112., odst. 3 zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁶¹ § 233 vládního nařízení č. 168/1927 Sb. z. a n.

jiného úřadu, než který vydal napadené rozhodnutí, vrátil ji úřad stěžovateli a upozornil ho na vadu, kterou učinil. Stížnostní lhůta se tímto nestavěla. Uznal-li úřad, jehož rozhodnutí bylo napadeno, že stížnost u něho včas a oprávněnou osobou podaná byla zřejmě důvodná, vyhověl jí.³⁶²

Řízení o stížnosti se zastavilo, podal-li stěžovatel dříve, než bylo podepsáno rozhodnutí o stížnosti, úřadu rozhodujícímu o stížnosti prohlášení, že stížnost odvolává; výlohy řízení vzniklé do onoho okamžiku byl však stěžovatel povinen uhradit. Odvolal-li stížnost zmocněnec zastupující více osob, mělo se za to, že všechny osoby jím zastoupené odvolaly stížnost. Podalo-li stížnost více oprávněných osob, vedlo se řízení dále jen s osobami, které stížnost neodvolaly nebo své připojení k ní.³⁶³

Stížnost nestavěla účinnost napadeného rozhodnutí. Úřad, který vydal rozhodnutí nebo úřad oprávněný rozhodnout o stížnosti mohl však povolit, aby s výkonem napadeného rozhodnutí bylo posečkáno, dokud nebude rozhodnuto o stížnosti, uznal-li, že tímto odkladem nevznikla celní právě újma, a bylo jisté, že tím nebude znemožněn nebo znesnadněn výkon rozhodnutí, nebo byl výkon rozhodnutí zajištěn.

Důkazy, znalecké posudky podané ve sporném řízení hodnotil úřad rozhodující o stížnosti podle své úvahy. Na důvody, důkazy a skutečnosti, jež se stěžovatel snažil uplatnit po uplynutí stížnostní lhůty, nebyl úřad povinen mít zřetel, leč by stěžovatel byl k tomu vyzván úřadem rozhodujícím o stížnosti. Pokud postačoval k zamítnutí stížnosti jediný důvod, nemuselo rozhodnutí odpovídat na ostatní námítky stížnosti.³⁶⁴

Nebyl-li rozhodnutím o stížnosti uznán nárok stížností hájený, uložily se stěžovateli v rozhodnutí výlohy řízení. Stěžovatel byl povinen ihned je zaplatit úřadu, který mu zaslal rozhodnutí, a který byl oprávněn zařídit jejich vybrání způsobem stanoveným pro vybírání a vymáhání dlužných přímých daní. Dal-li stěžovatel zálohu ke krytí výloh řízení a byly-li výlohy větší, musel uhradit

³⁶² Tamtéž.

³⁶³ Tamtéž.

³⁶⁴ Tamtéž.

doplatek, pokud byly menší, vrátily se mu jako přeplatek. Podalo-li stížnost více osob oprávněných si stěžovat, hradily útraty rukou společnou a nedílnou.³⁶⁵

Hlava VI. (§§113-138)

Hlava šestá obsahovala trestní ustanovení. Trestné činy zde byly rozlišovány na celní přestupky a celní nepořádnosti.³⁶⁶ V případě celních přestupků se jednalo o podloudnictví se zakázaným zbožím, podloudnictví se zbožím podléhajícím clu, celní zatajování, nadržování podloudnictví, ztěžování celního dozoru a ohrožování celního důchodku.

Jako dokonáný trestní čin byl za trestný považován i pokus celních přestupků,³⁶⁷ a též účast na celních přestupcích.³⁶⁸ Celním zákonem byly tresty za trestné činy: vězení, pokuta a propadnutí předmětu přestupku. Tyto tresty bylo možné uložit jednotlivě nebo vedle sebe.³⁶⁹

Pokud se vyměřovala pokuta podle celní pohledávky, vypočítávala se podle celní sazby, bylo-li uznáno, že zboží je výrobek smluvního státu, jinak podle všeobecné celní sazby. Základem pro výměru pokuty byla celní pohledávka. Pokud nešlo cenu zboží nebo celní pohledávku, podle kterých se pokuta vyměřovala, ani zjistit ani odhadnout, pak se uznávalo za pokutu od 20 korun do 500.000 korun podle okolností případu.³⁷⁰

Pokud byla uložená pokuta dle celního zákona nedobytná, nastupoval místo ní náhradní trest vězení od jednoho dne do jednoho roku. Náhradní trest vězení se stanovoval ve výměře jednoho dne za sto až tři sta korun podle míry provinění a podle výdělečných, důchodových, majetkových a dalších poměrů viníka.³⁷¹

Zboží, které mohlo propadnout nebo být důkazem v trestním řízení, se mělo co nejdříve zabavit. Pokud bylo zabavené zboží prodáno, zabavení zanikalo, jakmile bylo zboží odevzdáno zcizitelem nabyvateli, leč by nabyvatel v tuto dobu

³⁶⁵ Tamtéž.

³⁶⁶ § 113. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁶⁷ § 114. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁶⁸ § 115. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁶⁹ §§ 117. a 118. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁷⁰ § 119. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁷¹ § 120. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

o zabavení věděl nebo by mohl o něm vědět, kdyby se nedopustil hrubé nedbalosti.³⁷²

Pokud rozhodnutí znělo na propadnutí zboží, přecházelo zabavením zboží vlastnické právo k němu na stát. Práva třetích osob pak zanikala tímto okamžikem. Propadnutí nesmělo být uznáno, patřilo-li zboží nebo věcné právo k němu osobě, která o podloudnictví ani nevěděla, ani mu nenadržovala ani neměla z něho prospěch. Propadnutí nesmělo být vyřčeno, kdyby bylo nepřiměřeně tvrdé.³⁷³

Obchodníci, živnostníci, zemědělští a jiní podnikatele, kteří dováželi, vyváželi nebo provázely zboží pro účely svého podniku, ručili za pokuty uložené jejich zřízencům nebo učňům pro celní přestupky, spáchané při výkonu služebních úkonů. Ručení nevzniklo, pokud byl celní přestupek spáchán bez vědomí podnikatele, popř. jeho zástupce nebo pokud mu podnikatel nebo jeho zástupce nemohl zabránit, leč by měl prospěch z jejich činu.³⁷⁴

Veřejné dopravní podniky vyjma dopravních podniků státních ručily za pokuty, ke kterým byli odsouzeni jejich zřízenci pro celní přestupky spáchané při výkonu služebních úkonů. Jiné osoby ručily za pokuty, ke kterým byly pro celní přestupky odsouzeny osoby jsoucí pod jejich dohledem a patřící k jejich společné domácnosti. Avšak neručily, pokud byl celní přestupek spáchán bez jejich vědomí nebo jestliže mu nemohly zabránit.³⁷⁵

Kromě ručení třetích osob zákon znal taktéž věcné ručení. Za pokutu a za útraty řízení ručil předmět celního přestupku. Mimo zboží ručily za pokutu a útraty trestního řízení dopravní prostředky, kterých bylo použito při celním přestupku. Vyjma dopravních prostředků veřejných dopravních podniků ručily dále věci, kterých bylo užito k zabalení zboží nebo k zakrytí podloudnictví a které byly při spáchání skutku zadrženy, pokud byly zabaveny. Od věcného ručení mohlo být upuštěno, pokud by bylo nepřiměřeně tvrdé.³⁷⁶

³⁷² § 121. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁷³ § 122. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁷⁴ § 124. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ § 126. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

Trestní stíhání celních přestupků se promlčovalo v lhůtě tří let, stíhání celních nepořádností ve lhůtě jednoho roku, počínajíc dnem, ve kterém byl čin spáchán. Výkon trestů, které byly uloženy pro celní přestupky, se promlčoval ve lhůtě pěti let a výkon trestů uložených pro celní nepořádnosti se promlčoval ve lhůtě jednoho roku, v obou případech počínaje dnem, ve kterém nabylo rozhodnutí právní moci.³⁷⁷

Jednotlivé celní přestupky

Podloudnictví se zakázaným zbožím

Podloudnictví se zakázaným zbožím se dopustil ten, kdo úmyslně proti zákazu dopravil přes celní hranici zboží, jehož dovoz, vývoz nebo průvoz byl zakázán, nebo kdo úmyslně proti dovoznímu zákazu uvedl do volného oběhu zboží, jehož dovoz byl zakázán, avšak bylo poukázáno, uskladněno nebo zaznamenáno, nebo ten kdo úmyslně proti vývoznímu zákazu nedovezl zpět zboží ve stanovené lhůtě, jehož vývoz byl zakázán.³⁷⁸

Tento čin se trestal pokutou jedenkrát až čtyřikrát tak velkou, jako byla cena zboží. Kromě pokuty bylo možné uznat i propadnutí zboží, i když nepatřilo odsouzenému.³⁷⁹

Podloudnictví se zbožím podléhajícím clu

Podloudnictví se zbožím podléhajícím clu se dopustil ten, kdo jakýmkoliv způsobem úmyslně zkrátil celní důchodek, zejména tím, že zboží, které podléhalo clu, nedodal celnímu úřadu, zatajil ho při celním řízení, uvedl zboží, které bylo v oběhu vázaném do oběhu volného nebo kdo vylákal celní výhodu, která mu nepříslušela.³⁸⁰

Tento čin se trestal pokutou dvakrát až dvanáctkrát tak velkou, jako byla celní pohledávka nebo získaná celní výhoda. Kromě pokuty mohlo být i uznáno propadnutí zboží, i když nepatřilo odsouzenému.³⁸¹

³⁷⁷ § 128. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁷⁸ § 129. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁷⁹ Tamtéž.

³⁸⁰ § 130. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁸¹ Tamtéž.

Kromě pokuty mohlo být v případě podloudnictví se zakázaným zbožím a podloudnictví se zbožím podléhajícím clu uloženo vězení od jednoho dne do jednoho roku, jestliže zkrácená celní pohledávka převyšovala 5000 korun; jestliže viník byl již jednou pro podloudnictví právoplatně odsouzen a dopustil se opět podloudnictví do pěti let po odsouzení.³⁸²

Vyjma pokuty bylo možné uznat dále trest vězení od jednoho dne do jednoho roku v případě, kdy pachatel spáchal podloudnictví úmyslně společně se dvěma nebo více osobami; když pachatel se dopouštěl podloudnictví po živnostensku nebo ze zvyku; když pachatel se snažil uniknout svému zadržení nebo zadržení předmětu podloudnictví, používajíc přitom zvířat nebo dopravního prostředku poháněného mechanickou silou, nebo když tímto způsobem se snažil po zadržení osvobodit sebe nebo předmět přestupku a když měl podloudník při činu u sebe zbraň, aby mohl odporovat zadržení.³⁸³

Celní zatajování

Celního zatajování se ze zákona dopustil ten, kdo zboží podloudně dovezené vědomě koupil, přijal do zástavy nebo jinak na sebe převedl, zatajil nebo prodal v úmyslu získat majetkový prospěch.³⁸⁴

Tento celní přestupek se trestal pokutou jedenkrát až čtyřikrát tak velkou, jako byla cena zboží, jehož dovoz byl zakázán, nebo pokutou dvakrát až dvanáctkrát tak velkou, jako byla celní pohledávka, pokud šlo o jiné zboží. Vyjma pokuty mohlo být uznáno i propadnutí zboží, i když nepatřilo odsouzenému.³⁸⁵

Nadržování podloudnictví

Nadržování podloudnictví se dopustil ten, kdo úmyslně byl nápomocen jiné osobě, která se dopustila podloudnictví, aby jí zajistil prospěch z činu. Toto nadržování se trestalo pokutou jedenkrát až dvakrát tak velkou, jako byla cena zboží, pokud šlo o zboží, jehož dovoz byl zakázán nebo pokutou jedenkrát až čtyřikrát tak velkou, jako byla celní pohledávka, pokud šlo o jiné zboží.³⁸⁶

³⁸² § 131. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁸³ Tamtéž.

³⁸⁴ § 133. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁸⁵ Tamtéž.

³⁸⁶ § 134. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

Stejného přestupku se dopustila osoba, která úmyslně napomáhala jiné osobě, která se dopustila podloudnictví, aby ušla potrestání. Toto jednání bylo trestáno pokutou do 20.000 korun, které však nesmělo být vyšší než nejvyšší pokuta, která mohla stihnout pachatele. Pro nadržování nesměla být potrestána osoba, která pomáhala osobě, s kterou byla spřízněna v linii vzestupné nebo sestupné, svému sourozenci nebo manželu.³⁸⁷

Ztěžování celního dozoru

Ztěžování celního dozoru se dopustil ten, kdo úmyslně, ačkoliv se nedopouštěl podloudnictví, jednal proti ustanovením omezujícím přestup celní hranice se zbožím, jehož dovoz nebo vývoz byl zakázán, nebo se zbožím, podléhajícím clu, daním nebo jiným dávkám. Dále ten kdo nedbal ustanovení omezujících oběh zboží, zboží odebíral, dále dopravoval, uschovával nebo prodával.³⁸⁸

Dále ten, kdo uložil zboží, jehož dovoz nebo vývoz byl zakázán, nebo zboží podléhající clu, daním nebo jiným dávkám, ve vlaku nebo na lodích na nenáležitém místě. Dále ten, kdo vyložil nebo vyhodil zboží, jehož dovoz byl zakázán, nebo zboží podléhající clu, daním nebo jiným dávkám z vozidla nebo plavidla po přestupu celní hranice před příchodem k celnímu úřadu nebo zboží, jehož výstup musel být prokázán, po výstupním celním řízení před přestupem celní hranice. A dále ten, kdo svémocně odnímal zboží celnímu dozoru.³⁸⁹

Tento celní přestupek se trestal pokutou jedenkrát až dvakrát tak velkou, jako byla cena zboží, šlo-li o zboží, jehož vývoz nebo dovoz byl zakázán, nebo pokutou jedenkrát až čtyřikrát tak velkou, jako byla celní pohledávka, pokud šlo i jiné zboží.³⁹⁰

Ohrožení celního důchodku

Ohrožení celního důchodku se dopustil ten, kdo se nedopouštěl podloudnictví, avšak vědomě nebo z hrubé nedbalosti zamlčel v celním prohlášení

³⁸⁷ Tamtéž.

³⁸⁸ § 135. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁸⁹ Tamtéž.

³⁹⁰ Tamtéž.

nějaké zboží nebo udal menší množství zboží nebo učinil nesprávné údaje o druhu, povaze, zemi původu nebo určení zboží nebo o zamýšleném použití, mohlo-li jeho jednáním být zkrácen celní důchodek nebo vylákána celní výhoda. Témuž trestu podléhal ten, kdo vědomě nebo z nedbalosti použil zboží, pro které bylo dosaženo na základě správných údajů celního osvobození nebo celní výhody, později k účelu, který neodpovídal získanému celnímu osvobození nebo celní výhodě, aniž to oznámil celnímu úřadu.³⁹¹

Tento celní přestupek se trestal pokutou jedenkrát až čtyřikrát tak velkou, jako byla ohrožená celní pohledávka nebo možná celní výhoda.³⁹²

Celní nepořádnosti

Celní nepořádnosti se dopustil ten, kdo jednal proti ustanovením celního zákona nebo proti nařízením vydaným k provedení tohoto zákona jinak než celního přestupku, když takovým jednáním byl ztížen řádný výkon celního dozoru.³⁹³

Celní nepořádnost se trestala pokutou do 1000 korun, pokud na ní nebyl stanoven těžší trest podle jiných zákonů. Trest mohl být zvýšen až do 10.000 korun, pokud pachatel překážel úmyslně svým jednáním orgánu celní správy při výkonu služby.³⁹⁴

Celní nepořádnosti, které byly spáchané zaměstnanci ve službě veřejného dopravního podniku, trestali jejich představení jako porušení služební povinnosti. V ostatních případech trestaly celní nepořádnosti úřady celní správy.³⁹⁵

V závěru hlavy šesté se nacházela konečná a přechodná ustanovení, kde mimo jiné bylo stanoveno, že celní přestupky jsou těžkými důchodkovými přestupky, celní trestné činy se nepřičítaly osobám mladším čtrnácti let, celní přestupky trestaly důchodkové soudy a že úřady a důchodkové soudy rozhodující o celních přestupcích a celních nepořádnostech hodnotí provedené důkazy podle volné úvahy a v neposlední řadě, že neznalost celního zákona, dovozních,

³⁹¹ § 136. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁹² Tamtéž.

³⁹³ § 137. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁹⁴ Tamtéž.

³⁹⁵ Tamtéž.

vývozních a průvozních zákazů, celního sazebníku a ustanovení vydaných k jejich provedení a vysvětlení neomlouvá.³⁹⁶

Hlava VII. (§§ 139-141)

V hlavě sedmé byla zakotvena závěrečná ustanovení, která se týkala vyvlastnění, účinnosti a provedení zákona. V souvislosti s vytvořením nových státních hranic na jihu československého státu obsahovala tato hlava zmocnění pro ministra financí o vyvlastnění a odstranění zařízení, která se nacházela v pohraničním pásmu a znesnadňovala přehlednost celní hranice a kontrolu oběhu zboží v této oblasti.³⁹⁷

Celní zákon měl nabýt účinnosti dnem 1. ledna 1928,³⁹⁸ a měl být proveden ministrem financí, průmyslu, obchodu a živností a zemědělství po dohodě se zúčastněnými ministry.³⁹⁹

1.3.4. Některé vybrané další právní předpisy

1.3.4.1. Vládní nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

Vládní nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n. ze dne 20. dubna 1923,⁴⁰⁰ a následně v textu této práce uvedené vládní nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n. ze dne 22. července 1932⁴⁰¹ se týkala nošení služebního stejnokroje v období první Československé republiky, jejichž ustanoveními se řídili celní úředníci.

Celní úředníci měli povinnost oblékat služební stejnokroj ve službě,⁴⁰² avšak mohli ho nosit též na cesty do služby a při návratu z ní. V ostatních případech jen tehdy, pokud to vyžadovala povaha nebo zájem služby z jiného důvodu. Stejnokroj se pořizoval na míru ve specializovaných obchodech tzv. „Oděvnách“. Stejnokroj si úředník pořizoval na své náklady.⁴⁰³

³⁹⁶ § 138. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁹⁷ Blíže § 139. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁹⁸ § 140. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

³⁹⁹ § 141. zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

⁴⁰⁰ Vládní nařízení č. 89/1923 Sb. z. n., o služebním stejnokroji celních úředníků.

⁴⁰¹ Vládní nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n., o služebním stejnokroji státních úředníků služby celní.

⁴⁰² § 1, odst. 1 vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴⁰³ Srv. též a dále níže v textu FAJSTAVROVÁ, J. (ed.). *JUDr. Emil Martinec, osobnost československého celnictví. Finanční stráž československá*. Hradec Králové: Celní ředitelství Hradec Králové, 2011, s. 12.

Služební stejnokroj se sestával z čepice, blůzy, dlouhých kalhot, pláště nebo pláštěnky, šedých rukavic z přírodní kůže nebo pletených rukavic šedé barvy.⁴⁰⁴

Ve služebním stejnokroji bylo např. zakázáno nakupovat, tlačit kočárek nebo kouřit na veřejnosti. Pozdrav ve stejnokroji se podával zdravicí zdviženou pravou rukou obrácenou dlaní dopředu k pravé straně čepice tak, že se konce prstů dotýkaly jejího štítku.⁴⁰⁵

Čepice se vyráběla z jemného sukna tmavozelené barvy, vpředu i vzadu osm až devět cm vysoká. Měla vyztužené rovné dýnko, stěny rovněž vyztužené a vodorovný štítek mírně hranatého tvaru z lakované kůže. Uvnitř kolem dolního okraje bylo kožené potítko. Zevně kolem dolního okraje čepice se vinuly těsně vedle sebe dvě 5 mm široké, ploché, zlaté leonské šňůry s rýhou uprostřed. Na štítek byla volně položena šňůra pletená ze dvou zlatých dvojpramenných šňůrek, jejíž konce byly připevněny po stranách čapky malým kovovým knoflíkem. Kolem hořejšího okraje čepice se vinula 5 mm široká, uprostřed rýhovaná plochá zlatá leonská šňůra.⁴⁰⁶

Vpředu čepice byl uprostřed nahoře umístěn odznak kruhovitěho tvaru o průměru 5 cm tak, že jeho horní okraj kryl leonskou šňůru. Tento odznak se skládal z malého státního znaku v heraldických barvách (dvojocasý lev vyšitý na štítě z červeného sukna) a z ozdobného lemu, jež tvořil dvojřadý, dole zauzlený věnec zlatem vyšitých lipových lístků. Podklad odznaku tvořilo světle zelené sukno.⁴⁰⁷

Blůza se vyráběla ze sukna tmavozelené barvy. Límeček blůzy byl jednoduchý, stojatý, asi 5 cm vysoký a měl na každém konci výložku ze světlezeleného sukna s iniciálkou C zlatem vyšitou. Blůza měla dvě náprsní kapsy 15 cm široké a 19 cm hluboké a dvě dolní kapsy 16 cm široké a 19 cm hluboké. Všechny kapsy byly šity zespoda a překlopeny trojzubou rovnou patkou 4 cm,

⁴⁰⁴ § 1, odst. 2 vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴⁰⁵ § 1, odst. 4 vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴⁰⁶ § 2, bod. 1. vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴⁰⁷ Tamtéž.

uprostřed 6,5 cm širokou. Blůza se u límce zapínala na háček a na těle šesti hladkými kostěnými knoflíky do spodní lišty levé přednice.⁴⁰⁸

Kalhoty byly dlouhé, šity z tmavošedé látky, a zhotoveny ze dvou předních a dvou zadních dílů. V pase byly podšity. V hořejší části přednic byly všity kapsy 16 cm široké a 30 cm hluboké. V létě bylo dovoleno nosit kalhoty barvy bílé nebo kávové.⁴⁰⁹

Plášť, který byl z látky tmavozelené barvy, byl opatřen po celé délce podšívkou a šit v takových rozměrech, aby pod ním mohla být volně nošena blůza, a aby jím bylo přikryto tělo asi 25 cm pod kolena. Plášť se šil ze dvou přednic z dvoudílného zadku, dvou rukávů a límce. Přeložený límec byl 8 cm vysoký, oba konce byly zaokrouhleny, a byl-li límec vyhrnut, vzdálené od sebe 25 mm. Na levé spodní straně límce byla přišita soukenná krční spona 5 cm široká s dírkou, na pravé straně pak malý kostěný knoflík. Na každém konci límce byla přišita výložka ze světlezeleného sukna s iniciálkou C zlatem vyšitou.⁴¹⁰

Každá přednice pláště byla opatřena šesti od sebe stejně vzdálenými velkými kovovými knoflíky a šesti dírkami tak, aby vzdálenost mezi oběma nejhořejšími knoflíky činila 18 cm a mezi nejdolejšími 14 cm, když se plášť zapnul. Na každé přednici byla v dolní části kapsa 18 cm široká a 20 cm hluboká s rovnými patkami 20 cm dlouhými a 10 cm širokými a podšitými látkou. Uvnitř pláště na levé straně ve výši spodního okraje průramku byla náprsní kapsa 18 cm široká a 20 cm hluboká.⁴¹¹

Ve výši pasu vzadu byla 6 cm široká a 32 až 37 dlouhá látková spona, zapnutá na koncích velkými kovovými knoflíky, které byly přišity na podélné 20 cm dlouhé a 4cm široké patce, všité do podélného švu. Sámka v zádech byla sešita až ke sponě. Rozparek byl 40 až 60 cm dlouhý, na pravé liště měl čtyři malé kovové knoflíky a na levé čtyři dírky. Na dolní části rukávů byla přišita 20 cm vysoká výložka ze stejné látky jako plášť, která shrnuta prodlužovala rukáv.⁴¹²

⁴⁰⁸ § 2, bod. 2. vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴⁰⁹ § 2, bod. 3. vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴¹⁰ § 2, bod. 4. vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴¹¹ Tamtéž.

⁴¹² Tamtéž.

Pláštěnka, která byla z tmavozelené látky, byla šita ze dvou přednic, zadku a límce, tak aby sahala asi 25 cm pod kolena. Přednice byly opatřeny otvory 35 cm dlouhými. Na pravé straně bylo šest kostěných knoflíků, na levé straně šest dírek na liště všitých. Pod límcem byla připevněna kápě. Na každém konci límce pláštěnky byla přišita výložka ze světlezelené látky s iniciálkou C zlatem vyšitou.⁴¹³

1.3.4.2. Vládní nařízení č. 132/1932 Sb. z. a n.

Dle vládního nařízení 131/1932 Sb. z. a n., o služebním stejnokroji celních úředníků,⁴¹⁴ došlo jednak ke zrušení dosavadních předpisů o služebním stejnokroji celních úředníků, tj. výše uvedeného vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n. a též vládního nařízení č. 18/1928 Sb. z. a n.,⁴¹⁵ a došlo zejména ke změně stejnokroje celníků a jako součást stejnokroje přibyla poboční zbraň – mečík, jehož zavedení do výstroje dosáhli celní úředníci plnohodnotný „důstojnický“ status státních složek té doby.⁴¹⁶

Vládní nařízení č. 132/1932 Sb. z. a n. se dělilo na tři díly, kdy díl první obsahoval všeobecná ustanovení, díl druhý popis služebního stejnokroje a díl třetí závěrečná ustanovení. V případě všeobecných ustanovení bylo stanoveno, že ustanovení tohoto nařízení mělo platit pro celní úředníky, a pokud zde nebylo stanoveno jinak, i pro čekatele na služební místa celních úředníků.⁴¹⁷

Celním úředníkům byla nařízením dána povinnost nosit služební stejnokroj ve službě, na cestě do služby a při návratu z ní a dále pak, pokud to povaha nebo zájem služby vyžadovaly z jiného důvodu. Celní úředníci měli též povinnost udržovat součástky služebního stejnokroje v pečlivém pořádku.⁴¹⁸

Od předcházejícího výše uvedeného nařízení zde byl popsán podrobněji služební pozdrav. Ve služebním stejnokroji se pozdrav vykonával tím způsobem,

⁴¹³ § 2, bod. 5. vládního nařízení č. 89/1923 Sb. z. a n.

⁴¹⁴ Vládní nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n., o služebním stejnokroji státních úředníků služby celní.

⁴¹⁵ Viz § 16 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴¹⁶ Níže k textu srv. FAJSTAVROVÁ, J. (ed.). *JUDr. Emil Martinec, osobnost československého celnictví. Finanční stráž československá*. Hradec Králové: Celní ředitelství Hradec Králové, 2011, s. 13 a ŠUSTIAK, M. Chladné zbrane finanční stráže a colnej správy v Rakúsko-Uhorsku, prvej ČSR a za Slovenského štátu. *Colné aktuality*. Červenec – srpen 2010, s. 2 an.

⁴¹⁷ § 1 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴¹⁸ § 2 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

že zdravící zdvihl pravou ruku obrácenou dlaní dopředu k pravé straně čepice tak, že se koncem prstů dotýkal jejího štítku, prsty přitom měly být semknuty a mírně napjaty, palec ruky se měl přitáhnout ke dlani, která byla vzpřímena.⁴¹⁹

Za součásti služebního stejnokroje se dle tohoto nařízení považovaly: čepice, blůza, dlouhé kalhoty, plášť, popř. pláštěnka, rukavice, černé boty⁴²⁰ a poboční zbraň s třapcem.⁴²¹ Dle nařízení měla být čepice z jemné látky nebo česané příze tmavozelené barvy, s podšívkou a pevného tvaru. Dýnko bylo kulaté, vyztužené, z nepromokavé (impregnované) látky a odpředu dozadu skloněné. Spodní část svršku byla vepředu 5 cm a vzadu 4 cm vysoká.

Vpředu na spodní části čepice byl připevněn zlacený kovový střední státní znak, kolem něho bylo u úředníků čtvrté a třetí platové třídy po obou stranách umístěn zlatý, vyšitý a kovový emblém z lipových listů a u úředníků nižších platových tříd, kteří byli ustanoveni přednosta úřadů, po každé straně stylizovaný lipový list ve stejném provedení. Ve své dolní části byla čepice kolem dokola přepásána zlatou šňůrou 3 mm širokou. Po stranách čepice byla po jednom knoflíčku, na kterých byl připnutý podbradník ze zlacených šňůrek. Na spodní vnitřní straně bylo přišito potítko.⁴²²

Blůza, z jemné látky nebo česané příze tmavozelené barvy, byla střižena v takové délce, aby při napjaté ruce dosahovala do polovičky dlaně. Blůza se skládala ze dvou předních dílů, zadního dílu, dvou rukávů, čtyř dovnitř našitých kapes, z přeloženého pět a půl cm vysokého límce a měla v zadní části v pase jednoduchou všitou sponu širokou pět cm. Zadní část blůzy měla rozparek v délce od spony dolů. Na pravé přední části bylo sedm knoflíků, na levé sedm obšitých dírek. Každá přední část měla jednu náprsní kapsu, jejíž průměrný rozměr byl 15 cm široký a 17 cm hluboký a jednu spodní kapsu, jejíž průměrný rozměr byl 17 cm široký a 19 cm hluboký. Otvory kapes byly kryty patkami, které se zapínaly na knoflík.⁴²³

⁴¹⁹ § 3 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴²⁰ Nikoliv polobotky.

⁴²¹ § 5 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴²² § 6 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴²³ § 7 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

Rukávy blůzy byly dvoudílné a byly při dolním konci vzadu opatřeny třemi knoflíky. Límeček byl ztužen plátěnou vložkou a opatřen dvěma háčky k zapínání. Vpředu na obou koncích límce byly přišity výložky a na nich příslušné odznaky. Okraje blůzy, límce, spony a patek byly lemovány látkou barvy výložek. Letní blůzy mohly být z mohérové látky téhož střihu barvy. K blůze se nosil stojatý tvrdý límeček bílé barvy.⁴²⁴

Kalhoty byly z jemné látky nebo z česané příze tmavozelené barvy. Skládaly se ze dvou předních a dvou zadních dílů a v pase byly podšity. V hořejší části předních dílů byly kapsy. Do zevních švů obou nohavic byla všita lemovka barvy výložek. V létě bylo dovoleno nosit kalhoty v barvě bílé nebo kávové stejného střihu.⁴²⁵

Plášť byl vyhotoven z jemné látky nebo česané příze tmavozelené barvy. Sahal asi 15 cm pod kolena, měl černou podšívku, a skládal se ze dvou předních dílů a jednoho zadního dílu, ze dvou rukávů a z přehnutého límce. Na obou předních dílech bylo po šesti knoflicích kolmých směrem stejně od sebe vzdálených na levé z nich šest dírek. Pokud byl plášť zapnut, byly dva hořejší knoflíky od sebe vzdálené 16 cm, dolejší pak 14 cm. Na každém předním dílu byla přišita rovná plátěná kapsa. Uvnitř pláště na levé straně byla náprsní kapsa. Zadní část pláště měla rozperek 50 cm dlouhý, k jehož zapínání byly na pravé liště čtyři knoflíčky, na levé pak čtyři obšité dírky. Na zadní části pláště byly ve výši boku přišity dvě svislé patky, 23 cm dlouhé, 4 cm široké, které měly na hořejším konci po jednom knoflíku, na které se zapínala spona asi 6 cm široká a asi 25 cm dlouhá.⁴²⁶

Límeček pláště byl černý sametový, střižený v celku a měl na každém konci přišitou výložku jako na blůze. Na levé straně límce vespod byla přišita krční spona, na pravé straně knoflíček. Límeček se zapínal pletenou sponou. Okraje pláště, límce, přehybů, patek a spony byly olemovány látkou barvy výložek.⁴²⁷

Pláštěnka byla z látky nebo lodenu tmavozelené barvy a skládala se ze dvou předních dílů, zadního dílu a ze sametového límce. Byla střižena tak, aby

⁴²⁴ Tamtéž.

⁴²⁵ § 8 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴²⁶ § 9 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴²⁷ Tamtéž.

dosahovala asi 10 cm pod kolena. Přední díly měly olemované otvory v délce 35 cm. Na pravé straně bylo pět knoflíků, na levé pět obšitých dírek v liště. Výložky na límci byly stejné jako u pláště. Pod límcem byla připnuta kápě.⁴²⁸

Rukavice byly tmavošedé barvy, buď z přírodní kůže, nebo pletené. Při slavnostních příležitostech se používaly rukavice barvy bílé z jelení kůže nebo glacé. Letní rukavice byly nitěné stejných barev.⁴²⁹

Poboční zbraň (mečík) se nosila přes plášť nebo blůzu na levé straně těla. Mečík se skládal z čepele, jílce a pochvy. Čepel mečíku byla z ocele, rovná, leštěná, v horní části vybíhala ve stopku, která ji spojovala s jílcem. Jílec se skládal z rukojeti, příčky a hlavice. Rukojeť byla bronzová, po obou stranách vyzdobena perleťovým vyložením, v němž byl ve středu na vnější straně umístěn malý státní znak. Příčka byla taktéž z bronzu a hlavice po stranách zdobena lipovými lístky. Končila lví hlavou, do jejíž tlamy byl vsazen kroužek, jímž se protahoval trapec, který byl zhotoven z lesklých zlatých praméneků. Pochva byla kovová, v prostření části povlečená tmavozelenou hlazenou kůží a ukončená pozlaceným kováním, zdobeným stylizovanými lipovými ratolestmi s plody. Na vnější horní části pochvy byl připevněn stylizovaný lipový list.⁴³⁰

Všechny vnější kovové části mečíku, pokud nebyly opatřeny perletí, kůží nebo kováním, byly pozlacené. Mečík byl dlouhý 40 cm, a jak bylo výše uvedeno, nosil se na levé straně těla, vždy na pase. Z tohoto důvodu se zasunoval do závěsu, který byl připevněn dvěma řemínky na pase tím způsobem, že lipový list na pochvě vsunutím pochvy do závěsu byl vysunut. Na hlavici a příčce jílce byl zavěšen trapec, který se skládal z upevňovacích pásků a žaludu. Trapec byl zhotoven z lesklých zlatých praméneků. Žalud trapece byl opleten nahoře dracounem a dole napolo uzavřen.⁴³¹

Pas byl 5 cm široký, z kůže, tmavozelené barvy. Spona pasu, na které byl vytepán malý státní znak, byla z pozlaceného plechu asi 2 mm tlustého, a byla bezprostředně připevněna na pas a připínala se na hák přiletovaný na levý okraj pod

⁴²⁸ § 10 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴²⁹ § 12 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴³⁰ § 15 vládního nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n.

⁴³¹ Tamtéž.

státním znakem. Tento hák se zavěšoval do průvlečky z téhož materiálu jako spona, upevněné na druhém konci pasu.⁴³²

⁴³² Tamtéž.

2. Celní správa

2.1. Historický exkurz

Zárodky jakési celní správy na našem území lze spatřovat na hradech. Ve středověku vybírali clo zvláštní úředníci, kteří byli jmenováni vladařem, kterému celní právo náleželo. Vladař měl tzv. celní regál, tj. výsostné právo na vybírání cla, které propůjčoval.

Vrchnosti bylo vyhrazeno vybírat cla z věcí konkrétně vyjmenovaných, za což jí náležel podíl na výtěžku. Clo z ostatních předmětů vybíral celník. Cla se vybírala od cizích kupců u zemských bran. Za to pak byla zajištěna ochrana kupci a jeho průvodu. Proto se výše cla určovala podle početnosti kupcova průvodu, jeho vozů a koní.⁴³³

Ve 13. století se v Čechách setkáváme na místě úřadu s úřadem celního písaře. V pozdější době se ve větších městech vyskytovaly oba úřady vedle sebe. Celník měl zejména na starosti vlastní vybírání cla, čili obor účetní a pokladniční, zatímco celní písař zastával obor konceptní a právní. S úřadem celníka a později celního písaře byla spojena také moc soudní, kdy mohl zakročit proti osobám, které porušovaly celní předpisy.⁴³⁴

Soudní moc těchto úředníků byla různorodá. V některých městech měl celní písař sám právo soudit o celních přestupcích, v jiných pouze právo pohnat viníka před soud, v některých městech fungovaly zvláštní celní soudy.⁴³⁵

Ze 70. let 17. století se nám dochovala tzv. Stichova celní mapa,⁴³⁶ podle které byla naše země rozdělena na deset celních obvodů: jablonecký, chomutovský, přísečnický, chebský, tachovský, prachatický, českobudějovický, německobrodský, vysokomýtský a trutnovský.⁴³⁷

⁴³³ GRÚŇ, L. Správa celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, XV. svazek Soukromé – Správa ústřední*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2019, s. 585.

⁴³⁴ Tamtéž.

⁴³⁵ Tamtéž.

⁴³⁶ Stichova celní mapa byla objevena až ve 20. letech 20. století RNDr. Františkem Roubíkem, který ji zrekonstruoval. Mapa je uložena v Národním muzeu v Praze.

⁴³⁷ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 27.

Tato mapa byla zhotovena pro potřebu celní správy v zemi písařem celních zemských komisařů Janem Stichem roku 1676, který se roku 1672 stal písařem úřadu pohraničních celních komisařů. Do mapy se rozhodl zakreslit všechny údaje, které se vztahovaly k celní správě v zemi. Tak vznikla v letech 1672 až 1676 jako výsledek Stichových objížděk pohraničního celního pásu země jeho celní mapa.⁴³⁸

Jeho mapa není jen obrazem celní organizace v Čechách, ale i podrobnou mapou pohraničí, jeho cest a stezek, hor, lesů, vodních toků a přibližně 460 pohraničních míst, celních a výběrčích stanic, které Stich ve své úřední funkci celního revizora objížděl, aby sledoval vybírání poplatků a výnos odváděl do Prahy.⁴³⁹ Stichova mapa nebyla určena pro veřejnost, ale pouze pro úřední potřeby celní správy.

Dozorčím orgánem celní stanice byl celní pojezdny, který kontroloval všechny celní stanice ve svém obvodu a byl prostředníkem ve styku s nadřízeným orgánem, tím byla česká komora. U stezek, kde se zboží pašovalo, byly zřízeny filiální celní stanice. Vrchní dozor nad celními stanicemi a nad všemi celními stanicemi náležel celním komisařům, kteří byli podřízenými české komory. Jeden byl vrchní celní výběrčí peněz a druhý vrchní účetní.⁴⁴⁰

Celní orgány měly sídlo ve městech, zvláště na pohraničí. Silnice, které vedly celními obvody, byly kontrolovány celními stanicemi různých stupňů, a to podle významu silnic. Někdy u důležitějších silnic byly dále od hranic zřízeny důležitější a lépe vybavené celní stanice, na kterých byli obvykle umístěni dva celní úředníci. Na menších stanicích byl zpravidla jeden celní výběrčí.

U stezek byly zřizovány filiální celní stanice. Úplně na hranicích byli výběrčí celních lístků, kteří revidovali provoz a vybírali od obchodníků, kteří odjížděli ze země celní potvrzení. Kontrolovala se i neschůdná místa na hranicích,

⁴³⁸ ROUBÍK, F. *Soupis map českých zemí. Svazek 1. Přehled vývoje kartografického zobrazení Čech, celkové mapy Čech, mapy krajů v Čechách, mapy zemí Koruny české, historické mapy českých zemí.* Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1951.

⁴³⁹ KUCHAR, K. *Naše mapy odedávna do dneška.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958.

⁴⁴⁰ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR.* Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 27 a dále níže k textu této práce s. 27-29.

nebo v jejich blízkosti, aby se tak zabránilo pronést nebo provést zboží bez zaplacení cla. Tato kontrola byla prováděna ze strany dozorců, kteří procházeli nebo projížděli celým hraničním pásmem a kontrolovali každého, zda nevezve neproclené zboží.

V případě měst, zde v městských branách konali povinnosti celních výběrčích zvláštní zaměstnanci, někdy s několika pomocníky. Na důležitých mostech byli výběrčí. K personálu celní správy náleželi také cestáři, kteří se starali o sjízdnost cest.

Vrchní dozor nad celními stanicemi a nad všemi celními zaměstnanci náležel dvěma hraničním celním komisařům, kteří byli přímo podřízeni české komoře. Jeden z nich byl vrchním celním výběrčím peněz, druhý pak zastával funkci vrchního účetního. Oba dva vykonávali dozor nad provozem celních stanic v celých Čechách. Jednou, obvykle dvakrát za rok měli povinnost navštívit celní stanice a zkontrolovat, zda službu konající personál vykonává své povinnosti podle předpisů, mimo jiné kontrolovali i celní a jiné dokumenty.

Tito komisaři měli také právo navrhnout nové zaměstnance,⁴⁴¹ měli dbát na to, aby nikdo svévolně nezaváděl nové celnice nebo nevybíral celní poplatky. O svých cestách podávali pravidelně zprávy a odváděli peníze, které vyzvedli z pokladen uložených na celnicích.

Výkonnými orgány celních stanic jak v Praze, tak v pohraničí byli celní zřízení. Měli celou řadu povinností, např. prohlédnout všechno zboží, ať už bylo vezeno, plaveno nebo neseno, zjišťovat, zda zboží, za které bylo zaplacení clo v Praze, nebo na jiné celní stanici, skutečně odpovídá tomu, co se přes hranice převáželo, měli povinnost vést rejstřík, do kterého měli každý den zapisovat, co a za jaké zboží byly vybrány peníze.

K výkonným orgánům náleželi též výběrčí. Výběrčí vybíral a ukládal do pokladny. Když celní výběrčí vybral předepsané poplatky a odebral event. stvrzenky o zaplacení cla na jiné stanici, odevzdal taková potvrzení účetnímu, který

⁴⁴¹ Většina zaměstnanců celní správy pocházela z řad obchodníků nebo řemeslníků.

je dával do svazku. Výběřčí měl povinnost vydat úřední potvrzení obsahující druh zboží, jeho množství, cenu a majitele. To vše bylo pak zapsáno do rejstříku. Tyto doklady tvořily podklad pro revizní celní orgán, jimiž byli výše jmenovaní celní komisaři. Pražskému výběřčímu cla byli v podřízeném postavení výběřčí na pražských mostech, mýtní výběřčí na Pohořelci a dozorcí u říčních přivozů.

Na celnici v Praze dostal ten, kdo proclíval zboží, dvě potvrzení. Jedno bylo psáno červeným inkoustem, kde bylo uvedeno datum proclení a výše cla. Druhé potvrzení bylo sepsáno černým inkoustem, ve kterém bylo uvedeno proclívané zboží. Červené potvrzení odevzdával obchodník v městské bráně. Černé potvrzení odevzdával obchodník na zemských hranicích výběřčímu celních lístků.

2.2. Organizace a struktura celní správy v rakouské a v rakousko-uherské monarchii

Ministerstvo financí, které vzniklo v roce 1848, bylo mimo jiné i nejvyšším orgánem celní správy. Jednalo se tak v celní správě o třetí instanci, sídlící ve Vídni. Druhou instancí celní správy byla zemská finanční ředitelství.⁴⁴² Zemská finanční ředitelství spravovala oblast celnictví pro jednotlivé země rakouské monarchie. Byla podřízena ministerstvu financí.⁴⁴³

Okresní komorní správy, které vznikly spojením úřadu pro správu nepřímých daní, důchodků a cel roku 1833 byly v roce 1854 přebudovány v okresní finanční ředitelství (v menších zemích finanční inspektoráty). Tyto se staly prvními instancemi pro správu cel a celní úřady s finanční stráží⁴⁴⁴ jim byly podřízeny.⁴⁴⁵

Největší počet celních úřadů se nacházel na hranicích. Do konce existence habsburské monarchie síť celních úřadů bez podstatnějších změn. V českých

⁴⁴² Ve Slezsku byl tento úřad nazván finančním ředitelstvím.

⁴⁴³ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 27.

⁴⁴⁴ K finanční stráži tohoto období blíže MACKOVÁ, M. *Finanční stráž v Čechách 1842-1918*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017, s. 35 an. Srv. též BRZOBOHATÝ, E. Finanční správa v českých zemích 1850-1918. In: SAP 1977, s. 4 an.

⁴⁴⁵ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 27 a dále níže k textu této práce s. 27-29.

zemích roku 1856 působilo 117 celních úřadů.⁴⁴⁶ Roku 1909 se jejich počet rozšířil na 127 celních úřadů, z toho 18 hlavních celních úřadů I. kategorie, které byly v podstatě všichni ve vnitrozemí, 22 hlavních celních úřadů II. kategorie, 34 vedlejších celních úřadů I. kategorie a 53 vedlejších celních úřadů II. kategorie.⁴⁴⁷

Z celkového počtu 127 celních úřadů jich bylo 26 vnitrozemských, 16 v Čechách, 6 na Moravě a 4 ve Slezsku. Celní vnitrozemské úřady v Čechách byly rozmístěny v Praze, Plzni, Karlových Varech, Českých Budějovicích, Chomutově, Žatci, Teplicích, Ústí nad Labem, Litoměřicích, České Lípě, Rumburku, Jablonci nad Nisou, Liberci, Trutnově, Broumově a Kolíně. Na Moravě v Brně, Olomouci, Novém Jičíně, Šumperku, Jihlavě a Znojmě. Ve Slezsku ve Frývaldově, Těšíně, Bílsku,⁴⁴⁸ a Moravské Ostravě⁴⁴⁹.⁴⁵⁰

Většina celních úřadů se nacházela na hranicích. Směrem k Bavorsku jich bylo na hranicích patnáct, směrem k Sasku třicet čtyři, a směrem k Prusku třicet šest. Mimo rakouské státní území bylo v blízkosti českých hranic devatenáct rakouských celních úřadů: jeden na území Bavorska, dvanáct v Sasku a šest v Prusku.⁴⁵¹

K hlavním celním úřadům I. kategorie se řadily celní úřady v Praze, Chebu, Plzni, Teplicích, Ústí nad Labem, České Lípě, Podmoklech-Děčíně, Liberci, Žitavě, Zhořelci. Na Moravě to byly celní úřady v Brně, Olomouci, Novém Jičíně, Šumperku a Jihlavě. Ve Slezsku to byly celní úřady v Opavě a Bohumíně.⁴⁵²

K hlavním celním úřadům II. kategorie se řadily celní úřady v Českých Budějovicích, Aši, Karlových Varech, Kraslicích, Chomutově, Žatci, Litoměřicích, Rumburku, Georgswalde-Ebersbachu, Varnsdorfu, Jablonci nad Nisou, Trutnově,

⁴⁴⁶ Přehled celních úřadů v Rakousku je uveden v Hof- und Staatshandbuch des Kaisertumes Oesterreich für das Jahr 1856. Vídeň 1856.

⁴⁴⁷ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 63. Srv. též BRODESSER, S. a kol. *Celnictví v Československu – minulost a přítomnost*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1982, s. 133.

⁴⁴⁸ Dnes na území Polska.

⁴⁴⁹ Tento celní úřad byl sice umístěn na území Moravy, podléhal však slezskému Finančnímu inspektorátu v Těšíně.

⁴⁵⁰ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 63-64.

⁴⁵¹ Tamtéž, s. 64.

⁴⁵² Tamtéž.

na nádraží v Liebau a Halbstadtu a Ziegenhalsu v Prusku, v Kolíně, Znojmě, Frývaldově, Bílsku, Těšíně, Dziedzitzích a v Moravské Ostravě.⁴⁵³

Personální obsazení celních úřadů sledovaného období nebylo příliš rozsáhlé, a až postupem času se začalo zvyšovat. Např. v roce 1856 bylo na hlavním celním úřadě I. třídy v Praze celkem 60 zaměstnanců, z toho jeden ředitel, jeden výběrčí, tři kontroloři, jeden správce skladu, dva pokladníci, 29 oficiálů, 14 úředních asistentů, dva sluhové, jeden podomek a šest strážných.⁴⁵⁴

Na hlavním celním úřadě I. třídy v Brně byl v této době jeden ředitel a 22 pracovníků, na hlavním celním úřadě I. třídy v Podmoklech-Děčíně 14 pracovníků či na hlavním celním úřadě I. třídy v Chebu 9 pracovníků. Na hlavních celních úřadech v Karlových Varech 4, v Aši 7, taktéž v Hradci Králové, na hlavním celním úřadě I. třídy v Olomouci 8, na moravských hlavních celních úřadech II. třídy pak byla obsazena jenom jedním výběrčím, vedlejší celní úřady I. třídy v podstatě jedním výběrčím a jedním kontrolorem, ve slezských vedlejších celních úřadech I. třídy bylo rovněž po jednom kontrolorovi a po jednom vrchním dozorcí finanční stráže a ve vedlejších celních úřadech II. třídy po jednom výběrčím a jedním vrchním dozorcí finanční stráže.⁴⁵⁵

Souběžně s celními úřady fungovaly Úřady pro kontrolu zboží a jeho komerční značkování. Personálně byly obsazeny vlastními úředníky, nebo úředníky celního úřadu. Systém úředního značkování zboží byl ponechán i po vydání celního tarifu z roku 1853. Značkování se provádělo na základě patentu z roku 1764. Smyslem bylo vyloučit naprosto obchod se zbožím, které nebylo vyrobeno v tuzemsku.

Pouze výjimečně bylo připuštěno dovážené zboží, ale i to muselo být značkováno pohraniční celníci. V padesátých letech požadovala odstranit toto komerční značkování zboží řada komor, a až v pozdější době na základě nové

⁴⁵³ Tamtéž.

⁴⁵⁴ Tamtéž.

⁴⁵⁵ Tamtéž, s. 64-65.

obchodní politiky byly roku 1858 zrušeny po vydání zákona o ochráněných obchodních známkách a modelech.⁴⁵⁶

2.3. Organizace a struktura celní správy v první Československé republice

Nová celní soustava byla zřízena na základě vyhlášky ministerstva financí ze dne 30. června 1919.⁴⁵⁷ Touto vyhláškou byly zřízeny celní úřady v Čechách, na Moravě a na Slovensku. V Čechách byl zřízen hlavní celní úřad II. třídy ve Veselí-Mezimostí, vedlejší celní úřad I. třídy v Moravském Dvořišti, vedlejší celní úřad I. třídy v Nových Hradech a vedlejší celní úřad I. třídy v Suchdole.

Na Moravě byl zřízen hlavní celní úřad II. třídy v Břeclavi, hlavní celní úřad II. třídy ve Znojmě, vedlejší celní úřad I. třídy ve Slavonicích, vedlejší celní úřad I. třídy v Hrušovanech, vedlejší celní úřad I. třídy v Šatově, vedlejší celní úřad I. třídy v Novém Sídle, vedlejší celní úřad I. třídy v Mikulově a celní expozitura úřadu v Hrušovanech v Hevlíně.

Na Slovensku byl zřízen hlavní celní úřad I. třídy v Žilině a hlavní celní úřad I. třídy v Bratislavě.

Nová celní soustava byla pak dovršena vyhláškou ministerstva financí ze dne 25. října 1921,⁴⁵⁸ ve které byl zveřejněn seznam celních úřadů na Slovensku, tj. v obvodu generálního finančního ředitelství v Bratislavě, ve vnitrozemí, na hranicích rakouských, maďarských a na hranicích polských,⁴⁵⁹ a v Podkarpatské Rusi, tj. v obvodu zemské finanční správy v Užhorodě, na hranicích maďarských, rumunských a polských.⁴⁶⁰

⁴⁵⁶ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 63.

⁴⁵⁷ Vyhláška ministerstva financí č. 371/1919 Sb. z. a n. ze dne 30. června 1919, o zřízení nových celních úřadů na hranicích československého státu.

⁴⁵⁸ Vyhláška ministerstva financí č. 391/1921 Sb. z. a n. ze dne 25. října 1921, jíž se vyhláší seznam celních úřadů na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

⁴⁵⁹ K tomu blíže viz bod I., písm. A,B,C,D vyhlášky ministerstva financí č. 391/1921 Sb. z. a n.

⁴⁶⁰ K tomu blíže viz bod II., písm. A,B,C, vyhlášky ministerstva financí č. 391/1921 Sb. z. a n.

Konečný seznam celních úřadů, jejich třída a oprávnění byl uveden v rozsáhlé vyhlášce ministerstva financí ze dne 26. dubna 1923.⁴⁶¹ Vyhláška obsahovala pokyny, jaký celní úřad je k čemu oprávněn a ve svém závěru Abecední seznam celních úřadů, celních odboček a opovědních hlídek. Podle seznamu z roku 1923 se vyskytovalo na celém území Československé republiky, resp. v pohraničí celkem 245 celních úřadů. Některé z těchto úřadů měly řadu odboček nebo opovědních hlídek.

Roku 1923 došlo také na základě nařízení vlády ke zřízení pohraniční finanční stráže, která měla mimo jiné za úkol střežit celní hranice.⁴⁶² Pohraniční finanční stráž se skládala z úředníků a zřízenců. Pro úředníky byly stanoveny tituly obvodní inspektor pohraniční finanční stráže v desáté hodnostní třídě, okresní inspektor pohraniční finanční stráže v deváté hodnostní třídě a vrchní inspektor pohraniční finanční stráže v osmé hodnostní třídě. Pro podúředníky dozorce pohraniční finanční stráže (čekatel), strážmistr pohraniční finanční stráže a vrchní strážmistr pohraniční finanční stráže.⁴⁶³

Nárok na přijetí do úřednického stavu byl podmíněn složením odborné zkoušky, celkovou služební dobou nejméně 16 let a dalšími požadavky. Služba se konala ve stejnokroji a s výzbrojí. Pohraniční finanční stráž byla seskupena v oddělení pohraniční finanční stráže, několik oddělení tvořilo inspektorát pohraniční finanční stráže a více inspektorátů tvořilo vrchní inspektorát. Pohraniční finanční stráž byla podřízena výlučně finančním úřadům.⁴⁶⁴

Dle ustanovení nařízení vlády pohraniční finanční stráž vyjma toho, že měla střežit celní hranice, měla střežit pohraniční okres a dopravu zboží v pohraničním pásmu ve smyslu celního a monopolního řádu, dodatků k němu a příslušných předpisů, a dbát o to, aby byly dodržovány celní předpisy, především o překročování celní čáry.⁴⁶⁵

⁴⁶¹ Vyhláška ministerstva financí č. 130/1923 Sb. z. a n. ze dne 26. dubna 1923, již se vyhláší seznam celních úřadů.

⁴⁶² Vládní nařízení č. 201/1923 Sb. z. a n. ze dne 18. října 1923, kterým se upravují služební poměry pohraniční finanční stráže.

⁴⁶³ Blíže viz ustanovení vládního nařízení č. 201/1923 Sb. z. a n.

⁴⁶⁴ Blíže viz ustanovení vládního nařízení č. 201/1923 Sb. z. a n.

⁴⁶⁵ § 2 vládního nařízení č. 201/1923 Sb. z. a n.

Výkonem strážní služby bylo zabraňování podloudnictví a důchodkovým přestupkům, odkrývání podloudnictví a důchodkových přestupků spáchaných při dovozu, průvozu a vývozu zboží přes hranice a při jednáních s tím souvisejících. Za tímto účelem mohli konat domovní prohlídky dle předpisů celního a monopolního řádu a jiných důchodkových předpisů a spolupracovat při trestním řízení důchodkovém.⁴⁶⁶

Povinností pohraniční finanční stráže bylo i napomáhat celním úřadům při jejich úředních výkonech a dle potřeby zastupovat celní úředníky a nahlížet do celních zápisů a dokladů za účelem řádného provádění pohraniční služby a dohledu na dopravu zboží.⁴⁶⁷

Po vzniku Československé republiky se zde setkáváme od poloviny roku 1919 do ledna 1922 s Úřadem pro zahraniční obchod, který prováděl povolovací řízení v celních záležitostech. V únoru 1922 byl zrušen a jeho pravomoci a funkce přešly na ministerstvo průmyslu, obchodu a živností.⁴⁶⁸

Při ministerstvu průmyslu, obchodu a živností již od roku 1919 fungovala také Československá celní rada jako poradní orgán, který podával dobrá zdání ve sporech, které se týkaly vyměření celních poplatků celními úřady, jakož i o dotazech, které se týkaly určení celní sazby pro zboží, dříve než rozhodla ministerstva financí a obchodu nebo zemědělství.⁴⁶⁹

Celní rada se skládala z předsedy,⁴⁷⁰ a nejvýše z 67 členů, z nichž bylo maximálně 40 stálých a 27 dočasných. Stálé členy jmenoval příslušný ministr dle svého uvážení,⁴⁷¹ dočasné členy jmenoval na návrh obchodních a živnostenských komor a Ústředního svazu československých průmyslníků na dobu tří let ministr

⁴⁶⁶ Tamtéž.

⁴⁶⁷ Tamtéž.

⁴⁶⁸ GRUŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016, s. 253.

⁴⁶⁹ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR.* Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 117.

⁴⁷⁰ Tím byl ministr obchodu.

⁴⁷¹ Ministr obchodu nejvýše 16, ministr financí rovněž nejvýše 16 a ministr zemědělství 8 stálých členů.

obchodu. Celní rada se setkávala k valným schůzím dle potřeby, volila si však ze svého středu odbory, které svolávalo předsednictvo každý měsíc.⁴⁷²

I v Československé republice se stalo nejvyšší instancí celní správy ministerstvo financí. Ministerstvo financí se dělilo na odbory, které byly dále rozčleněny na oddělení. Z hlavních úkolů ministerstva bylo zabezpečení nejdůležitějších hraničních přechodů celními úřady a provádět dozor v oblasti celnictví.

Zemské finanční ředitelství bylo podřízeno ministerstvu financí. Na území Československé republiky fungovalo zemské finanční ředitelství pro Čechy, mající sídlo v Praze, pro Moravu se sídlem v Brně a Finanční ředitelství v Opavě. Zemskému finančnímu ředitelství v Praze podléhaly dva celní úřady, jeden v Praze s ústředím a osmi pobočkami na nádražích a jeden v Děčíně se šesti pobočkami na nádražích a v přístavištích.⁴⁷³

V Čechách působila Okresní finanční ředitelství v Čáslavi, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Chebu, Jičíně, Liberci, Litoměřicích a Plzni. Na Moravě působila Okresní finanční ředitelství v Brně, Jihlavě, Olomouci a Uherském Hradišti. Ve Slezsku působil Finanční inspektorát v Bohumíně, Opavě a Suchomlatech.

Těmto okresním finančním ředitelstvím a finančním inspektorátům byly podřízeny celní úřady I. a II. třídy. Jak bylo výše naznačeno, celní úřady byly orgány, které podléhaly okresním finančním ředitelstvím a finančním inspektorátům.

Na Slovensku byla organizace a struktura celní správy trochu jiná. Opět jako nejvyšší orgán bylo ministerstvo financí, kterému bylo podřízeno Generální finanční ředitelství v Bratislavě. Generálnímu ředitelství v Bratislavě byly jako výkonné orgány podřízené celní a finanční správy celní úřady I. třídy v Bratislavě,

⁴⁷² MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 117.

⁴⁷³ Srv. tamtéž, s. 116.

Košicích a v Žilině a celní úřady II. třídy, které byly zřízeny na rakouských, maďarských a polských hranicích.

Celní zákon přinesl novou organizaci celní správy.⁴⁷⁴ Dle jeho ustanovení nejvyšším orgánem celní správy nadále zůstalo ministerstvo financí. Nižšími správními celními úřady byly okrskové celní správy v čtyřech celních okrscích, na které se dělilo celé státní území a to Čechy, Morava se Slezskem, Slovensko a Podkarpatská Rus. Okrskovým celním správcům byly přímo podřízeny celní úřady, zejména jako úřady výkonné, a dále finanční stráž, která představovala ozbrojený a stejnokrojem opatřený sbor, určený ke střežení celní hranice.⁴⁷⁵

Zákonem bylo upuštěno od dřívějšího rozlišování celních úřadů na hlavní a vedlejší a obojí sjednotil opět na I. a II. třídy a dělil je podle polohy k celní hranici na vnitrozemské a pohraniční. Rozeznával dále celní úřady nádražní, přístavní nebo silniční podle toho, kde byly umístěny. ČSR měla tehdy celkem 257 celních úřadů, z nichž pouze 27 bylo ve vnitrozemí.⁴⁷⁶

V celním zákoně bylo mimo jiné stanoveno, že ministerstvo financí spravuje důchodek a vykonává nejvyšší dozor v oboru celnictví. Do oboru jeho činnosti náležel především dozor nad tím, aby celní zákony a další právní předpisy byly správně prováděny. Celní úřady měly ze zákona zejména vykonávat veškeré úkoly spojené s projednáváním zboží v dovozu, vývozu a průvozu, vyměřovat celní pohledávky a dozírat při celním řízení, aby byly zachovány platné zákony a omezení styku se zahraničím, upomínat o zaplacení celních pohledávek, poplatků, výloh, celních pokut atd.⁴⁷⁷

⁴⁷⁴ Pravomoce, postavení a organizace jednotlivých úřadů celní správy byly podrobně rozebrány a předloženy v juristickém rozboru celního zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.

⁴⁷⁵ Srv. GRŮŇ, L. Správa celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, XV. svazek Soukromé – Správa ústřední*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2019, s. 587 a NOVÝ, M. Celnictví (do roku 1990). In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, I. svazek A - Č*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2015, s. 415.

⁴⁷⁶ Srv. GRŮŇ, L. Správa celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, XV. svazek Soukromé – Správa ústřední*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2019, s. 587.

⁴⁷⁷ Srv. NOVÝ, M. Celnictví (do roku 1990). In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, I. svazek A - Č*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2015, s. 415-416.

Celní zákon obsahoval důležitá a podrobná ustanovení o finanční stráž. Jak bylo již v juristickém rozboru celního zákona této práce poukázáno, byla finanční stráž ozbrojeným a stejnokrojem opatřený sbor, který měl střežit celní hranici, vykonávat celní dozor, zabraňovat celním přestupkům, střežit státní hranici atd.⁴⁷⁸

Podrobněji byla organizace a působnost finanční stráže upravena vládním nařízením z roku 1930.⁴⁷⁹ Toto vládní nařízení obsahovalo 96 paragrafových ustanovení, jehož součástí byla i příloha k § 86 vládního nařízení o stejnokroji finanční stráže čítající 39 článků popisujících stejnokroj finanční stráže a 15 vyobrazení služebního stejnokroje finanční stráže.

Tyto výše uvedené předpisy,⁴⁸⁰ znamenaly zrušení pohraniční finanční stráže, která byla zřízena roku 1919. Nová finanční stráž byla v první řadě orgánem celní právy, zatímco její působnost v ostatních oborech finanční služby byla jen podružného charakteru. Sbor finanční stráže se skládal z úředníků, podúředníků a pomocných zřízenců.

Tituly úředníků byly inspektor I. a II. třídy, vrchní inspektor I. a II. třídy. Úředními tituly podúředníků byly pomocný zřízenec, naddozorce, respicient a vrchní respicient. Systemizováno bylo 784 úředníků a 5093 podúředníků a 726 zřízenců.⁴⁸¹ Služba finanční stráže byla organizována v odděleních finanční stráže, které se sdružovaly v inspektoráty finanční stráže. Tyto orgány podléhaly přímo okrskovým celním správám.

2.4. Významné osobnosti celní správy

JUDr. Emil Martinec

Dr. Emila Martince lze považovat za jednu z nejvýznamnějších osobností v oblasti celní správy.⁴⁸² Narodil se 21. ledna 1869 v Horním Jelení manželům

⁴⁷⁸ Blíže viz kapitola této práce *Juristický rozbor celního zákona č. 114/1927 Sb. z. a n.*

⁴⁷⁹ Vládní nařízení č. 202/1930 Sb. z. a n. ze dne 19. prosince 1939, kterým se provádějí předpisy o organizaci finanční stráže a upravují její služební a některé platové poměry.

⁴⁸⁰ Tj. celní zákon č. 114/1927 Sb. z. a n. a vládní nařízení č. 202/1930 Sb. z. a n.

⁴⁸¹ MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977, s. 125.

⁴⁸² Vycházím z FAJSTAVROVÁ, J. (ed.). *JUDr. Emil Martinec, osobnost československého celnictví. Finanční stráž československá*. Hradec Králové: Celní ředitelství Hradec Králové, 2011 a

Marii a Janovi Martincovým. Absolvoval studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Roku 1895 vstoupil do služeb finanční správy. Pracoval u Okresních finančních ředitelství v Uherském hradišti a Brně, především v oboru spotřebních daní, poté pracoval na agendě nepřímých daní a monopolů u Zemského finančního ředitelství v Brně. Již od počátku své kariéry aktivně působil v celní agendě, kde zejména vynikl jako inspektor finanční stráže.

Po vzniku Československé republiky mu byla nabídnuta práce u ministerstva financí. Od roku 1932 byl členem devizové komise a jeho zkušenosti stát využíval v době hospodářské krize, kdy tato komise usměrňovala dovoz zboží do Československa.

Působil také jako vládní komisař v Československé obilní společnosti, která vznikla roku 1934. Tento post zastával i po 1. lednu 1935, kdy odešel do výslužby, a to až do roku 1939. Emil Martinec, který je především znám jako autor celního zákona z roku 1927, zemřel dne 30. listopadu 1945.

PANUŠ, J. Z historie českého celnictví – 135 let od narození JUDr. E. Martince. *Ročenka Spolku celníků ČR*. 2003-2004, s. 3-4.

Závěr

Cílem této práce byla snaha v tom nejpodstatnějším zachytit vývoj celního práva a celní správy v letech 1848 až 1938. Každá hlavní část obsahuje i historický exkurz pro pochopení zkoumané problematiky. V případě historického exkurzu byla věnována pozornost celnímu právu a celní správě od počátků na našem území do revolučního roku 1848.

V počátcích náleželo právo vybírat clo panovníkovi, avšak lze říci, že záhy tento jeho celní regál začal propůjčovat jednotlivým světským a církevním feudálům. Od třináctého století poskytoval panovník toto právo i městům. Během historického vývoje jsou zcela patrné snahy jednotlivých panovníků o vytvoření jednotlivých celních předpisů, které se měly pak dodržovat, a tím zavést pořádek při výběru cel.

V období od třicetileté války do roku 1848 vidíme snahu panovníků získat zdroje příjmů na základě celních poplatků. V období po třicetileté válce byla organizace výběru cla velmi roztržitá, a ani v druhé polovině 17. století nedošlo k výrazné změně při odstranění této roztržitosti v systému výběru cel.

Vylepšení lze spatřovat za vlády Marie Terezie a Josefa II., kdy došlo k vytvoření jednotného celního území. Jednotlivé celní řády a tarify vydané za jejich panování upravovaly způsob vybírání cel, výši jednotlivých cel na zboží dovážené, vyvážené či transportní, též zákazy pro vývoz či dovoz jednotlivého zboží a výrobků, zabývaly se celní organizací a výkonem celní služby, byla zdokonalena ochrana státních hranic zejména prostřednictvím finanční stráže.

Na počátku 19. století, dochází k výrazným změnám v ekonomice, ke změně výroby z manufakturní na průmyslovou apod. Tyto změny samozřejmě pak ovlivnily i celní politiku. Dochází k vydání řady celních předpisů. V letech 1810 až 1812 a dále 1817 až 1822 došlo k vydání několika specializovaných celních tarifů. Roku 1838 byl vydán nový celní řád.

Revolučním rokem 1848 byla odstartována etapa, v jejímž rámci měly být odstraněny předcházející zastaralé právní předpisy, bránící hospodářskému vývoji.

To se samozřejmě dotklo i celní oblasti, zejména mimo jiné ve zrušení prohibitivního systému. Roku 1851 a následně pak 1853 došlo k vydání celních tarifů, které představovaly přechod od prohibitivního systému cel k celnímu ochranářství. 50. léta 19. století byla i obdobím dobudování celní správy. Velké změny v této době zaznamenala zejména finanční stráž, již se měnila několikrát její organizace.

Po rakousko-uherském vyrovnání roku 1867 nadále bylo ponecháno jednotné celní území, a to i přes jednotlivé náznaky o zrušení společného celního území. V následujícím období, zejména v 70. letech 19. století v důsledku hospodářské krize dochází ke zvýšené ochranářské celní politice ze strany jednotlivých států, které přecházely od volného obchodu k autonomním celním tarifům.

Tak byl v Rakousku-Uhersku přijat celní tarif roku 1878, dále celní tarif roku 1882, kterým byla nastolena téměř parita s vysokými německými cly, dále celní tarif z roku 1887, kterým byla zvýšena agrární cla.

Až roku 1891 na základě obchodní a celní smlouvy mezi Rakousko-Uherskem a Německem došlo ke stabilizaci mezi oběma zeměmi. V obou státech skončila éra autonomních celních tarifů a období celní ochranářské politiky. Na počátku 20. století opět přešly jednotlivé státy Evropy k celní ochranné soustavě. V Rakousku-Uhersku projevem této ochranářské celní politiky se stal nově vydaný autonomní celní tarif z roku 1906.

Po vzniku Československé republiky roku 1918 zůstal nadále platit celní tarif z roku 1906. V případě celní správy došlo ke změnám. Ministerstvo financí nadále zůstalo nejvyšší instancí celní správy, avšak na nově vytvořené hranici Československé republiky musel být vybudován systém celních úřadů, došlo k rozdělení finanční stráže na pohraniční finanční stráž a důchodkovou kontrolu.

Za významný unifikační akt lze pokládat přijetí nového celního zákona v roce 1927. Celní zákon představoval novou kodifikaci celního práva a splňoval jak úkoly fiskálního, tak i ochranného pojetí cla. Celní zákon byl zákonem rámcovým a obsahoval základní právní pravidla.

Hlavní zásadou celního zákona byla zásada, že celní řízení se vykonává na návrh strany, tj. osoby, která má zboží v moci nebo je oprávněna celní správě navrhnout jakému druhu celního řízení má být zboží podrobena. Další zásadou a změnou od dřívější právní úpravy bylo, že pouhým přestupem celní hranice nevznikala ještě povinnost platit clo ze zboží, nýbrž že přestup celní hranice zakládal pouze nárok státu na celní projednání zboží a na celní pohledávku, která by byla při něm případně vyměřena.

Ze zákona byly vyloučeny předpisy, které upravovaly formální postup při celním řízení a vnitřní službu celních úřadů, aby mohly být, pokud by se ukázala potřeba, rychle změněny. Tyto předpisy byly vydány vládním nařízením č. 168/1927 Sb. z. a n. ze dne 13. prosince 1927, a návodem k němu č. 1/1928 věstníku ministerstva financí ze dne 24. ledna 1928.

Zavedl i novou organizaci celní správy, kde první stolicí se staly celní úřady, které jako finanční stráž, byly podřízeny okrskové celní správě. Československé celní území bylo rozděleno na čtyři celní okrsky a okrskovými celními správami se stala zemská finanční ředitelství. Na vrcholu této organizace stálo ministerstvo financí, jako nejvyšší instance celní správy.

Zákonem bylo upuštěno od dřívějšího rozlišování celních úřadů na hlavní a vedlejší a obojí sjednotil opět na I. a II. třídy a dělil je podle polohy k celní hranici na vnitrozemské a pohraniční. Rozeznával dále celní úřady nádražní, přístavní nebo silniční podle toho, kde byly umístěny.

Autorem celního zákona byl JUDr. Emil Martinec, proto je též někdy nazýván jako Martincův celní zákon. Martincův celní zákon lze pokládat za jeden z nejmodernějších celních zákonů své doby.

Summary

The aim of this work was to capture the most essential aspects of the development of customs law and customs administration in the years 1848 – 1938. Each main part also contains a historical excursion for understanding the examined issue. In the case of the historical excursion, attention was paid to customs law and customs administration from the beginnings in our territory to the 1848 revolutionary year.

In the beginning, the right to collect customs belonged to the monarch, but it can be said that he soon began to lend this customs privilege (“regalium”) to individual secular and ecclesiastical feudal lords. From the thirteenth century, the monarch granted this right to cities and towns as well. During the historical development, the efforts of individual monarchs to create customs regulations, which were then to be followed, and thus to establish order in the collection of customs, are clearly visible.

In the period from the Thirty Years' War to 1848, we can see the efforts of monarchs to obtain sources of revenue based on customs duties. In the period after the Thirty Years' War, the organization of customs collection was highly fragmented, and even in the second half of the 17th century there was no significant change in removing this fragmentation in the customs collection system.

Improvements can be seen during the reigns of Maria Theresa and Joseph II, when a unified customs territory was created. Individual customs regulations and tariffs issued during their reign regulated the method of collecting customs duties, the amount of individual customs duties on imported, exported, or transported goods, as well as prohibitions on the export or import of individual goods and products; they dealt with customs organization and performance of customs services, protection of state borders was improved, especially through the establishment of financial wardens.

At the beginning of the 19th century, there were significant changes in the economy, a change in production from manufacturing to industrial, etc. Of course, these changes also affected customs policy. Several customs regulations are issued.

From 1810 to 1812 and again from 1817 to 1822, several specialized customs tariffs were issued. In 1838, a new customs code was issued.

The revolutionary year 1848 marked the start of a stage in which the previous outdated legal regulations, which hindered economic development, were to be removed. Of course, this also affected the customs area, especially in terms of abolition of the prohibitive system. In 1851 and subsequently in 1853, customs tariffs representing a transition from prohibitive system of customs to customs protectionism were issued. The 1850s were also the period when the customs administration was finalized and completed. In particular, financial wardens, whose organization changed several times, saw major changes during this time.

After the Austro-Hungarian settlement of 1867, the unified customs territory was maintained, despite indications of intent to abolish the common customs territory. In the following period, especially in the 1870s, as a result of the economic crisis, there was an increase in protectionism in tariff policies of various states which were moving from free trade to autonomous customs tariffs.

Thus the customs tariff of 1878 was adopted in Austria-Hungary, followed by the customs tariff of 1882, which established almost parity with high German customs, and the customs tariff of 1887, which increased agricultural customs.

It was not until 1891 that, based on the trade and customs agreement between Austria-Hungary and Germany, stabilization between the two countries took place. In both countries, the era of autonomous customs tariffs and the period of tariff protectionist policy ended. At the beginning of the 20th century, the individual states of Europe switched once again to a customs protection system. In Austria-Hungary, this protective customs policy was manifested in the newly issued 1906 autonomous customs tariff.

After the establishment of the Czechoslovak Republic in 1918, the customs tariff from 1906 continued to apply. The customs administration, however, changed. The Ministry of Finance continued to be the highest instance of customs administration, but a system of customs offices had to be built on the newly created

border of the Czechoslovak Republic, and financial wardens were divided into border financial wardens and pension control.

Adoption of the new Customs Act in 1927 can be considered an important act of unification. The Customs Act represented a new codification of customs law and fulfilled both the tasks of fiscal and protective concepts of customs. The Customs Act was a framework law and contained basic legal rules.

The main principle of the Customs Act was the principle that the customs procedure is carried out at the request of the parties, i.e. the persons who have the goods in their power or are authorized to propose to the customs administration what type of customs procedure the goods should be subjected to. Another principle, and a change from the previous legislation, was that the mere crossing of the customs border did not result in the obligation to pay customs duty on the goods, but rather that the crossing of the customs border only established the right of the state to the customs clearance of the goods and to the customs debt, if any, that would be established.

Regulations governing the formal customs procedures and the internal service of customs authorities were excluded from the law, so that they could be quickly changed if needed. These regulations were issued by Government Regulation No. 168/1927 Sb. z. a n. dated 13 December 1927, and by the accompanying instructions No. 1/1928 of the Ministry of Finance Gazette dated January 24, 1928.

This Act also introduced a new organization of the customs administration, where the customs offices became the first instance, subordinated (just like the financial wardens) to district customs administration. The Czechoslovak customs territory was divided into four customs districts, and the land financial directorates became district customs administrations. At the top of this organization was the Ministry of Finance as the highest instance of customs administration.

The law abandoned the earlier division of customs offices into main and secondary ones and united them again into classes I and II, dividing them according to the location with respect to the customs border into inland and border offices. It

also recognized railway, port, and road customs offices depending on where they were located.

The author of the Customs Act was JUDr. Emil Martinec, and hence the Act is sometimes called the Martinec Customs Act. Martinec Customs Act can be considered one of the most modern customs acts of its time.

Seznam literatury a pramenů

Literatura

ČERMÁK, J., PRUSÍK, J. Všeobecná sazba celní pro rakousko-uherské celní území dle zákona ze dne 13. února 1906. Praha 1907.

BEER, A. *Die Zollpolitik und die Schaffung eines einheitlichen Zollgebietes unter Maria Theresia*. Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 14, Vídeň 1893.

BENEDIKT, H. *Die wirtschaftliche Entwicklung in der Franz-Joseph-Zeit*. Wien-München 1958.

BRODESSER, S. a kol. *Celnictví v Československu – minulost a přítomnost*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1982.

BRZOBOHATÝ, E. Finanční správa v českých zemích 1850-1918. In: SAP 1977.

FAJSTAVROVÁ, J. (ed.). *JUDr. Emil Martinec, osobnost československého celnictví. Finanční stráž československá*. Hradec Králové: Celní ředitelství Hradec Králové, 2011.

GRÚŇ, L. Správa celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, XV. svazek Soukromé – Správa ústřední*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2019.

GRÚŇ, L. Právo celní. In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, VI. svazek Právní – Právo po*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2016.

HUDECZEK, K. *Österreichische Handelspolitik im Vormärz 1815 – 1848*. Vídeň 1918.

JANÁK, J. Kapitoly z dějin celnictví. CLO DOUANE. 1982, č. 5.

JANÁK, J. *K obchodní a celní politice Rakousko-Uherska a Německa v osmdesátých letech 19. století*. In: Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity. Brno 1985.

KUCHAŘ, K. Naše mapy odedávna do dneška. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958.

MACKOVÁ, M. *Finanční stráž v Čechách 1842-1918*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2017.

MAINUŠ, F., JANÁK, J., HORVÁTH, V. *Historie celnictví v ČSSR*. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 1977.

MARTINEC, E. Celní zákon ze dne 14. července 1927, č. 114 Sb., prov. nařízení k němu ze dne 13. prosince 1927, č. 168 Sb. Praha: Průmyslová tiskárna v Praze, 1928.

NOVÝ, M. Celnictví (do roku 1990). In: SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds). *Encyklopedie českých právních dějin, I. svazek A - Č*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015 v koedici Ostrava: KEY Publishing, 2015.

PANUŠ, J. Historický vývoj celnictví. *Ročenka Spolku celníků*, TNM PRINT s.r.o., 2006/07.

PANUŠ, J. Z historie českého celnictví – 135 let od narození JUDr. E. Martince. *Ročenka Spolku celníků ČR*. 2003-2004, s. 3-4.

PANUŠ, J. Historie celnictví v Čechách a na Moravě. AMG-ŠMP, 2003-2004.

RATHMANN, L. Bismarck und der Übergang Deutschlands zur Schutzzollpolitik (1873/75-1879). *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 4, 1956.

ROUBÍK, F. Soupis map českých zemí. Svazek 1. Přehled vývoje kartografického zobrazení Čech, celkové mapy Čech, mapy krajů v Čechách, mapy zemí Koruny české, historické mapy českých zemí. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1951.

ŠUSTIAK, M. Chladné zbrane finančnej stráže a colnej správy v Rakúsko-Uhorsku, prvej ČSR a za Slovenského štátu. *Colné aktuality*. Červenec – srpen 2010.

VANĚČEK, V. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Praha 1975.

VOJÁČEK, L. Německý celní spolek a první sjednocení Německa (1834-1870). *Historický obzor*, 5-6/1998.

ŽEMLIČKA, L. *Celní zákon a předpisy související v praxi*. Český Těšín: Těšínská tiskárna a.s., 1998.

Prameny

Patenty

Císařský patent, daný dne 6. listopadu 1851, pro všechny korunní země říšské, vyjímajíc celní výhradky, jímžto se, počínajíc od 1. února 1852, uvádí nová tarifa celní pro dovoz, vývoz a průvoz 4. 244/1851 ř.z.

Zákony

Zákon, daný dne 27. června 1878, jímžto se ministerstvo království a zemí v radě říšské zastoupených zmocňuje, aby učinilo smlouvu celní a obchodní s ministerstvem zemí koruny uherské.

Zákon o celní sazbě č. 20/1906 z.ř., ze dne 13. února 1906.

Zákon č. 97/1919 Sb. z. a n., o celním území a vybírání cla.

Zákon č. 114/1927 Sb. z. a n., celní zákon.

Nařízení

Nařízení, vydané od ministerium financí dne 31. ledna 1851, v usnešení s ministerium tržby, platné ve veškerých zemích korunních společného spolku celního, jímžto se snižuje příchozí clo z lak-laku a z lak- dýe č. 23/1851 ř.z.

Nařízení, vydané od ministerium financí a tržby dne 30. ledna 1852, strany toho, že se osvobození od cla při obchodu průvozním na silnici z Villy do Chiavenny i dále zachovává v platnosti č. 34/1852 ř.z.

Nařízení, vydané od ministerium financí a tržby dne 12. března 1852, jímžto se vyhláší některá nově povolená celní osvobození a celní výhody v obchodu se Sardinskem č. 71/1852 ř.z.

Nařízení, vydané od ministerium financí dne 7. Dubna 1852, platné ve všech zemích korunních, v společném svazku celním jsoucích, vyjímajíc království Lombardsko-Benátské, jímžto se v známost uvádí šema úplné garnitury závaží celního č. 91/1852 ř.z.

Nařízení, vydané od ministerium financí dne 18. července 1852, pro všechny korunní země společného svazku celního, jímžto se vysvětluje sazba 88. lit. d) tarify celní č. 150/1852 ř.z.

Nařízení ministerií orby, obchodu, vnitra a financí ze dne 1. května 1906, o celním odbavování koní v obchodu do Německé říše č. 90/1906 ř.z.

Vládní nařízení č. 379/1919 Sb. z. a n., o provedení zákona ze dne 20. února 1919, č. 97 Sb. z. a n., o celním území a vybírání cla.

Vládní nařízení č. 89/1923 Sb. z. n., o služebním stejnokroji celních úředníků.

Vládní nařízení č. 131/1932 Sb. z. a n., o služebním stejnokroji státních úředníků služby celní.

Vládní nařízení č. 201/1923 Sb. z. a n. ze dne 18. října 1923, kterým se upravují služební poměry pohraniční finanční stráže.

Vládní nařízení č. 202/1930 Sb. z. a n. ze dne 19. prosince 1939, kterým se provádějí předpisy o organizaci finanční stráže a upravují její služební a některé platové poměry.

Smlouvy

Smlouva obchodní a plavební mezi Rakouskem a Sardínskem, učiněná dne 18. října 1851 č. 69/1851 ř.z.

Smlouva státní mezi Rakouskem a Lichtenšteinskem, uzavřená dne 5. června 1852, kterou se ustanovuje, že knížectví Lichtenšteinské přistupuje k rakouskému obvodu celnímu a berníčnému, č. 145/1852 ř.z.

Smlouva o celní sjednocení mezi Rakouskem, Modenskem a Parmskem, učiněná dne 9. srpna 1852 č. 203/1852 ř.z. Tato smlouva byla dotčenými státy ratifikována dne 15. září 1852.

Smlouva obchodní, učiněna dne 16. prosince 1878, mezi Rakousko-Uherskem a Německou říší, č. 1/1878 ř.z.

Vyhlášení, vynešení, vyhlášky

Vyhlášení vydané od ministerium financí a tržby dne 10. července 1852, týkající se pojetí knížectví Lichtenšteinského v rakouský svazek celní č. 147/1852 ř.z.

Vynešení, vydané od ministerium financí dne 5. listopadu 1852, jímžto se vyhláší, že zřízena jest komise centrální v příčině rakousko-modensko-parmské jednoty celní č. 222/1852 ř.z.

Vyhláška ministerstva financí č. 371/1919 Sb. z. a n. ze dne 30. června 1919, o zřízení nových celních úřadů na hranicích československého státu.

Vyhláška ministerstva financí č. 391/1921 Sb. z. a n. ze dne 25. října 1921, jíž se vyhláší seznam celních úřadů na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

Další prameny

FRIEDRICH, G. (ed.). Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I. Praha 1904-1907, s. 33-36.

Hof- und Staatshandbuch des Kaisertumes Oesterreich für das Jahr 1856. Vídeň 1856.

SOA Brno, knihovna, Zollpatent vom Jahre 1784. Vídeň 1784, č. I – 568.

SOA, Brno, knihovna, Allgemeine Zollordnung. Vídeň 1788, č. E/98.